

DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU - DERK

260

Na osnovu članka 4.2. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11), članka 36. Poslovnika o radu ("Službeni glasnik BiH", broj 2/05) i članka 13. Pravilnika o licencama ("Službeni glasnik BiH", broj 87/12), na sjednici Državne regulatorne komisije za električnu energiju, održanoj 15. prosinca 2015. godine, donijeta je

ODLUKA

O UTVRĐIVANJU STANDARDNIH UVJETA ZA KORIŠTENJE LICENCE ZA OBAVLJANJE DJE LATNOSTI MEĐUNARODNE TRGOVINE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM

1. Ovom odlukom utvrđuju se Standardni uvjeti za korištenje licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom, kao sastavni dio licence za tu djelatnost.
2. Standardni uvjeti iz točke 1. sastavni su dio ove odluke.
3. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Broj 05-02-2-318-10/15

15. prosinca 2015. godine
Tuzla

Predsjedatelj Komisije
Milorad Tuševljak, v. r.

STANDARDNI UVJETI ZA KORIŠTENJE LICENCE ZA OBAVLJANJE DJE LATNOSTI MEĐUNARODNE TRGOVINE ELEKTRIČNOM ENERGIJOM

1. Obavljanje licencirane aktivnosti

- 1.1. Vlasnik licence ovlašten je obavljati djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom poštujući odredbe Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11), pravila i propisa Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK), kao i Standardnih uvjeta.
- 1.2. Obveze definirane u Standardnim uvjetima ne umanjuju obveze vlasnika licence definirane zakonom.
- 1.3. Licencirana djelatnost iz točke 1.1. podrazumijeva kupovinu, prodaju ili isporuku električne energije gdje je jedno od mjesta kupovine, prodaje ili isporuke izvan Bosne i Hercegovine.
2. Obveze i prava vlasnika licence
 - 2.1. Vlasnik licence dužan je u tijeku korištenja licence permanentno zadovoljavati opće i specifične kriterije utvrđene Pravilnikom o licencama na osnovu kojih mu je licenca izdata i podnositi DERK-u o tome odgovarajuće dokaze.
 - 2.2. Vlasnik licence dužan je redovito ili po zahtjevu DERK-a, dostavljati DERK-u financijska i ostala izvješća u obliku i opsegu definiranim Standardnim uvjetima ili zahtjevom DERK-a.
 - 2.3. Vlasnik licence dužan je pripremati financijska izvješća koja će biti dostupna javnosti za licenciranu djelatnost u skladu sa računovodstvenim standardima koji važe u Bosni i Hercegovini i u skladu sa pravilima DERK-a.
 - 2.4. Vlasnik licence dužan je osigurati računovodstveno razdvajanje licencirane djelatnosti od drugih djelatnosti.
 - 2.5. Vlasnik licence dužan je poštivati propise iz područja međunarodne trgovine, pratiti promjene domaćih i međunarodnih tehničkih zahtjeva vezanih za trgovinu

- električnom energijom i usuglašavati poslovanje sa tim promjenama.
- 2.6. Vlasnik licence dužan je poštivati propise vezane za kvalitetu usluga koje propiše DERK.
- 2.7. Vlasnik licence dužan je poštivati tržišna i mrežna pravila.
- 2.8. Vlasniku licence nije dopušteno provoditi bilo kakve antikonkurencijske aktivnosti, zloupotrebjavati tržišnu moć ili vršiti manipuliranja tržištem električne energije.
- 2.9. Vlasnik licence dužan se prema sudionicima na tržištu odnositi na fer i nediskriminatorski način.
- 2.10. Vlasnik licence ima pravo prisustvovati sastancima tehničkih povjerenstava koja daju komentare tijekom pripreme i izmjena Mrežnog kodeksa. Vlasnik licence ima pravo biti biran u tehničko povjerenstvo.
- 2.11. Vlasnik licence ima pravo prisustvovati sastancima tehničkih povjerenstava koja daju komentare tijekom pripreme i izmjena Tržišnih pravila. Vlasnik licence ima pravo biti biran u tehničko povjerenstvo.
- 2.12. Vlasnik licence dužan se pridržavati odluka Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) kada se, u skladu sa zakonom i licencom NOS-a BiH, u žurnim okolnostima koje zahtijevaju brzo djelovanje, mijenja Mrežni kodeks ili Tržišna pravila.
- 2.13. Vlasnik licence dužan je poštivati mjere koje propiše DERK ili Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (Ministarstvo) u slučaju prirodne katastrofe ili druge situacije sa posljedicama po opću sigurnost.
- 2.14. Vlasnik licence dužan je poštivati važeće tarife koje su primjenjive na njegove transakcije.
- 2.15. Vlasnik licence dužan je poštivati sve važeće tehničke standarde i komercijalne kodekse.
- 2.16. Vlasnik licence dužan je na zahtjev DERK-a, NOS-a BiH, Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine i Ministarstva dostaviti tražene podatke, dokumente i informacije potrebne za provedbu zakona. DERK, NOS BiH, Elektroprijenos BiH i Ministarstvo čuvat će povjerljivost svih traženih podataka i informacija koje se smatraju trgovačkom tajnom ili povjerljivim, osim u mjeri u kojoj zakon predviđa da se takvi podaci objave.
- 2.17. Vlasnik licence dužan je osigurati odgovarajuća jamstva za obavljanje svojih transakcija.
- 2.18. Vlasnik licence dužan je poštivati sve odredbe važećih međunarodnih sporazuma i ugovora čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina, a koji se odnose na međunarodnu trgovinu, uključujući, ali ne ograničavajući se na, važeća pravila koja se odnose na prekograničnu trgovinu električnom energijom.
- 2.19. Vlasnik licence dužan je u svom poslovanju na teritoriju drugih zemalja poštivati propise istih.
- 2.20. Vlasnik licence dužan je poštivati odgovarajuću licencu za trgovinu izdatu od relevantne entitetske komisije i izvještavati DERK o svim promjenama iste.
3. Nadgledanje obavljanja licencirane djelatnosti
- 3.1. DERK nadgleda obavljanje licencirane djelatnosti.
- 3.2. Tijekom perioda važenja licence, vlasnik licence dužan je dostavljati DERK-u izvješća navedena Standardnim uvjetima, na način predviđen točkom 2.2. tih uvjeta.
- 3.3. DERK nadgleda sve aspekte usuglašenosti djelovanja vlasnika licence sa Standardnim uvjetima, kao i svim odredbama relevantnih zakona i propisa DERK-a.
- 3.4. DERK može pokrenuti žurni postupak u cilju reagiranja na osnovanu dvojbu o povredi obveza iz licence, na vlastiti poticaj ili kao odgovor na zahtjev bilo koje osobe.
- 3.5. DERK vrši najavljene i nenajavljene inspekcije objekata i dokumenata vezanih za licencirane aktivnosti. DERK ima pravo pristupa objektima vlasnika licence, ili objektima kojima upravlja vlasnik licence, prostorijama vlasnika licence, njegovoj opremi, dokumentima, poslovnim knjigama i arhivi kako bi izvršio pregled licencirane aktivnosti. Vlasnik licence DERK-u pruža svaki vid pomoći zatražen u tijeku pregleda.
- 3.6. Vlasnik licence izvješćuje DERK o svakoj povredi Standardnih uvjeta u roku od sedam dana od saznanja vlasnika licence da je došlo do povrede.
4. Dostavljanje podataka i izvješća
- 4.1. Vlasnik licence dostavlja izvješća DERK-u na način kako je definirano u ovom poglavlju, kao i izvješća po posebnom zahtjevu DERK-a, na način i u obliku koji propiše DERK.
- 4.2. U roku od 90 dana po isteku fiskalne godine, vlasnik licence dostavit će svoje godišnje izvješće o poslovanju za tu fiskalnu godinu. Revidirano financijsko izvješće dostavit će se u roku od 180 dana po isteku fiskalne godine. Vlasnik licence u istim rokovima dostavlja i financijsko izvješće o aktivnostima iz licencirane djelatnosti.
- 4.3. Vlasnik licence priprema i dostavlja DERK-u mjesečno izvješće o realizaciji ugovora, kao i plan, odnosno procjenu, opsega aktivnosti za sljedeći mjesec koji se odnose na licenciranu djelatnost.
5. Obnova, izmjena, suspenzija ili ukidanje licence
- 5.1. Vlasnik licence dužan je podnijeti zahtjev za obnovu licence najkasnije 120 dana prije isteka licence.
- 5.2. Tijekom perioda važenja licence, na zahtjev vlasnika licence ili na poticaj DERK-a, moguće je otvoriti proces redefiniranja licence zbog značajnijih promjena u zakonu ili činjeničnih okolnosti.
- 5.3. Suspenzija ili ukidanje licence obavlja se pod uvjetima, u slučajevima i na način određen Pravilnikom o licencama.
6. Regulatorna naknada
- 6.1. Vlasnik licence dužan je u razdoblju važenja licence plaćati regulatornu naknadu u skladu sa odlukama DERK-a.
- 6.2. Vlasnik licence je na zahtjev DERK-a dužan dostaviti bankovno jamstvo za uredno plaćanje regulatorne naknade.
7. Sankcije
- 7.1. Ukoliko se vlasnik licence ne pridržava uvjeta iz zakona ili Standardnih uvjeta, primijenit će se kaznene odredbe predviđene zakonom.
- 7.2. DERK može vlasniku licence dostaviti administrativnu obavijest o povredi i pozvati ga na administrativno poravnanje zbog povrede licence, prije nego što se primijene kaznene odredbe.
- 7.3. Prije primjene mjere iz točke 7.2, u slučajevima kada to okolnosti dopuštaju, DERK će pisanim putem opomenuti vlasnika licence i odrediti rokove za otklanjanje nedostataka.
- 7.4. DERK prilikom sankcioniranja može koristiti mogućnost suspenzije ili ukidanja licence u skladu sa Pravilnikom o licencama.
8. Rješavanje sporova
- 8.1. Rješavanje sporova pokrenutih od trećih osoba vezanih za licencu vrši se u skladu sa Poslovnikom o radu DERK-a ("Službeni glasnik BiH", broj 2/05) i Pravilnikom o javnim raspravama ("Službeni glasnik

- BiH", broj 38/05) ili na drugi odgovarajući način koji je u skladu sa pravilima DERK-a.
- 8.2. Ako je nezadovoljan odlukom DERK-a, vlasnik licence može podnijeti tužbu na odluku DERK-a Sudu Bosne i Hercegovine.
 - 8.3. U slučaju podnošenja tužbe sudu, odluke DERK-a ostaju na snazi do okončanja postupka.
9. Odredbe o obavješćivanju
- 9.1. Obavijesti se dostavljaju na adresu vlasnika licence.
 - 9.2. Vlasnik licence može promijeniti svoju adresu koja se koristi u svrhu dostavljanja obavijesti, ali o tome mora unaprijed obavijestiti DERK. Za izmjenu adrese koja se koristi u svrhu dostavljanja obavijesti nije potrebno vršiti izmjenu licence.

На основу члана 4.2. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11), члана 36. Пословника о раду ("Службени гласник БиХ", број 2/05) и члана 13. Правилника о лиценцама ("Службени гласник БиХ", број 87/12), на сједници Државне регулаторне комисије за електричну енергију, одржаној 15. децембра 2015. године, донијета је

ОДЛУКА

О УТВРЂИВАЊУ СТАНДАРДНИХ УСЛОВА ЗА КОРИШЋЕЊЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ ДЈЕЛАТНОСТИ МЕЂУНАРОДНЕ ТРГОВИНЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ

1. Овом одлуком утврђују се Стандардни услови за коришћење лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом, као саставни дио лиценце за ту дјелатност.
2. Стандардни услови из тачке 1. саставни су дио ове одлуке.
3. Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Број 05-02-2-318-10/15

15. децембра 2015. године
Тузла

Предсједавајући Комисије
Милорад Тушевљак, с. р.

СТАНДАРДНИ УСЛОВИ ЗА КОРИШЋЕЊЕ ЛИЦЕНЦЕ ЗА ОБАВЉАЊЕ ДЈЕЛАТНОСТИ МЕЂУНАРОДНЕ ТРГОВИНЕ ЕЛЕКТРИЧНОМ ЕНЕРГИЈОМ

1. Обављање лиценциране активности
 - 1.1. Власник лиценце је овлашћен да обавља дјелатност међународне трговине електричном енергијом поштујући одредбе Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11), правила и прописа Државне регулаторне комисије за електричну енергију (ДЕРК), као и Стандардних услова.
 - 1.2. Обавезе дефинисане у Стандардним условима не умањују обавезе власника лиценце дефинисане законом.
 - 1.3. Лиценцирана дјелатност из тачке 1.1. подразумијева куповину, продају или испоруку електричне енергије гдје је једно од мјеста куповине, продаје или испоруке ван Босне и Херцеговине.
2. Обавезе и права власника лиценце

- 2.1. Власник лиценце је дужан у току коришћења лиценце да перманентно задовољава опште и специфичне критеријуме утврђене Правилником о лиценцама на основу којих му је лиценца издата и подносити ДЕРК-у о томе одговарајуће доказе.
- 2.2. Власник лиценце је дужан да редовно или по захтјеву ДЕРК-а, доставља ДЕРК-у финансијске и остале извјештаје у форми и обиму дефинисаном Стандардним условима или захтјевом ДЕРК-а.
- 2.3. Власник лиценце је дужан да припрема финансијске извјештаје који ће бити доступни јавности за лиценцирану дјелатност у складу са рачуноводственим стандардима који важе у Босни и Херцеговини и у складу са правилима ДЕРК-а.
- 2.4. Власник лиценце је дужан да обезбједи рачуноводствено раздвајање лиценциране дјелатности од других дјелатности.
- 2.5. Власник лиценце је дужан да поштива прописе из области међународне трговине, прати промјене домаћих и међународних техничких захтјева везаних за трговину електричном енергијом и усклађује пословање са тим промјенама.
- 2.6. Власник лиценце је дужан да поштива прописе везане за квалитет услуга које пропише ДЕРК.
- 2.7. Власник лиценце је дужан да поштива тржишна и мрежна правила.
- 2.8. Власнику лиценце није дозвољено да спроводи било какве антиконкуренијске активности, злоупотребљава тржишну моћ или врши манипулације тржиштем електричне енергије.
- 2.9. Власник лиценце дужан је да се према учесницима на тржишту односи на фер и недискриминаторски начин.
- 2.10. Власник лиценце има право да присуствује састанцима техничких комисија које дају коментаре током припреме и измјена Мрежног кодекса. Власник лиценце има право да буде биран у техничку комисију.
- 2.11. Власник лиценце има право да присуствује састанцима техничких комисија које дају коментаре током припреме и измјена Тржишних правила. Власник лиценце има право да буде биран у техничку комисију.
- 2.12. Власник лиценце је дужан да се придржава одлука Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) када се, у складу са законом и лиценцом НОС-а БиХ, у хитним околностима које захтијевају брзо дјеловање, мијења Мрежни кодекс или Тржишна правила.
- 2.13. Власник лиценце је дужан да поштива мјере које пропише ДЕРК или Министарство спољне трговине и економских односа (Министарство) у случају природне катастрофе или друге ситуације са посљедицама по општу безбједност.
- 2.14. Власник лиценце је дужан да поштива важеће тарифе које су примјениве на његове трансакције.
- 2.15. Власник лиценце је дужан да поштива све важеће техничке стандарде и комерцијалне кодексе.
- 2.16. Власник лиценце је дужан да на захтјев ДЕРК-а, НОС-а БиХ, Електропреноса Босне и Херцеговине и Министарства достави тражене податке, документе и информације потребне за провођење закона. ДЕРК, НОС БиХ, Електропренос БиХ и Министарство ће чувати повјерљивост свих тражених података и информација које се сматрају

- трговачком тајном или повјерљивим, осим у мјери у којој закон предвиђа да се такви подаци објаве.
- 2.17. Власник лиценце је дужан да обезбједи одговарајуће гаранције за обављање својих трансакција.
 - 2.18. Власник лиценце је дужан да поштива све одредбе важећих међународних споразума и уговора чији је потписник Босна и Херцеговина, а који се односе на међународну трговину, укључујући, али не ограничавајући се на, важећа правила која се односе на прекограничну трговину електричном енергијом.
 - 2.19. Власник лиценце је дужан у свом пословању на територији других земаља да поштива прописе истих.
 - 2.20. Власник лиценце је дужан да поштива одговарајућу лиценцу за трговину издату од релевантне ентитетске комисије и да извјештава ДЕРК о свим промјенама исте.
3. Надгледање обављања лиценциране дјелатности
 - 3.1. ДЕРК надгледа обављање лиценциране дјелатности.
 - 3.2. Током периода важења лиценце, власник лиценце је дужан да доставља ДЕРК-у извјештаје наведене Стандардним условима, на начин предвиђен тачком 2.2. тих услова.
 - 3.3. ДЕРК надгледа све аспекте усклађености дјеловања власника лиценце са Стандардним условима, као и свим одредбама релевантних закона и прописа ДЕРК-а.
 - 3.4. ДЕРК може покренути хитни поступак у циљу реаговања на основу сумње о повреди обавеза из лиценце, на властиту иницијативу или као одговор на захтјев било којег лица.
 - 3.5. ДЕРК врши најављене и ненајављене инспекције објеката и докумената везаних за лиценциране активности. ДЕРК има право приступа објектима власника лиценце, или објектима којима управља власник лиценце, просторијама власника лиценце, његовој опреми, документима, пословним књигама и архиви како би извршио преглед лиценциране активности. Власник лиценце ДЕРК-у пружа сваки вид помоћи затражен у току прегледа.
 - 3.6. Власник лиценце обавјештава ДЕРК о свакој повреди Стандардних услова у року од седам дана од сазнања власника лиценце да је дошло до повреде.
 4. Достављање података и извјештаја
 - 4.1. Власник лиценце доставља извјештаје ДЕРК-у на начин како је дефинисано у овом поглављу, као и извјештаје по посебном захтјеву ДЕРК-а, на начин и у форми коју пропише ДЕРК.
 - 4.2. У року од 90 дана по истеку фискалне године, власник лиценце ће доставити свој годишњи извјештај о пословању за ту фискалну годину. Ревидовани финансијски извјештај ће се доставити у року од 180 дана по истеку фискалне године. Власник лиценце у истим роковима доставља и финансијски извјештај о активностима из лиценциране дјелатности.
 - 4.3. Власник лиценце припрема и доставља ДЕРК-у мјесечни извјештај о реализацији уговора, као и план, односно процјену, обима активности за наредни мјесец који се односе на лиценцирану дјелатност.
 5. Обнова, измјена, суспензија или укидање лиценце
 - 5.1. Власник лиценце је дужан да поднесе захтјев за обнову лиценце најкасније 120 дана прије истека лиценце.
 - 5.2. Током периода важења лиценце, на захтјев власника лиценце или на иницијативу ДЕРК-а, могуће је отворити процес редеофинисања лиценце због значајнијих промјена у закону или чињеничних околности.
 - 5.3. Суспензија или укидање лиценце се обавља под условима, у случајевима и на начин одређен Правилником о лиценцама.
 6. Регулаторна накнада
 - 6.1. Власник лиценце је дужан да у периоду важења лиценце плаћа регулаторну накнаду у складу са одлукама ДЕРК-а.
 - 6.2. Власник лиценце је на захтјев ДЕРК-а дужан да достави банкарску гаранцију за уредно плаћање регулаторне накнаде.
 7. Санкције
 - 7.1. Уколико се власник лиценце не придржава услова из закона или Стандардних услова, примјениће се казнене одредбе предвиђене законом.
 - 7.2. ДЕРК може власнику лиценце доставити административно обавјештење о повреди и позвати га на административно поравнање због повреде лиценце, прије него што се примјене казнене одредбе.
 - 7.3. Прије примјене мјере из тачке 7.2, у случајевима када то околности дозвољавају, ДЕРК ће писмено опоменути власника лиценце и одредити рокове за отклањање недостатака.
 - 7.4. ДЕРК приликом санкционисања може користити могућност суспензије или укидања лиценце у складу са Правилником о лиценцама.
 8. Рјешавање спорова
 - 8.1. Рјешавање спорова покренутих од трећих лица везаних за лиценцу се врши у складу са Пословником о раду ДЕРК-а ("Службени гласник БиХ", број 2/05) и Правилником о јавним расправама ("Службени гласник БиХ", број 38/05) или на други одговарајући начин који је у складу са правилима ДЕРК-а.
 - 8.2. Ако је незадовољан одлуком ДЕРК-а, власник лиценце може поднијети тужбу на одлуку ДЕРК-а Суду Босне и Херцеговине.
 - 8.3. У случају подношења тужбе суду, одлуке ДЕРК-а остају на снази до окончања поступка.
 9. Одредбе о обавјештавању
 - 9.1. Обавјештења се достављају на адресу власника лиценце.
 - 9.2. Власник лиценце може промијенити своју адресу која се користи у сврху достављања обавјештења, али о томе мора унапријед обавјестити ДЕРК. За измјену адресе која се користи у сврху достављања обавјештења није потребно вршити измјену лиценце.

Na osnovu člana 4.2. Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11), člana 36. Poslovnika o radu ("Službeni glasnik BiH", broj 2/05) i člana 13. Pravilnika o licencama ("Službeni glasnik BiH", broj 87/12), na sjednici Državne regulatorne komisije za električnu energiju, održanoj 15. decembra 2015. godine, donijeta je

**ODLUKA
O UTVRĐIVANJU STANDARDNIH UVJETA ZA
KORIŠTENJE LICENCE ZA OBAVLJANJE
DJELATNOSTI MEĐUNARODNE TRGOVINE
ELEKTRIČNOM ENERGIJOM**

1. Ovom odlukom utvrđuju se Standardni uvjeti za korištenje licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom, kao sastavni dio licence za tu djelatnost.
2. Standardni uvjeti iz tačke 1. sastavni su dio ove odluke.
3. Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Broj 05-02-2-318-10/15

15. decembra 2015. godine
TuzlaPredsjedavajući Komisije
Milorad Tuševljak, s. r.

**STANDARDNI UVJETI
ZA KORIŠTENJE LICENCE ZA OBAVLJANJE
DJELATNOSTI MEĐUNARODNE TRGOVINE
ELEKTRIČNOM ENERGIJOM**

1. Obavljanje licencirane aktivnosti
 - 1.1. Vlasnik licence je ovlašten obavljati djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom poštujući odredbe Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sistema električne energije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 7/02, 13/03, 76/09 i 1/11), pravila i propisa Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK), kao i Standardnih uvjeta.
 - 1.2. Obaveze definirane u Standardnim uvjetima ne umanjuju obaveze vlasnika licence definirane zakonom.
 - 1.3. Licencirana djelatnost iz tačke 1.1. podrazumijeva kupovinu, prodaju ili isporuku električne energije gdje je jedno od mjesta kupovine, prodaje ili isporuke van Bosne i Hercegovine.
2. Obaveze i prava vlasnika licence
 - 2.1. Vlasnik licence je dužan u toku korištenja licence permanentno zadovoljavati opće i specifične kriterije utvrđene Pravilnikom o licencama na osnovu kojih mu je licenca izdata i podnositi DERK-u o tome odgovarajuće dokaze.
 - 2.2. Vlasnik licence je dužan redovno ili po zahtjevu DERK-a, dostavljati DERK-u finansijske i ostale izvještaje u formi i obimu definiranom Standardnim uvjetima ili zahtjevom DERK-a.
 - 2.3. Vlasnik licence je dužan pripremati finansijske izvještaje koji će biti dostupni javnosti za licenciranu djelatnost u skladu sa računovodstvenim standardima koji važe u Bosni i Hercegovini i u skladu sa pravilima DERK-a.
 - 2.4. Vlasnik licence je dužan obezbijediti računovodstveno razdvajanje licencirane djelatnosti od drugih djelatnosti.
 - 2.5. Vlasnik licence je dužan poštivati propise iz oblasti međunarodne trgovine, pratiti promjene domaćih i međunarodnih tehničkih zahtjeva vezanih za trgovinu električnom energijom i usklađivati poslovanje sa tim promjenama.
 - 2.6. Vlasnik licence je dužan poštivati propise vezane za kvalitet usluga koje propiše DERK.
 - 2.7. Vlasnik licence je dužan poštivati tržišna i mrežna pravila.

- 2.8. Vlasniku licence nije dozvoljeno provoditi bilo kakve antikonkurencijske aktivnosti, zloupotrebjavati tržišnu moć ili vršiti manipulacije tržištem električne energije.
- 2.9. Vlasnik licence dužan se prema učesnicima na tržištu odnositi na fer i nediskriminatorski način.
- 2.10. Vlasnik licence ima pravo prisustvovati sastancima tehničkih komisija koje daju komentare tokom pripreme i izmjena Mrežnog kodeksa. Vlasnik licence ima pravo biti biran u tehničku komisiju.
- 2.11. Vlasnik licence ima pravo prisustvovati sastancima tehničkih komisija koje daju komentare tokom pripreme i izmjena Tržišnih pravila. Vlasnik licence ima pravo biti biran u tehničku komisiju.
- 2.12. Vlasnik licence je dužan pridržavati se odluka Nezavisnog operatora sistema u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) kada se, u skladu sa zakonom i licencom NOS-a BiH, u hitnim okolnostima koje zahtijevaju brzo djelovanje, mijenja Mrežni kodeks ili Tržišna pravila.
- 2.13. Vlasnik licence je dužan poštivati mjere koje propiše DERK ili Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (Ministarstvo) u slučaju prirodne katastrofe ili druge situacije sa posljedicama po opću bezbjednost.
- 2.14. Vlasnik licence je dužan poštivati važeće tarife koje su primjenjive na njegove transakcije.
- 2.15. Vlasnik licence je dužan poštivati sve važeće tehničke standarde i komercijalne kodekse.
- 2.16. Vlasnik licence je dužan na zahtjev DERK-a, NOS-a BiH, Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine i Ministarstva dostaviti tražene podatke, dokumente i informacije potrebne za provedbu zakona. DERK, NOS BiH, Elektroprijenos BiH i Ministarstvo čuvat će povjerljivost svih traženih podataka i informacija koje se smatraju trgovačkom tajnom ili povjerljivim, osim u mjeri u kojoj zakon predviđa da se takvi podaci objave.
- 2.17. Vlasnik licence je dužan obezbijediti odgovarajuće garancije za obavljanje svojih transakcija.
- 2.18. Vlasnik licence je dužan poštivati sve odredbe važećih međunarodnih sporazuma i ugovora čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina, a koji se odnose na međunarodnu trgovinu, uključujući, ali ne ograničavajući se na, važeća pravila koja se odnose na prekograničnu trgovinu električnom energijom.
- 2.19. Vlasnik licence je dužan u svom poslovanju na teritoriji drugih zemalja poštivati propise istih.
- 2.20. Vlasnik licence je dužan poštivati odgovarajuću licencu za trgovinu izdatu od relevantne entitetske komisije i izvještavati DERK o svim promjenama iste.
3. Nadgledanje obavljanja licencirane djelatnosti
 - 3.1. DERK nadgleda obavljanje licencirane djelatnosti.
 - 3.2. Tokom perioda važenja licence, vlasnik licence je dužan dostavljati DERK-u izvještaje navedene Standardnim uvjetima, na način predviđen tačkom 2.2. tih uvjeta.
 - 3.3. DERK nadgleda sve aspekte usklađenosti djelovanja vlasnika licence sa Standardnim uvjetima, kao i svim odredbama relevantnih zakona i propisa DERK-a.
 - 3.4. DERK može pokrenuti hitni postupak u cilju reagiranja na osnovanu sumnju o povredi obaveza iz licence, na vlastitu inicijativu ili kao odgovor na zahtjev bilo kojeg lica.
 - 3.5. DERK vrši najavljene i nenajavljene inspekcije objekata i dokumenata vezanih za licencirane aktivnosti. DERK ima pravo pristupa objektima vlasnika licence, ili objektima kojima upravlja vlasnik licence, prostorijama vlasnika licence, njegovoj

- opremi, dokumentima, poslovnim knjigama i arhivi kako bi izvršio pregled licencirane aktivnosti. Vlasnik licence DERK-u pruža svaki vid pomoći zatražen u toku pregleda.
- 3.6. Vlasnik licence obavještava DERK o svakoj povredi Standardnih uvjeta u roku od sedam dana od saznanja vlasnika licence da je došlo do povrede.
4. Dostavljanje podataka i izvještaja
- 4.1. Vlasnik licence dostavlja izvještaje DERK-u na način kako je definirano u ovom poglavlju, kao i izvještaje po posebnom zahtjevu DERK-a, na način i u formi koju propiše DERK.
- 4.2. U roku od 90 dana po isteku fiskalne godine, vlasnik licence će dostaviti svoj godišnji izvještaj o poslovanju za tu fiskalnu godinu. Revidirani finansijski izvještaj će se dostaviti u roku od 180 dana po isteku fiskalne godine. Vlasnik licence u istim rokovima dostavlja i finansijski izvještaj o aktivnostima iz licencirane djelatnosti.
- 4.3. Vlasnik licence priprema i dostavlja DERK-u mjesečni izvještaj o realizaciji ugovora, kao i plan, odnosno procjenu, obima aktivnosti za naredni mjesec koji se odnose na licenciranu djelatnost.
5. Obnova, izmjena, suspenzija ili ukidanje licence
- 5.1. Vlasnik licence je dužan podnijeti zahtjev za obnovu licence najkasnije 120 dana prije isteka licence.
- 5.2. Tokom perioda važenja licence, na zahtjev vlasnika licence ili na inicijativu DERK-a, moguće je otvoriti proces redefinicije licence zbog značajnijih promjena u zakonu ili činjeničnih okolnosti.
- 5.3. Suspenzija ili ukidanje licence se obavlja pod uvjetima, u slučajevima i na način određen Pravilnikom o licencama.
6. Regulatorna naknada
- 6.1. Vlasnik licence je dužan u periodu važenja licence plaćati regulatornu naknadu u skladu sa odlukama DERK-a.
- 6.2. Vlasnik licence je na zahtjev DERK-a dužan dostaviti bankarsku garanciju za uredno plaćanje regulatorne naknade.
7. Sankcije
- 7.1. Ukoliko se vlasnik licence ne pridržava uvjeta iz zakona ili Standardnih uvjeta, primijenit će se kaznene odredbe predviđene zakonom.
- 7.2. DERK može vlasniku licence dostaviti administrativno obavještenje o povredi i pozvati ga na administrativno poravnanje zbog povrede licence, prije nego što se primijene kaznene odredbe.
- 7.3. Prije primjene mjere iz tačke 7.2, u slučajevima kada to okolnosti dozvoljavaju, DERK će pismeno opomenuti vlasnika licence i odrediti rokove za otklanjanje nedostataka.
- 7.4. DERK prilikom sankcioniranja može koristiti mogućnost suspenzije ili ukidanja licence u skladu sa Pravilnikom o licencama.
8. Rješavanje sporova
- 8.1. Rješavanje sporova pokrenutih od trećih lica vezanih za licencu se vrši u skladu sa Poslovnikom o radu DERK-a ("Službeni glasnik BiH", broj 2/05) i Pravilnikom o javnim raspravama ("Službeni glasnik BiH", broj 38/05) ili na drugi odgovarajući način koji je u skladu sa pravilima DERK-a.
- 8.2. Ako je nezadovoljan odlukom DERK-a, vlasnik licence može podnijeti tužbu na odluku DERK-a Sudu Bosne i Hercegovine.

8.3. U slučaju podnošenja tužbe sudu, odluke DERK-a ostaju na snazi do okončanja postupka.

9. Odredbe o obavještanju

- 9.1. Obavještenja se dostavljaju na adresu vlasnika licence.
- 9.2. Vlasnik licence može promijeniti svoju adresu koja se koristi u svrhu dostavljanja obavještenja, ali o tome mora unaprijed obavijestiti DERK. Za izmjenu adrese koja se koristi u svrhu dostavljanja obavještenja nije potrebno vršiti izmjenu licence.

KONKURENCIJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

261

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine je, na temelju članka 25. stavak (1) i članka 42. stavak (2), a u svezi s člankom 14. stavak (1) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), a rješavajući po Prijavi koncentracije gospodarskog subjekta "Imlek" a.d., Padinska skela, Industrijsko naselje bb, Beograd, Republika Srbija, podnesenoj po punomoćniku, Nenadu Stankoviću, odvjetniku iz Beograda, Republika Srbija, zaprimljenoj dana 05.11.2015. godine pod brojem: 04-26-1-037-II/15, na 115. (stotinupetnaestoj) sjednici održanoj dana 22. prosinca 2015. godine, donijelo

ZAKLJUČAK

1. Odbacuje se Prijava koncentracije gospodarskog subjekta "Imlek" a.d., Padinska skela, Industrijsko naselje bb, Beograd, Republika Srbija, radi neispunjenja uvjeta za prijavu.
2. Ovaj Zaključak bit će objavljen u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je, dana 05.11.2015. godine pod brojem: 04-26-1-037-II/15, zaprimilo Prijavu koncentracije gospodarskog subjekta "Imlek" a.d., Padinska skela, Industrijsko naselje bb, Beograd, Republika Srbija (u daljnjem tekstu: Podnositelj prijave ili Imlek a.d.), podnesenu putem punomoćnika, odvjetnika Nenada Stankovića, Njegoševa 19/2, 11000 Beograd, Republika Srbija, prema kojoj isti stiče isključivu kontrolu nad ciljnim društvom, gospodarskim subjektom "Niška mlekar" d.o.o. Niš, Nikodija Stojanovića 28b, Niš, Republika Srbija (u daljnjem tekstu: Niška mlekar d.o.o.) preuzimanjem svih 100% udjela, u smislu članka 12. stavak (1) točka b) pod 1) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09) (u daljnjem tekstu: Zakon).

Uvidom u dostavljenu Prijavu, utvrđeno je da istu treba dopuniti u smislu članka 30. stavak (1) Zakona i odredbi Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija gospodarskih subjekata ("Službeni glasnik BiH", broj 34/10) (u daljnjem tekstu: Odluka), te je od Podnosioca prijave zatražena dopuna, aktom broj: 04-26-1-037-1-II/15 od dana 17.11.2015. godine.

Podnositelj prijave je traženu dopunu dostavio podneskom broj: 04-26-1-037-1-II/15 od 01.12.2015. godine i podneskom broj: 04-26-1-037-2-II/15 od dana 07.12.2015. godine.

Podnositelj prijave je, u smislu članka 30. stavak (2) Zakona, naveo da je Prijava koncentracije podnesena nadležnim organima u Republici Srbiji, Republici Crnoj Gori i Republici Makedoniji.

Nakon kompletiranja Prijave, Konkurencijsko vijeće je dana 22.12.2015. godine Podnosiocu prijave izdalo Potvrdu broj: 04-26-1-037-3-II/15 o primitku uredne i kompletne prijave, u smislu članka 30. stavak (3) Zakona.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je Prijava podnesena u propisanom roku, u smislu članka 16. stavak (2) Zakona.

1. Sudionici predmetne koncentracije

Sudionici predmetne koncentracije su gospodarski subjekti "Imlek" a.d. Beograd, Padinska skela, Industrijsko naselje bb, Beograd, Republika Srbija i "Niška mlekarica" d.o.o. Niš, Nikodija Stojanovića 28b, Niš, Republika Srbija.

1.1. Gospodarski subjekt Imlek a.d. Beograd

Gospodarski subjekt Akcionarsko društvo industrija mleka i mlečnih proizvoda "Imlek", Industrijsko naselje bb, Padinska skela, Beograd, Republika Srbija je registriran u Agenciji za privredne registre Republike Srbije, pod matičnim brojem: 07042701.

Pretežite registrirane djelatnosti gospodarskog subjekta Imlek a.d. su prerada mlijeka i proizvodnja sireva.

Većinski vlasnik gospodarskog subjekta Imlek a.d. je gospodarski subjekt Danube Foods Group BV, Amsterdam, Kraljevina Nizozemska, koji posjeduje (...) * 1% udjela u ukupno emitiranim dionicama gospodarskog subjekta Imlek a.d.

Gospodarski subjekt Imlek a.d. distribuciju gotovih proizvoda na teritoriju Bosne i Hercegovine vrši putem povezanog društva, gospodarskog subjekta Mlijekoprodukt d.o.o., Kozarska Dubica, izravno iz četiri distributivna centra: Kozarska Dubica, Banja Luka, Doboj i Sarajevo.

Prema podacima iz Prijave, gospodarski subjekt Imlek a.d., na dan podnošenja prijave, ima udjel u kapitalu preko 10,0% u slijedećim gospodarskim subjektima koji posluju na teritoriju Bosne i Hercegovine:

Tablica 1.

R.b.	Naziv gospodarskog subjekta	Udjel (%)
1.	East Milk d.o.o. Sarajevo	(..)*
2.	Mljekara a.d. Laktaši	(..)*
3.	Mlijekoprodukt d.o.o. Kozarska Dubica	(..)*
4.	Danube Foods d.o.o. Banja Luka**	(..)*

Izvor: Podatci iz Prijave

* *- naznačeni gospodarski subjekti se nalazi u 100,0% vlasništvu gospodarskog subjekta "Danube Foods Group" B. V.,

Amsterdam, Kraljevina Nizozemska, većinskog vlasnika gospodarskog subjekta Imlek a.d.

1.1.1 Povezana društva gospodarskog subjekta Imlek a.d. Beograd

1.1.1.1. Gospodarski subjekt East Milk d.o.o. Sarajevo

Gospodarski subjekt "East Milk" d.o.o. za preradu mlijeka i mliječnih proizvoda, Rakovička cesta 78, Sarajevo, upisan u registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem: 65-01-0509-10 (stari broj: 1-26001), se nalazi u (...) *% vlasništvu gospodarskog subjekta Imlek a.d.

Pretežita registrirana djelatnost gospodarskog subjekta East Milk d.o.o. Sarajevo je djelatnost prerade mlijeka i mliječnih proizvoda.

1.1.1.2. Gospodarski subjekt Mljekara a.d. Laktaši

Gospodarski subjekt Društvo za proizvodnju mliječnih proizvoda "Mljekara" a.d., Liječevanski put b.b., Aleksandrovac, Laktaši, upisan u registar Okružnog privrednog suda u Banja Luci pod matičnim brojem: 1-71-00, se nalazi u (...) *% vlasništvu gospodarskog subjekta Imlek a.d.

Pretežite registrirane djelatnosti gospodarskog subjekta Mljekara a.d. Laktaši su proizvodnja mlijeka, mliječnih proizvoda i sira.

1.1.1.3. Gospodarski subjekt Mlijekoprodukt d.o.o. Kozarska Dubica

Gospodarski subjekt Društvo sa ograničenom odgovornošću za proizvodnju "Mlijekoprodukt" Kozarska Dubica, Vrioci b.b., Kozarska Dubica, upisan u registar Okružnog privrednog suda u Banja Luci pod matičnim brojem: 1-9244-00, se nalazi u (...) *% vlasništvu gospodarskog subjekta Imlek a.d.

Pretežita registrirana djelatnost gospodarskog subjekta Mlijekoprodukt d.o.o. Kozarska Dubica je otkup, prerada i distribucija mlijeka i mliječnih proizvoda.

1.1.1.4. Gospodarski subjekt Danube Foods d.o.o. Banja Luka

Gospodarski subjekt "Danube Foods" d.o.o. za savjetovanje u svezi s poslovanjem i upravljanjem Banja Luka, ul. Mladena Stojanovića 25, Banja Luka, upisan u registar Okružnog privrednog suda u Banja Luci pod matičnim brojem: 1-16954-00, se nalazi u (...) *% vlasništvu gospodarskog subjekta "Danube Foods Group" B.V., Amsterdam, Kraljevina Nizozemska.

1.2. Gospodarski subjekt Niška mlekarica d.o.o. Niš

Gospodarski subjekt "Niška mlekarica" d.o.o. Niš, Nikodija Stojanovića br. 28b, Niš, Republika Srbija, osnovan je 1997. godine i registriran u Agenciji za privredne registre Republike Srbije, pod matičnim brojem: 07204132.

Pretežite registrirane djelatnosti gospodarskog subjekta Niška mlekarica d.o.o. su prerada mlijeka i proizvodnja sireva.

Gospodarski subjekt Niška mlekarica d.o.o. distribuciju svojih proizvoda prema krajnjim potrošačima na teritoriju Bosne i Hercegovine vrši preko uvoznika i distributera, gospodarskog subjekta MIG COMPANY d.o.o. Mostar.

Prema podacima iz Prijave, vlasnička struktura gospodarskog subjekta Niška mlekarica d.o.o., prije provođenja koncentracije je slijedeća:

Tablica 2.

R.b.	Naziv gospodarskog subjekta/fizičke osobe	Udjel vlasništva (%)
1.	Kruna komerc d.o.o.	(..)*
2.	(..)*	(..)*
Ukupno		100,00

Izvor: Podatci iz Prijave

Prema podacima iz Prijave, gospodarski subjekt Niška mlekarica d.o.o., na dan podnošenja Prijave, nema povezanih društava na teritoriju Bosne i Hercegovine.

2. Pravni okvir ocjene predmetne koncentracije

Konkurencijsko vijeće je u postupku ocjene predmetne koncentracije primijenilo odredbe Zakona i Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", broj 18/06 i 34/10), te odredbe Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija gospodarskih subjekata ("Službeni glasnik BiH", broj 34/10).

3. Pravni temelj i pravni oblik koncentracije

Pravni temelj predmetne koncentracije je Ugovor o kupoprodaji udjela, zaključen dana 28.10.2015. godine u Beogradu, između gospodarskog subjekta Imlek a.d., kao kupca i gospodarskog subjekta "Kruna Komerc" preduzeće za unutrašnju i spoljnu trgovinu d.o.o. Beograd, Republika Srbija (u daljnjem tekstu: Kruna komerc d.o.o.), te fizičke osobe (...) *, Kikinda, Republika Srbija, kao prodavatelja.

Zaključenim Ugovorom o kupoprodaji gospodarski subjekt Imlek a.d. stječe (...) *% vlasništva nad udjelima fizičke osobe (...) *, te (...) *% vlasništva nad udjelima gospodarskog subjekta Kruna Komerc d.o.o., a koje navedeni posjeduju u gospodarskom subjektu Niška mlekarica a.d. Niš, čime dolazi do preuzimanja svih

¹ (...) *-Podatak predstavlja poslovnu tajnu

100,0% udjela od strane gospodarskog subjekta Imlek a.d. u navedenom ciljnom društvu.

Uzimajući u obzir navedeno, u smislu odredbi članka 12. stavak (1) točka b) pod 1) Zakona pravni oblik predmetne koncentracije je stjecanje kontrole jednog gospodarskog subjekta nad drugim kupovinom većine udjela.

4. Mjerodavno tržište

Mjerodavno tržište koncentracije, u smislu članka 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, čini tržište određenih proizvoda/usluga koje su predmet obavljanja djelatnosti na određenom zemljopisnom tržištu.

Prema odredbi članka 4. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta u proizvodnom smislu, mjerodavno tržište obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uvjetima, imajući u vidu posebno njihove bitne značajke, kvalitetu, uobičajenu namjenu, način uporabe, uvjete prodaje i cijene.

Prema članku 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu obuhvata cjelokupan ili dio teritorija Bosne i Hercegovine na kojem gospodarski subjekt djeluje u prodaji i/ili kupovini mjerodavnog proizvoda podjednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima i koji to tržište bitno razlikuje od uvjeta tržišne konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

Obzirom na navedeno, a na temelju utvrđenih registriranih djelatnosti sudionika predmetne koncentracije, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je mjerodavno tržište proizvoda predmetne koncentracije tržište proizvodnje i distribucije mlijeka, mliječnih proizvoda (pavlake, jogurt, deserti i namazi) i sira.

Mjerodavnim tržištem u zemljopisnom smislu smatra se tržište Bosne i Hercegovine, obzirom da sudionici predmetne koncentracije vrše distribuciju svojih proizvoda na tržištu cijele Bosne i Hercegovine.

Mjerodavno tržište predmetne koncentracije je tržište proizvodnje i distribucije mlijeka, mliječnih proizvoda (pavlake, jogurt, deserti i namazi) i sira u Bosni i Hercegovini.

5. Analiza mjerodavnog tržišta

Procjena tržišnog udjela sudionika koncentracije i konkurenata, na mjerodavnom tržištu mlijeka, mliječnih proizvoda (pavlake, jogurt, deserti i namazi) i sira u Bosni i Hercegovini, prikazana je u *Tablici 3.*, kako slijedi:

Tablica 3.

Rb	Gospodarski subjekt	Mlijeko (%)	Pavlake (%)	Jogurt i deserti (%)	Namazi (%)	Sir (%)
1.	Imlek a.d.	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
2.	Niška mlekarica d.o.o.	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
3.	Meggle mliječara d.o.o.	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
4.	Lactalis (Imner d.o.o. i Dukat d.d.)	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
5.	Ostali	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
	Ukupno (1+2)	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
	UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: Podaci iz Prijave

6. Obveza prijave koncentracije

Obveza prijave koncentracije gospodarskih subjekata, u smislu članka 14. stavak (1) točke a) i b) Zakona, postoji ako ukupni godišnji prihodi sudionika koncentracije ostvareni prodajom roba i/ili usluga na svjetskoj razini iznose 100.000.000,00 KM, po završnom računu u godini koja je

prethodila predmetnoj koncentraciji, i da ukupan prihod svakog od najmanje dva gospodarska subjekta, sudionika koncentracije ostvaren prodajom roba i/ili usluga na tržištu Bosne i Hercegovine, iznosi najmanje 8.000.000,00 KM, ili ako je zajednički tržišni udjel sudionika koncentracije na mjerodavnom tržištu veći od 40,0%

Ukupni godišnji prihodi gospodarskih subjekata, sudionika koncentracije (i njihovih povezanih gospodarskih subjekata), na dan 31. prosinac 2014. godine, iskazani su u *Tablici 4:*

Tablica 4.

R.b.	Gospodarski subjekt	Bosna i Hercegovina KM	Svijet	Ukupni prihodi
1.	Imlek a.d.	(..)*	(..)*	(..)*
2.	Niška mlekarica d.o.o.	(..)*	(..)*	(..)*

Izvor: Podaci iz Prijave

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da su sudionici predmetne koncentracije ispunili uvjet ukupnog godišnjeg prihoda na svjetskom tržištu, u smislu članka 14. stavak (1) točka a) Zakona, ali nisu ispunili uvjet ukupnog godišnjeg prihoda na tržištu Bosne i Hercegovine, u smislu članka 14. stavak (1) točka b) Zakona, jer ukupan prihod gospodarskog subjekta Niška mlekarica d.o.o. Niš, ostvaren prodajom roba na tržištu Bosne i Hercegovine iznosi manje od 8.000.000,00 KM.

Budući da ukupni godišnji prihod svakog od sudionika koncentracije ostvaren prodajom roba na tržištu Bosne i Hercegovine iznosi manje od 8.000.000,00 KM u 2014. godini, te njihov zajednički tržišni udjel na mjerodavnom tržištu nije veći od 40,0%, isti nisu bili obvezni podnijeti Prijavu.

7. Administrativna pristojba

Na ovaj Zaključak Podnositelj prijave, sukladno članku 2. tarifni broj 108. stavak 1. pod c) Odluke o visini administrativnih pristojbi u svezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem ("Službeni glasnik BiH", br. 30/06 i 18/11), je obavezan platiti administrativnu pristojbu u iznosu od 1.000,00 KM u korist Proračuna institucija Bosne i Hercegovine.

8. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Zaključka nije dopušten priziv.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primitka, odnosno objave ovoga Zaključka.

Broj 04-26-1-037-5-II/15

22. prosinca 2015. godine

Sarajevo

Predsjednica

Mr. **Arijana Regoda-Dražić**, v. r.

Конкурентнијски савјет Босне и Херцеговине је, на основу члана 25. став (1) и члана 42. став (2), а у вези с чланом 14. став (1) Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), а рјешавајући по Пријави концентрације привредног субјекта "Имлек" а.д., Падинска скела, Индустриско насеље бб, Београд, Република Србија, поднесеној по пуномоћнику, Ненаду Станковићу, адвокату из Београда, Република Србија, запријемљеној дана 05.11.2015. године под бројем: 04-26-1-037-II/15, на 115. (стотинупетнаестој) сједници одржаној дана 22. децембра 2015. године, донио

ЗАКЉУЧАК

- Одбацује се Пријава концентрације привредног субјекта "Имлек" а.д., Падинска скела, Индустриско насеље бб,

Београд, Република Србија, ради неиспуњења услова за пријаву.

2. Овај Закључак биће објављен у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласницима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Конкуренијски савјет Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Конкуренијски савјет) је, дана 05.11.2015. године под бројем: 04-26-1-037-П/15, запримио Пријаву концентрације привредног субјекта "Имлек" а.д., Падинска скела, Индустриско насеље бб, Београд, Република Србија (у даљем тексту: Подносилац пријаве или Имлек а.д.), поднесу путем пуномоћника, адвоката Ненада Станковића, Његошева 19/2, 11000 Београд, Република Србија, према којој исти стиче искључиву контролу над циљним друштвом, привредним субјектом "Нишка млекара" д.о.о. Ниш, Никодија Стојановића 28б, Ниш, Република Србија (у даљем тексту: Нишка млекара д.о.о.) преузимањем свих 100% учешћа, у смислу члана 12. став (1) тачка б) под 1) Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09) (у даљем тексту: Закон).

Увидом у достављену Пријаву, утврђено је да исту треба допунити у смислу члана 30. став (1) Закона и одредби Одлуке о начину подношења пријаве и критеријумима за оцјену концентрација привредних субјеката ("Службени гласник БиХ", број 34/10) (у даљем тексту: Одлука), те је од Подносиоца пријаве затражена допуна, актом број: 04-26-1-037-П/15 од дана 17.11.2015. године.

Подносилац пријаве је тражену допуну доставио поднеском број: 04-26-1-037-П/15 од 01.12.2015. године и поднеском број: 04-26-1-037-2-П/15 од дана 07.12.2015. године.

Подносилац пријаве је, у смислу члана 30. став (2) Закона, навео да је Пријава концентрације поднесена надлежним органима у Републици Србији, Републици Црној Гори и Републици Македонији.

Након комплетирања Пријаве, Конкуренијски савјет је дана 22.12.2015. године Подносиоцу пријаве издао Потврду број: 04-26-1-037-3-П/15 о пријему уредне и комплетне пријаве, у смислу члана 30. став (3) Закона.

Конкуренијски савјет је утврдио да је Пријава поднесена у прописаном року, у смислу члана 16. став (2) Закона.

1. Учесници предметне концентрације

Учесници предметне концентрације су привредни субјекти "Имлек" а.д. Београд, Падинска скела, Индустриско насеље бб, Београд, Република Србија и "Нишка млекара" д.о.о. Ниш, Никодија Стојановића 28б, Ниш, Република Србија.

1.1. Привредни субјекат Имлек а.д. Београд

Привредни субјекат Акционарско друштво индустрија млека и млечних производа "Имлек", Индустриско насеље бб, Падинска скела, Београд, Република Србија је регистрован у Агенцији за привредне регистре Републике Србије, под матичним бројем: 07042701.

Претежне регистроване дјелатности привредног субјекта Имлек а.д. су прерада млијека и производња сирева.

Већински власник привредног субјекта Имлек а.д. је привредни субјекат Danube Foods Group BV, Амстердам, Краљевина Холандија, који поседује (...) ¹% учешћа у укупно емитованим акцијама привредног субјекта Имлек а.д.

Привредни субјекат Имлек а.д. дистрибуцију готових производа на територији Босне и Херцеговине врши путем повезаног друштва, привредног субјекта Млијекопродукт д.о.о., Козарска Дубица, директно из четири дистрибутивна центра: Козарска Дубица, Бања Лука, Добој и Сарајево.

Према подацима из Пријаве, привредни субјекат Имлек а.д., на дан подношења пријаве, има учешће у капиталу преко 10,0% у сљедећим привредним субјектима који послују на територији Босне и Херцеговине:

Табела 1.

Р.б.	Назив привредног субјекта	Учешће (%)
1.	East Milk д.о.о. Сарајево	(..)*
2.	Мљекара а.д. Лакташи	(..)*
3.	Млијекопродукт д.о.о. Козарска Дубица	(..)*
4.	Danube Foods д.о.о. Бања Лука**	(..)*

Извор: Подаци из Пријаве

* *- назначени привредни субјекат се налази у 100,0% власништву привредног субјекта "Danube Foods Group" B.V.,

Амстердам, Краљевина Холандија, већинског власника привредног субјекта Имлек а.д.

1.1.1 Повезана друштва привредног субјекта Имлек а.д. Београд

1.1.1.1. Привредни субјекат East Milk д.о.о. Сарајево

Привредни субјекат "East Milk" д.о.о. за прераду млијека и млијечних производа, Раковичка цеста 78, Сарајево, уписан у регистар Општинског суда у Сарајеву под матичним бројем: 65-01-0509-10 (стари број: 1-26001), се налази у (...) % власништву привредног субјекта Имлек а.д.

Претежна регистрована дјелатност привредног субјекта East Milk д.о.о. Сарајево је дјелатност прераде млијека и млијечних производа.

1.1.1.2. Привредни субјекат Мљекара а.д. Лакташи

Привредни субјекат Друштво за производњу млијечних производа "Мљекара" а.д., Лијевчански пут б.б., Александровац, Лакташи, уписан у регистар Округног привредног суда у Бања Луци под матичним бројем: 1-71-00, се налази у (...) % власништву привредног субјекта Имлек а.д.

Претежне регистроване дјелатности привредног субјекта Мљекара а.д. Лакташи су производња млијека, млијечних производа и сира.

1.1.1.3. Привредни субјекат Млијекопродукт д.о.о. Козарска Дубица

Привредни субјекат Друштво са ограниченом одговорношћу за производњу "Млијекопродукт" Козарска Дубица, Вриоци б.б, Козарска Дубица, уписан у регистар Округног привредног суда у Бања Луци под матичним бројем: 1-9244-00, се налази у (...) % власништву привредног субјекта Имлек а.д.

Претежна регистрована дјелатност привредног субјекта Млијекопродукт д.о.о. Козарска Дубица је откуп, прерада и дистрибуција млијека и млијечних производа.

1.1.1.4. Привредни субјекат Danube Foods Group д.о.о. Бања Лука

Привредни субјекат "Danube Foods" д.о.о. за савјетовање у вези с пословањем и управљањем Бања Лука, ул. Младена Стојановића 25, Бања Лука, уписан у регистар Округног привредног суда у Бања Луци под матичним бројем: 1-16954-00, се налази у (...) % власништву привредног субјекта "Danube Foods Group" B.V., Амстердам, Краљевина Холандија.

¹ (...) - Податак представља пословну тајну

1.2. Привредни субјекат Нишка млекара д.о.о. Ниш

Привредни субјекат "Нишка млекара" д.о.о. Ниш, Никодија Стојановића бр. 286, Ниш, Република Србија, основан је 1997. године и регистрован у Агенцији за привредне регистре Републике Србије, под матичним бројем: 07204132.

Претежне регистроване дјелатности привредног субјекта Нишка млекара д.о.о. су прерада млијека и производња сирева.

Привредни субјекат Нишка млекара д.о.о. дистрибуцију својих производа према крајњим потрошачима на територији Босне и Херцеговине врши преко увозника и дистрибутера, привредног субјекта *MIG COMPANY* д.о.о. Мостар.

Према подацима из Пријаве, власничка структура привредног субјекта Нишка млекара д.о.о., прије провођења концентрације је следећа:

Табела 2.

Р.б.	Назив привредног субјекта/физичког лица	Учешће власништва (%)
1.	Круна комерц д.о.о.	(..)*
2.	(..)*	(..)*
Укупно		100,00

Извор: Подаци из Пријаве

Према подацима из Пријаве, привредни субјекат Нишка млекара д.о.о., на дан подношења Пријаве, нема повезаних друштава на територији Босне и Херцеговине.

2. Правни оквир оцјене предметне концентрације

Конкуреницијски савјет је у поступку оцјене предметне концентрације примјенио одредбе Закона и Одлуке о утврђивању релевантног тржишта ("Службени гласник БиХ", број 18/06 и 34/10), те одредбе Одлуке о начину подношења пријаве и критеријумима за оцјену концентрација привредних субјеката ("Службени гласник БиХ", број 34/10).

3. Правни основ и правни облик концентрације

Правни основ предметне концентрације је Уговор о купопродаји учешћа, закључен дана 28.10.2015. године у Београду, између привредног субјекта Имлек а.д., као купца и привредног субјекта "Круна Комерц" предузеће за унутрашњу и спољну трговину д.о.о. Београд, Република Србија (у даљем тексту: Круна комерц д.о.о.), те физичког лица (..)*, Кикинда, Република Србија, као продаваца.

Закљученим Уговором о купопродаји привредни субјекат Имлек а.д. стиче (..)*% власништва над учешћима физичког лица (..)*, те (..)*% власништва над учешћима привредног субјекта Круна Комерц д.о.о, а које наведени посједују у привредном субјекту Нишка млекара а.д. Ниш, чиме долази до преузимања свих 100,0% учешћа од стране привредног субјекта Имлек а.д. у наведеном циљном друштву.

Узимајући у обзир наведено, у смислу одредби члана 12. став (1) тачка б) под 1) Закона правни облик предметне концентрације је стицање контроле једног привредног субјекта над другим куповином већине учешћа.

4. Релевантно тржиште

Релевантно тржиште концентрације, у смислу члана 3. Закона, те чл. 4. и 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, чини тржиште одређених производа/услуга које су предмет обављања дјелатности на одређеном географском тржишту.

Према одредби члана 4. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта у производном смислу, релевантно тржиште обухвата све производе и/или услуге које потрошачи и/или корисници сматрају међусобно замјенивим,

под прихватљивим условима, имајући у виду посебно њихове битне карактеристике, квалитет, уобичајену намјену, начин употребе, услове продаје и цијене.

Према члану 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште у географском смислу обухвата целокупну или дио територије Босне и Херцеговине на којем привредни субјекат дјелује у продаји и/или куповини релевантног производа под једнаким или довољно уједначеним условима и који то тржиште битно разликује од услова тржишне конкуренције на сусједним географским тржиштима.

Обзиром на наведено, а на основу утврђених регистрованих дјелатности учесника предметне концентрације, Конкуреницијски савјет је утврдио да је релевантно тржиште производа предметне концентрације тржиште производње и дистрибуције млијека, млијечних производа (павлаке, јогурт, десерти и намази) и сира.

Релевантним тржиштем у географском смислу сматра се тржиште Босне и Херцеговине, обзиром да учесници предметне концентрације врше дистрибуцију својих производа на тржишту цијеле Босне и Херцеговине.

Релевантно тржиште предметне концентрације је тржиште производње и дистрибуције млијека, млијечних производа (павлаке, јогурт, десерти и намази) и сира у Босни и Херцеговини.

5. Анализа релевантног тржишта

Процјена тржишног учешћа учесника концентрације и конкурената, на релевантном тржишту млијека, млијечних производа (павлаке, јогурт, десерти и намази) и сира у Босни и Херцеговини, приказана је у Табелу 3., како слиједи:

Табела 3.

Рб	Привредни субјекат	Млије-ко (%)	Павлаке (%)	Јогурт и десерти (%)	Намази (%)	Сир(%)
1.	Имлек а.д.	(..)*	(-)*	(..)*	(..)*	(..)*
2.	Нишка млекара д.о.о.	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
3.	Меггле мљекара д.о.о.	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
4.	Лагталис (Имнер д.о.о. и Дукаст д.д.)	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
5.	Остали	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
Укупно (1+2)		(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
УКУПНО		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: Подаци из Пријаве

5. Обавеза пријаве концентрације

Обавеза пријаве концентрације привредних субјеката, у смислу члана 14. став (1) тачке а) и б) Закона, постоји ако укупни годишњи приходи учесника концентрације остварени продајом роба и/или услуга на свјетском нивоу износе 100.000.000,00 КМ, по завршном рачуну у години која је претходила предметној концентрацији, и да укупан приход сваког од најмање два привредна субјекта, учесника концентрације остварен продајом роба и/или услуга на тржишту Босне и Херцеговине, износи најмање 8.000.000,00 КМ, или ако је заједничко тржишно учешће учесника концентрације на релевантном тржишту веће од 40,0%.

Укупни годишњи приходи привредних субјеката, учесника концентрације (и њихових повезаних привредних

субјеката), на дан 31. децембар 2014. године, исказани су у табели 4.

Табела 4.

Р.б.	Привредни субјекат	Босна и Херцеговина (КМ)	Свијет (КМ)	Укупни приходи (КМ)
1.	Имлек а.д.	(..)*	(..)*	(..)*
2.	Нишка млекара д.о.о.	(..)*	(..)*	(..)*

Извор: Подаци из Пријаве

Конкурентски савјет је утврдио да су учесници предметне концентрације испунили услов укупног годишњег прихода на свјетском тржишту, у смислу члана 14. став (1) тачка а) Закона, али нису испунили услов укупног годишњег прихода на тржишту Босне и Херцеговине, у смислу члана 14. став (1) тачка б) Закона, јер укупан приход привредног субјекта Нишка млекара д.о.о. Ниш, остварен продајом роба на тржишту Босне и Херцеговине износи мање од 8.000.000,00 КМ.

Будући да укупни годишњи приход сваког од учесника концентрације остварен продајом роба на тржишту Босне и Херцеговине износи мање од 8.000.000,00 КМ у 2014. години, те њихово заједничко тржишно учешће на релевантном тржишту није веће од 40,0%, исти нису били обавезни поднијети Пријаву.

6. Административна такса

На овај Закључак Подносилац пријаве, у складу са чланом 2. тарифни број 108. став 1. под ц) Одлуке о висини административних такси у вези са процесним радњама пред Конкурентским савјетом ("Службени гласник БиХ", бр. 30/06 и 18/11), је обавезан платити административну таксу у износу од 1.000,00 КМ у корист Бюдета институција Босне и Херцеговине.

7. Поука о правном лијеку

Против овог Закључка није допуштена жалба.

Незадовољна страна може покренути управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема, односно објаве овог Закључка.

Број 04-26-1-037-5-II/15
22. фебруара 2015. године
Сарајево

Предсједница
Мр **Аријана Регода-Дражић**, с. р.

Конкурентско вјеће Босне и Херцеговине је, на основу члана 25. став (1) и члана 42. став (2), а у вези с чланом 14. став (1) Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), а рјешавајући по Пријави концентрације привредног субјекта "Имлек" а.д., Падинска скела, Индуријско насеље бб, Београд, Република Србија, поднесеној по пуномоћнику, Ненеду Станковићу, адвокату из Београда, Република Србија, запримљеној дана 05.11.2015. године под бројем: 04-26-1-037-II/15, на 115. (стотинупетнаестој) сједници одржаној дана 22. децембра 2015. године, донјело

ZAKLJUČAK

1. Оdbacuje се Пријава концентрације привредног субјекта "Имлек" а.д., Падинска скела, Индуријско насеље бб, Београд, Република Србија, ради неispunjenja услова за пријаву.
2. Овај Закључак биће објављен у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Конкурентско вјеће Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Конкурентско вјеће) је, дана 05.11.2015. године под бројем: 04-26-1-037-II/15, запримilo Пријаву концентрације привредног субјекта "Имлек" а.д., Падинска скела, Индуријско насеље бб, Београд, Република Србија (у даљем тексту: Подносилац пријаве или Имлек а.д.), поднесеној путем пуномоћника, адвоката Ненеду Станковића, Нjegošева 19/2, 11000 Београд, Република Србија, према којој исти стиже искључиву контролу над циљним друштвом, привредним субјектом "Нишка млекара" д.о.о. Ниш, Никодија Стојановића 28б, Ниш, Република Србија (у даљем тексту: Нишка млекара д.о.о.) преузимањем свих 100% удјела, у смислу члана 12. став (1) тачка б) под 1) Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09)(у даљем тексту: Закон).

Увидом у достављену Пријаву, утврђено је да исту треба допунити у смислу члана 30. став (1) Закона и одредби Одлуке о начину подношења пријаве и критеријима за оцјену концентрација привредних субјеката ("Службени гласник БиХ", број 34/10)(у даљем тексту: Одлука), те је од Подносиоца пријаве затражена допуна, актом број: 04-26-1-037-1-II/15 од дана 17.11.2015. године.

Подносилац пријаве је тражену допуну доставио поднеском број: 04-26-1-037-1-II/15 од 01.12.2015. године и поднеском број: 04-26-1-037-2-II/15 од дана 07.12.2015. године.

Подносилац пријаве је, у смислу члана 30. став (2) Закона, навео даје Пријава концентрације поднесена надлежним органима у Републици Србији, Републици Црној Гори и Републици Македонији.

Након комплетирања Пријаве, Конкурентско вјеће је дана 22.12.2015. године Подносиоцу пријаве издало Потврду број: 04-26-1-037-3-II/15 о пријему уредне и комплетне пријаве, у смислу члана 30. став (3) Закона.

Конкурентско вјеће је утврдило да је Пријава поднесена у propisanom року, у смислу члана 16. став (2) Закона.

1. Учесници предметне концентрације

Учесници предметне концентрације су привредни субјекти "Имлек" а.д. Београд, Падинска скела, Индуријско насеље бб, Београд, Република Србија и "Нишка млекара" д.о.о. Ниш, Никодија Стојановића 28б, Ниш, Република Србија.

1.1. Привредни субјект Имлек а.д. Београд

Привредни субјект Акционарско друштво индустрија млека и млечних производа "Имлек", Индуријско насеље бб, Падинска скела, Београд, Република Србија је регистрован у Агенцији за привредне регистре Републике Србије, под матичним бројем: 07042701.

Прећне регистроване дјелатности привредног субјекта Имлек а.д. су прерада млијека и производња сирева.

Већински власник привредног субјекта Имлек а.д. је привредни субјект Danube Foods Group BV, Amsterdam, Kraljevina Holandija, који поседује (..)*¹% удјела у укупно емитованим дionicama привредног субјекта Имлек а.д.

Привредни субјект Имлек а.д. дистрибуцију готових производа на територији Босне и Херцеговине врши путем poveзаног друштва, привредног субјекта Млијекопродукт д.о.о., Kozarska Dubica, директно из четри дистрибутивна центра: Kozarska Dubica, Banja Luka, Doboj и Сарајево.

Према подацима из Пријаве, привредни субјект Имлек а.д., на дан подношења пријаве, има учешће у капиталу преко 10,0% у сlijедећим привредним субјектима који посљужу на територији Босне и Херцеговине:

¹ (..)* - Податак представља пословну тајну

Tabela 1.

R.b.	Naziv privrednog subjekta	Udio (%)
1.	East Milk d.o.o. Sarajevo	(..)*
2.	Mljekara a.d. Laktaši	(..)*
3.	Mlijekoprodukt d.o.o. Kozarska Dubica	(..)*
4.	Danube Foods d.o.o. Banja Luka**	(..)*

Izvor: Podaci iz Prijave

* *- naznačeni privredni subjekt se nalazi u 100,0% vlasništvu privrednog subjekta "Danube Foods Group" B. V.",

Amsterdam, Kraljevina Holandija, većinskog vlasnika privrednog subjekta Imlek a.d.

1.1.1 Povezana društva privrednog subjekta Imlek a.d. Beograd

1.1.1.1. Privredni subjekt East Milk d.o.o. Sarajevo

Privredni subjekt "East Milk" d.o.o. za preradu mlijeka i mliječnih proizvoda, Rakovička cesta 78, Sarajevo, upisan u registar Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem: 65-01-0509-10 (stari broj: 1-26001), se nalazi u (..)*% vlasništvu privrednog subjekta Imlek a.d.

Pretežna registrovana djelatnost privrednog subjekta East Milk d.o.o. Sarajevo je djelatnost prerade mlijeka i mliječnih proizvoda.

1.1.1.2. Privredni subjekt Mljekara a.d. Laktaši

Privredni subjekt Društvo za proizvodnju mliječnih proizvoda "Mljekara" a.d., Liječevanski put b.b., Aleksandrovac, Laktaši, upisan u registar Okružnog privrednog suda u Banja Luci pod matičnim brojem: 1-71-00, se nalazi u (..)*% vlasništvu privrednog subjekta Imlek a.d. Pretežna registrovana djelatnost privrednog subjekta Mljekara a.d. Laktaši su proizvodnja mlijeka, mliječnih proizvoda i sira.

1.1.1.3. Privredni subjekt Mlijekoprodukt d. o. o. Kozarska Dubica

Privredni subjekt Društvo sa ograničenom odgovornošću za proizvodnju "Mlijekoprodukt" Kozarska Dubica, Vrioci b.b., Kozarska Dubica, upisan u registar Okružnog privrednog suda u Banja Luci pod matičnim brojem: 1-9244-00, se nalazi u (..)*% vlasništvu privrednog subjekta Imlek a.d.

Pretežna registrovana djelatnost privrednog subjekta Mlijekoprodukt d.o.o. Kozarska Dubica je otkup, prerada i distribucija mlijeka i mliječnih proizvoda.

1.1.1.4. Privredni subjekt Danube Foods d.o.o. Banja Luka

Privredni subjekt "Danube Foods" d.o.o. za savjetovanje u vezi s poslovanjem i upravljanjem Banja Luka, ul. Mladena Stojanovića 25, Banja Luka, upisan u registar Okružnog privrednog suda u Banja Luci pod matičnim brojem: 1-16954-00, se nalazi u (..)% vlasništvu privrednog subjekta "Danube Foods Group" B.V., Amsterdam, Kraljevina Holandija.

1.2. Privredni subjekt Niška mlekar a.d.o.o. Niš

Privredni subjekt "Niška mlekar a.d.o.o. Niš, Nikodija Stojanovića br. 28b, Niš, Republika Srbija, osnovan je 1997. godine i registrovan u Agenciji za privredne registre Republike Srbije, pod matičnim brojem: 07204132.

Pretežna registrirane djelatnosti privrednog subjekta Niška mlekar a.d.o.o. su prerada mlijeka i proizvodnja sireva.

Privredni subjekt Niška mlekar a.d.o.o. distribuciju svojih proizvoda prema krajnjim potrošačima na teritoriji Bosne i Hercegovine vrši preko uvoznika i distributera, privrednog subjekta MIG COMPANY d.o.o. Mostar.

Prema podacima iz Prijave, vlasnička struktura privrednog subjekta Niška mlekar a.d.o.o., prije provođenja koncentracije je slijedeća:

Tabela 2.

R.b.	Naziv privrednog subjekta/fizičkog lica	Udio vlasništva (%)
1.	Kruna komerc d.o.o.	(..)*
2.	(..)*	(..)*
Ukupno		100,00

Izvor: Podaci iz Prijave

Prema podacima iz Prijave, privredni subjekt Niška mlekar a.d.o.o., na dan podnošenja Prijave, nema povezanih društava na teritoriji Bosne i Hercegovine.

2. Pravni okvir ocjene predmetne koncentracije

Konkurencijsko vijeće je u postupku ocjene predmetne koncentracije primijenilo odredbe Zakona i Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", broj 18/06 i 34/10), te odredbe Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija privrednih subjekata ("Službeni glasnik BiH", broj 34/10).

3. Pravni osnov i pravni oblik koncentracije

Pravni osnov predmetne koncentracije je Ugovor o kupoprodaji udjela, zaključen dana 28.10.2015. godine u Beogradu, između privrednog subjekta Imlek a.d., kao kupca i privrednog subjekta "Kruna Komerc" preduzeće za unutrašnju i spoljnu trgovinu d.o.o. Beograd, Republika Srbija (u daljem tekstu: Kruna komerc d.o.o.), te fizičkog lica (..)*, Kikinda, Republika Srbija, kao prodavača.

Zaključenim Ugovorom o kupoprodaji privredni subjekt Imlek a.d. stiče (..)*% vlasništva nad udjelima fizičkog lica (..)*, te (..)*% vlasništva nad udjelima privrednog subjekta Kruna Komerc d.o.o. a koje navedeni posjeduju u privrednom subjektu Niška mlekar a.d. Niš, čime dolazi do preuzimanja svih 100,0% udjela od strane privrednog subjekta Imlek a.d. u navedenom ciljnom društvu.

Uzimajući u obzir navedeno, u smislu odredbi člana 12. stav (1) tačka b) pod 1) Zakona pravni oblik predmetne koncentracije je sticanje kontrole jednog privrednog subjekta nad drugim kupovinom većine udjela.

4. Relevantno tržište

Relevantno tržište koncentracije, u smislu člana 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, čini tržište određenih proizvoda/usluga koje su predmet obavljanja djelatnosti na određenom geografskom tržištu.

Prema odredbi člana 4. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta u proizvodnom smislu, relevantno tržište obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uslovima, imajući u vidu posebne njihove bitne karakteristike, kvalitet, uobičajenu namjenu, način upotrebe, uslove prodaje i cijene.

Prema članu 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište u geografskom smislu obuhvata cjelokupnu ili dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojoj privredni subjekt djeluje u prodaji i/ili kupovini relevantnog proizvoda podjednakim ili dovoljno ujednačenim uslovima i koji to tržište bitno razlikuje od uslova tržišne konkurencije na susjednim geografskim tržištima.

Obzirom na navedeno, a na osnovu utvrđenih registrovanih djelatnosti učesnika predmetne koncentracije, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je relevantno tržište proizvoda predmetne koncentracije tržište proizvodnje i distribucije mlijeka, mliječnih proizvoda (pavlake, jogurt, deserti i namazi) i sira.

Relevantnim tržištem u geografskom smislu smatra se tržište Bosne i Hercegovine, obzirom da učesnici predmetne koncentracije vrše distribuciju svojih proizvoda na tržištu cijele Bosne i Hercegovine.

Relevantno tržište predmetne koncentracije je tržište proizvodnje i distribucije mlijeka, mliječnih proizvoda (pavlake, jogurt, deserti i namazi) i sira u Bosni i Hercegovini.

5. Analiza relevantnog tržišta

Procjena tržišnog učešća učesnika koncentracije i konkurenata, na relevantnom tržištu mlijeka, mliječnih proizvoda (pavlake, jogurt, deserti i namazi) i sira u Bosni i Hercegovini, prikazana je u *Tabeli 3.*, kako slijedi:

Tabela 3.

R b	Privredni subjekt	Mlijeko (%)	Pavlake (%)	Jogurt i deserti (%)	Namazi (%)	Sir (%)
1.	Imlek a.d.	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
2.	Niška mlekar a.d.o.o.	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
3.	Meggle mljekara d.o.o.	(..)*	(..)*	(-)*	(-)*	(..)*
4.	Lactalis (Imner d.o.o. i Dukat d.d.)	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
5.	Ostali	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
	Ukupno (1+2)	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*	(..)*
	UKUPNO	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: Podaci iz Prijave

6. Obaveza prijave koncentracije

Obaveza prijave koncentracije privrednih subjekata, u smislu člana 14. stav (1) tačke a) i b) Zakona, postoji ako ukupni godišnji prihodi učesnika koncentracije ostvareni prodajom roba i/ili usluga na svjetskom nivou iznose 100.000.000,00 KM, po završnom računu u godini koja je prethodila predmetnoj koncentraciji, i da ukupan prihod svakog od najmanje dva privredna subjekta, učesnika koncentracije ostvaren prodajom roba i/ili usluga na tržištu Bosne i Hercegovine, iznosi najmanje 8.000.000,00 KM, ili ako je zajednički tržišni udio učesnika koncentracije na relevantnom tržištu veći od 40,0%.

Ukupni godišnji prihodi privrednih subjekata, učesnika koncentracije (i njihovih povezanih privrednih subjekata), na dan 31. decembar 2014. godine, iskazani su u *Tabeli 4.*

Tabela 4.

R.b.	Privredni subjekt	Bosna i Hercegovina (KM)	Svijet (KM)	Ukupni prihodi (KM)
1.	Imlek a.d.	(..)*	(..)*	(..)*
2.	Niška mlekar a.d.o.o.	(-)*	(..)*	

Izvor: Podaci iz Prijave

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da su učesnici predmetne koncentracije ispunili uslov ukupnog godišnjeg prihoda na svjetskom tržištu, u smislu člana 14. stav (1) tačka a) Zakona, ali nisu ispunili uslov ukupnog godišnjeg prihoda na tržištu Bosne i Hercegovine, u smislu člana 14. stav (1) tačka b) Zakona, jer ukupan prihod privrednog subjekta Niška mlekar a.d.o.o. Niš, ostvaren prodajom roba na tržištu Bosne i Hercegovine iznosi manje od 8.000.000,00 KM.

Budući da ukupni godišnji prihod svakog od učesnika koncentracije ostvaren prodajom roba na tržištu Bosne i Hercegovine iznosi manje od 8.000.000,00 KM u 2014. godini, te

njihov zajednički tržišni udio na relevantnom tržištu nije veći od 40,0%, isti nisu bili obavezni podnijeti Prijavu.

7. Administrativna taksa

Na ovaj Zaključak Podnosilac prijave, u skladu sa članom 2. tarifni broj 108. stav 1. pod c) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem ("Službeni glasnik BiH", br. 30/06 i 18/11), je obavezan platiti administrativnu taksu u iznosu od 1.000,00 KM u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

8. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Zaključka nije dopuštena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema, odnosno objave ovog Zaključka.

Broj 04-26-1-037-5-II/15
22. decembra 2015. godine
Sarajevo

Predsjednica
Mr. Arijana Regoda-Dražić, s. r.

DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

262

Na temelju članka 16. i 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O ZRAKOPLOVNIM PRIREDBAMA

Članak 1.
(Predmet)

Ovim Pravilnikom propisuju se uvjeti i način pripreme, organizacije i izvođenja zrakoplovnih priredbi za civilne zrakoplove, kao i obveze i odgovornosti organizatora i rukovoditelja zrakoplovne priredbe.

Članak 2.
(Pojmovi)

Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- Zrakoplovna priredba:** bilo koja aktivnost letenja koja se izvodi u cilju izvođenja egzibicije, takmičenja ili zabave na manifestaciji koja je otvorena za javnost;
- Linija gledališta:** prednji rub zone koja je namijenjena za gledatelje i parkinga koji je namijenjen za osobna vozila, odnosno užad ili bove koje su namijenjene za sidrenje plovila kojima publika ima pristup tijekom trajanja zrakoplovne priredbe;
- Linija priredbe:** linija kojom se određuje minimalno rastojanje zrakoplova od linije gledališta;
- Organizator zrakoplovne priredbe:** fizička ili pravna osoba, ili sportska organizacija koja organizuje zrakoplovnu priredbu;
- Rukovoditelj zrakoplovne priredbe:** osoba koja je odgovorna zrakoplovnoj vlasti za sigurno sprovođenje zrakoplovne priredbe;
- Učesnik:** pilot zrakoplova ili padobranac koji sudjeluje u dijelu zrakoplovne priredbe i posjeduje važeću dozvolu pilota zrakoplova ili potvrdu o obučenosti i dokaz o osposobljenosti za nastup na zrakoplovnoj priredbi ili dokaz o zahtijevanom iskustvu;

- g) **Gledatelj:** osoba koja prisustvuje zrakoplovnoj priredbi i zadržava se u prostoru koji je utvrđen za publiku;
- h) **Dokaz o osposobljenosti i iskustvu učesnika za nastup na zrakoplovnoj priredbi:** dokument kojim se utvrđuje osposobljenost učesnika za aktivnost koju planira izvesti na zrakoplovnoj priredbi;
- i) **Razine sposobnosti za ovlaštenje na akrobatskim priredbama:** razine sposobnosti su definirane od strane Međunarodne akrobatske komisije (*CIVA - Commission Internationale de Voltige Aérienne*), Međunarodne zrakoplovne federacije (*FAI - Fédération Aéronautique Internationale*):
 - 1) Standard/sportska;
 - 2) srednja;
 - 3) napredna (klasa 2) i
 - 4) bez ograničenja.
- j) **Lokalni letovi:** svaki putnički let koji polazi, ili dolazi na mjesto zrakoplovne priredbe, isključujući komercijalni zračni transport, za sopstveno uživanje ili panoramske letove;
- k) **Izložba zrakoplova:** prostor namijenjen za parkiranje zrakoplova kojem publika može pristupiti;
- l) **Zona za parkiranje zrakoplova:** prostor namijenjen za parkiranje zrakoplova, kojem publika nema mogućnost pristupa;
- m) **Parking za osobna vozila:** prostor namijenjen osobnim vozilima ili plovilima kojim publika može pristupiti tijekom trajanja zrakoplovne priredbe.

Članak 3.

(Minimalna razina iskustva za organizatora i rukovoditelja priredbe)

- (1) Jedna osoba će biti prihvaćena od strane Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu BHDCA) kao organizator priredbe koja će preuzeti potpunu odgovornost. Odgovornosti za posebne aspekte (kao što je nadzor, ATS, osiguravanje službe u slučaju opasnosti i sprovođenja zrakoplovnih operacija) treba dodijeliti osobama sa odgovarajućim iskustvom i, kad god je to moguće, odgovarajućim dozvolama ili potvrđama o obučenosti. Organizator zrakoplovne priredbe može biti rukovoditelj zrakoplovne priredbe, pod uvjetom da ima prihvatljivo iskustvo u zrakoplovstvu, a ukoliko nema iskustvo u obvezi je da imenuje rukovoditelja zrakoplovne priredbe koji već ima iskustva kao rukovoditelj zrakoplovne priredbe ili je bar jednom sudjelovao kao pomoćnik rukovoditelja zrakoplovne priredbe ili obavljao poslove na sličnim pozicijama.
- (2) Da bi osoba mogla biti rukovoditelj zrakoplovne priredbe, treba ispunjavati sljedeće uvjete, a koji su u funkciji težine i kompleksnosti zrakoplova ili padobrana:
 - a) rukovoditelj priredbe aviona (uključujući i motorne jedrilice), helikoptera i žirokoptera - mora imati ukupni nalet od 500 sati od čega najmanje 250 sati kao zapovjednik aviona, helikoptera i žirokoptera,
 - b) rukovoditelj priredbe mikrolakih/ultralakih zrakoplova - mora imati ukupni nalet od 250 sati od čega najmanje 125 sati kao zapovjednik mikrolakih/ultralakih zrakoplova (koji je upravljiv po tri ose ili sa pomjeranjem težišta ako je potrebno),
 - c) rukovoditelj priredbe jedrilica - mora imati ukupni nalet od 300 sati od čega najmanje 150 sati kao zapovjednik jedrilice,
 - d) rukovoditelj priredbe motornih padobrana/paragladjera - mora imati ukupni nalet od 150 sati od čega

najmanje 75 sati kao zapovjednik motornog padobrana/paragladjera,

- e) rukovoditelj priredbe zračnih brodova koji su napunjeni toplim zrakom - mora imati ukupni nalet od 250 sati od čega najmanje 75 sati kao zapovjednik zračnog broda koji je napunjen toplim zrakom,
- f) rukovoditelj priredbe zračnih brodova koji su napunjeni plinom čija je zapremina veća od 2000 m³ - mora imati ukupni nalet od 400 sati na zračnim brodovima od čega najmanje 200 sati kao zapovjednik zračnog broda koji je napunjen plinom,
- g) rukovoditelj priredbe zračnih brodova koji je napunjen plinom čija zapremina ne prelazi 2000 m³ - mora imati ukupni nalet od 200 sati na zračnim brodovima ili balonima od čega najmanje 100 sati kao zapovjednik zračnog broda koji je napunjen plinom,
- h) rukovoditelj priredbe balona - mora imati ukupni nalet od 150 sati na balonima od čega najmanje 75 sati kao zapovjednik balona koji je napunjen toplim zrakom ili balonom koji je napunjen plinom,
- i) rukovoditelj priredbe zmajeva bez motora ili paragladjera - pilot mora dokazati BHDCA da ima sposobnost u organizaciji i rukovođenju zrakoplovnim priredbom u kojoj sudjeluju zmajevi bez motora ili paragladjera, što se dokazuje uspješnim organizovanjem obuke ili sličnih događaja,
- j) rukovoditelj priredbe padobranaca - mora imati najmanje 400 skokova od čega najmanje 100 skokova kao organizator skokova, pored toga treba da ima ukupni nalet od 200 sati od čega namanje 100 sati kao zapovjednik aviona i helikoptera. Ukoliko rukovoditelj nema zahtijevani nalet ili ne posjeduje važeću dozvolu pilota zrakoplova ili potvrdu o obučenosti i dokaz o osposobljenosti, treba da angažuje još jednog rukovoditelja koji ispunjava prethodno navedene uvjete.

Članak 4.

(Minimalna razina iskustva za učesnike)

Učesnik mora dokazati odgovarajućim dokazima o osposobljenosti i iskustvu da posjeduje odgovarajuće vještine i sposobnosti koje namjerava da koristi u toku zrakoplovne priredbe, kao i da ispunjava sljedeću minimalnu razinu iskustva da bi mu bilo dopušteno sudjelovanje u zrakoplovnoj priredbi, i to:

- a) piloti aviona (uključujući i motorne jedrilice), helikoptera i žirokoptera - ukupni nalet od 200 sati od čega namanje 100 sati kao zapovjednik aviona, helikoptera i žirokoptera,
- b) piloti mikrolakih/ultralakih zrakoplova - ukupni nalet od 100 sati od čega najmanje 50 sati kao zapovjednik mikrolakih/ultralakih zrakoplova (koji je upravljiv po tri ose ili sa pomjeranjem težišta ako je potrebno),
- c) piloti jedrilica - ukupni nalet od 100 sati od čega najmanje 50 sati kao zapovjednik jedrilice,
- d) piloti motornih padobrana/paragladjera - ukupni nalet od 50 sati od čega najmanje 25 sati kao zapovjednik motornog padobrana/paragladjera,
- e) piloti zračnih brodova koji su napunjeni toplim zrakom - ukupni nalet od 100 sati od čega najmanje 25 sati kao zapovjednik zračnog broda koji je napunjen toplim zrakom,
- f) piloti zračnih brodova koji su napunjeni plinom čija je zapremina veća od 2000 m³ - ukupni nalet od 200 sati na zračnim brodovima od čega najmanje 100 sati kao zapovjednik zračnog broda koji je napunjen plinom,
- g) piloti zračnih brodova koji je napunjen plinom čija zapremina ne prelazi 2000 m³ - ukupni nalet od 100

- sati na zračnim brodovima ili balonima od čega najmanje 50 sati kao zapovjednik zračnog broda koji je napunjen plinom,
- h) piloti balona - ukupni nalet od 50 sati na balonima od čega najmanje 25 sati kao zapovjednik balona koji je napunjen toplim zrakom ili balonom koji je napunjen plinom,
- i) piloti zmajeva bez motora ili paraglajdera - ne postoji određeni minimum naleta, ali svaki takav pilot mora dokazati rukovodiocu zrakoplovne priredbe da je sposoban izvesti svoj predloženi program,
- j) padobranci - najmanje 200 skokova za vođu tima ili pojedinačnog skakača i minimalno 100 skokova za svakog od članova tima. Ukoliko su na zrakoplovnoj priredbi planirani samo padobranci skokovi, padobranci učesnici trebaju posjedovati važeću dozvolu ili potvrdu o obučnosti i dokaz o osposobljenosti, pri čemu zapovjednik tima treba imati najmanje 100 skokova, a ostali učesnici najmanje 50 skokova.

Članak 5.

(Rastojanje od gledališta)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura minimalno rastojanje između linije priredbe i linije gledališta, kao što je definirano u Prilogu 1 ovog Pravilnika.
- (2) Učesnik mora završiti zaokret i manevar, uzimajući u obzir uticaj vjetrova u odnosu na gledalište/publiku, na takav način da:
- a) zrakoplov u bilo kojem slučaju ne bude na manjem rastojanju od vrijednosti koje su definirane u Prilogu 1,
- b) bude određen odgovarajući rubni (zaštitni) pojas ukoliko se tijekom trajanja zrakoplovne priredbe zrakoplovom manevriše na način da je vektor brzine usmjeren prema gledalištu/publici,
- c) u slučaju kada zrakoplovi lete u formaciji, minimalno razdvajanje od linije publike/gledališta posmatra se u odnosu na zrakoplov koji leti najbliže liniji publike/gledališta.
- (3) Uzlijetanja i slijetanja mogu biti izvršena na uzletno-sletnoj stazi u upotrebi pod uvjetom da je centralna linija uzletno-sletne staze na udaljenosti 75 m od linije gledališta/publike.
- (4) BHDCA može odobriti manju udaljenost u slučajevima kada geografske ili topografske karakteristike ili položaj letjelišta utiče na dostupno rastojanje, ali ne manje od 35 m. Odobrenje može biti izdato u zavisnosti i od tipa zrakoplova koji će nastupati.
- (5) Učesnik, u slučaju kada brzina zrakoplova pri uzlijetanju ili slijetanju zahtijeva rastojanje veće od 75 m od centralne linije uzletno-sletne staze do linije gledališta, treba koristiti uzletno-sletnu stazu čija je centralna linija na 75 m od linije gledališta za uzlijetanje i slijetanje, pri čemu treba izvoditi manevre sa vektorima koji se udaljavaju od linije gledališta nakon uzlijetanja ili neuspjelog prilaza, sa ciljem dostizanja propisanog rastojanja od linije gledališta u što kraćem vremenskom roku.
- (6) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe odgovoran je da sigurnosna rastojanja koja su definirana u Prilogu 1., budu uspostavljena sa obje strane gdje se nalaze gledatelji/publika, tj. na mjestima gdje je određen prostor za gledatelje/publiku ili parking osobnih automobila, odnosno užad i bove za sidrenje plovila.

Članak 6.

(Nadlijetanje gledališta)

- (1) Učesnik na zrakoplovnoj priredbi ne smije upravljati svojim zrakoplovom iznad ograđenog prostora za gledatelje/publiku

ili iznad parkinga za osobna vozila odnosno iznad užadi i bove za vezivanje plovila, osim u slučaju kad:

- a) zrakoplovom prevozi ekipu padobranaca do pozicije za iskakanje, ali ne ispod visine 1500 ft iznad terena, ili
- b) leti balonom sa posadom, a u skladu sa ograničenjima definiranim u Prilogu 2.
- (2) Padobranac ne smije nadlijetati ograđeni prostor za gledatelje/publiku, parking za osobna vozila odnosno užad i bove za sidrenje plovila na visini koja je ispod 25 ft.

Članak 7.

(Minimalne visine zrakoplovne priredbe)

- (1) Učesnik ne smije izvoditi prelijetanje ili akrobatske manevre na visinama od 200 ft do 1700 ft iznad terena ili minimalne visine iz svog ovlaštenja za nastup na zrakoplovnoj priredbi, ukoliko isto posjeduje, osim u slučaju iz stava 2. ovog članka.
- (2) Kada učesnik posjeduje važeću dozvolu pilota zrakoplova ili potvrdu o obučnosti i dokaz o osposobljenosti za nastup na zrakoplovnoj priredbi, sa minimalnom odobrenom visinom ispod 200 ft iznad terena, BHDCA može učesniku dopustiti da svoj program izvede spuštajući se do minimalne visine, a koja je upisana u njegovoj dozvoli pilota zrakoplova ili potvrdi o obučnosti i dokazu o osposobljenosti.
- (3) Odredbe iz prethodnog stava ne primjenjuju se na zrakoplove u toku faze uzlijetanja ili slijetanja na lokaciju gdje se održava zrakoplovna priredba, uz uvjet da planirani elementi leta koji će biti izvedeni na zrakoplovnoj priredbi ne počinju prije ili su u potpunosti završeni do dostizanja minimalne visine. Odredbe se ne primjenjuju na helikoptere kada je ledbenje sa uticajem Zemlje dio elementa leta koji namjeravaju izvesti na zrakoplovnoj priredbi.
- (4) BHDCA može utvrditi minimalnu visinu za bilo koju zrakoplovnu priredbu sa ciljem povećavanja sigurnosti gledatelja/publike na tlu.
- (5) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe može narediti (upozoriti) učesnika da ne leti ili da leti cijeli ili dio njegovog programa sa minimalnim visinama koje su veće od onih koje su utvrđene u njegovom ovlaštenju, na temelju procjene sigurnosti.
- (6) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da obavijesti sve učesnike o minimalnim visinama, uputom u pisanoj formi i usmenom uputom, kao što se zahtijeva u članku 14. ovog Pravilnika.

Članak 8.

(Linija priredbe i zona priredbe)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran za razmatranje sljedećih faktora prilikom određivanja linije priredbe i zone priredbe:
- a) svaka značajna karakteristika unutar predložene zone priredbe;
- b) blizina naseljenih, industrijskih, rekreativnih i ekološki osjetljivih zona,
- c) blizina drugih aerodroma ili zrakoplovnih terena i događaja,
- d) klasa (klasifikacija) zračnog prostora,
- e) površina koja će se koristiti kao uzletno-sletna staza, ako je planirano da se uzlijetanje ili slijetanje obavljaju na mjestu zrakoplovne priredbe,
- f) prepreke koje se nalaze u blizini mjesta zrakoplovne priredbe,
- g) pristup lokaciji zrakoplovne priredbe, posebno za vozila u slučaju opasnosti (vozila hitne pomoći i vatrogasna vozila) i zrakoplove.
- (2) Organizator zrakoplovne priredbe odgovoran je za plan lokacije, a rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran

osigurati, gdje je potrebno, prostor za gledatelje/publiku, parking za osobna vozila odnosno užad i bove za vezivanje plovila. Prostor za gledatelje/publiku kao i parking za osobna vozila mora biti smješten na jednoj strani lokacije zrakoplovne priredbe kako bi se omogućila maksimalna sloboda za održavanje zrakoplovne priredbe. Rukovoditelj zrakoplovne priredbe takođe je odgovoran da osigura da gledalište, parking za osobna vozila odnosno užad i bove za vezivanje plovila nikad ne budu postavljeni u blizini zone slijetanja ili uzlijetanja na aerodromu ili oblasti zrakoplovne priredbe.

- (3) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran za osiguravanje jasno definiranih linija zrakoplovne priredbe. U identifikiranju linija zrakoplovne priredbe treba koristiti uzletno-sletnu stazu i druga prirodna obilježja, kada je to moguće. Nije neophodno definirati liniju za sve brzine zrakoplova, ali detalji svih linija zrakoplovne priredbe, zajedno sa odgovarajućim rastojanjima, biće predstavljani u pismenoj i usmenoj fazi pripreme učesnika (briefing).
- (4) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran osigurati da zona u kojoj je odobreno održavanje zrakoplovne priredbe bude prihvatljivo definirana u pismenoj i usmenoj fazi pripreme učesnika iako je oni nisu označili.
- (5) Učesnik je dužan da predviđene elemente leta na zrakoplovnoj priredbi izvede zrakoplovom unutar definirane linije zrakoplovne priredbe.
- (6) Nije neophodno da osa priredbe bude paralelna sa linijom priredbe, bez obzira koju osu učesnik odabere. Mora se osigurati da tijekom izvođenja predviđenih elemenata leta na zrakoplovnoj priredbi, linija razdvajanja ne bude na manjem rastojanju od vrijednosti koje su definirane u Prilogu 1.

Članak 9.

(Maksimalne brzine)

- (1) Učesnik na zrakoplovnoj priredbi ne smije letjeti zrakoplovom brzinom većom od 600 kts ili 0.9 M ili započeti bilo koji manevar koji može dovesti do dostizanja zvučne brzine.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe će zahtijevati da odobrenje za zrakoplove sa brzinom većom od 250 kts IAS do visine od 10000 ft (FL100) tijekom trajanja zrakoplovne priredbe, bude navedeno u odobrenju za priredbu, kada je neophodno.

Članak 10.

(Baloni sa posadom)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura minimalno razdvajanje između gledatelja/publike i bilo kog dijela balona ili njegove točke vezivanja kao što je definirano u Prilogu 2. kada je balon sa posadom dio priredbe.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura prostor za balone ili da letjelište bude sigurno ograđeno, kako bi se onemogućio pristup gledatelja/publike do balona ili pratećih vozila.
- (3) Pilot balona sa posadom treba da osigura da njegov balon bude naduvan, vezan i da leti u skladu sa odredbama Zakona o zrakoplovstvu i Naredbom o pravilima letenja u BiH, a za zrakoplovne priredbe letenje sa vezanim balonima, balon kojim se upravlja mora biti u zaptu na najmanje tri mjesta/točke.
- (4) Kada je balon sa posadom vezan ili ako je planirano da se izvedu slobodni letovi ispred gledatelja/publike, rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura adekvatno prostorno ili vremensko rastojanje od ostalih učesnika u letu.

Članak 11.

(Padobranska priredba)

Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da u slučaju kada je planirano iskakanje padobranaca, osigura da se padobranska priredba odvija u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu, Naredbom o pravilima letenja i Pravilnikom o padobranstvu, kao i sa sljedećim dodatnim zahtjevima:

- a) kada je predviđeno mjesto za doskok na strani gdje se izvode letovi u odnosu na liniju gledališta, nijedan dio tog letjelišta ne smije biti bliži od 15 m od linije gledališta;
- b) kada se predviđeno mjesto doskoka nalazi u zoni gdje je prostor za gledatelje/publiku, mjesto doskoka mora biti sigurno ograđeno (užadima, trakom ili ogradom) i padobranci ne smiju slijetati na rastojanju manjem od 15 m od bilo kog gledatelja;
- c) prostor za doskok treba biti odgovarajuće obilježen i treba biti jasno vidljiv od strane padobranca od trenutka njegovog iskakanja (napuštanja) iz zrakoplova;
- d) padobranac koji izvodi pojedinačni skok treba osigurati da njegov padobran bude potpuno otvoren do minimalne visine od 1500 ft iznad terena;
- e) radio veza treba biti uspostavljena i održavati se tijekom poniranja između zrakoplova koji izbacuju padobrance, koordinatora na tlu i ATS, ako je ista uspostavljena na aerodromu ili letjelištu. Gdje to nije moguće, mora se koristiti odobreni sustav signalizacije zemlja-zrak.

f) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe odgovoran je:

- 1) da svi učesnici budu upoznati sa procedurom koja će se primjenjivati na pojedinačnom događaju, u cilju smanjivanja rizika za padobrance koji su u fazi poniranja/doskoka;
- 2) da tijekom trajanja faze poniranja/doskoka padobranaca, ni u kom slučaju se ne dopusti da avioni sa propelerskim motorima, mlaznim motorima ili helikopteri budu na udaljenosti manjoj od 250 m od predviđenog mjesta doskoka;
- 3) da piloti zrakoplova na udaljenosti većoj od 250 m, (1000 m u slučaju lokalnih letova) u oba slučaja, na tlu i u zraku, budu svjesni/obaviješteni o spuštanju padobranaca. Ovi na tlu trebaju biti pripremljeni da zaustave bilo koji propeler, mlazni motor ili helikopterski rotor ako zapaze da vjetar zanosio padobrance u spuštanju prema njihovom zrakoplovu.

Članak 12.

(Priredba zrakoplovnih modela)

Za vrijeme priredbe zrakoplovnih modela rukovoditelj priredbe je odgovoran da modeli zrakoplova lete u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu i Naredbom o pravilima letenja, uz dodatne zahtjeve:

- a) rukovoditelj zrakoplovne priredbe treba da osigura da nijedan zrakoplovni model ne leti nekontrolirani slobodni let tijekom trajanja zrakoplovne priredbe;
- b) rukovoditelj zrakoplovne priredbe dužan je da osigura da nijedan zrakoplovni model ne leti u blizini linije gledališta na manjem rastojanju od vrijednosti koje su definirane u Prilogu 3;
- c) u slučaju kada se predviđeni izložbeni prostor za zrakoplovne modele nalazi u zoni gledališta, to treba biti sigurno ograđeno i na udaljenosti definiranoj u Prilogu 3;

- d) rukovoditelj zrakolovne priredbe može odrediti dodatnu udaljenost za modele koji imaju veliku dimenziju;
- e) gdje je predloženo da će zrakoplovni modeli letjeti ispred publike, rukovoditelj zrakolovne priredbe je odgovoran da letovi budu adekvatno razdvojeni prostorno i vremenski od drugih letačkih aktivnosti;
- f) rukovoditelj zrakolovne priredbe je odgovoran za sprovođenje oštre kontrole odašiljača/antena i frekvencija;
- g) rukovoditelj zrakolovne priredbe je odgovoran da se osigura da zrakoplovnim modelima koji se kontrolišu putem radio talasa, ne dopusti letenje kada je brzina vjetra veća od 25 kts, a vidljivost manja od 500 m.

Članak 13.
(Lokalni letovi)

Rukovoditelj zrakoplovne priredbe odgovoran je za koordinaciju lokalnih letova (panoramski letovi) za vrijeme trajanja zrakoplovne priredbe pri čemu rukovoditelj zrakoplovne priredbe zadržava pravo da odredi u kojoj zoni se mogu izvoditi takvi letovi; on će biti odgovoran da osigura da se takvi letovi ne dopuste unutar zone priredbe:

- a) tijekom trajanja akrobatske priredbe na malim visinama;
- b) tijekom spuštanja padobranaca, osim ako je zrakoplov na lokalnom letu udaljen najmanje 1000 m od svakog padobranca u spuštanju.

Članak 14.

(Informiranje o zrakoplovnoj priredbi)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je dužan da unaprijed osigura podatke, svim učesnicima pošalje informacije o letenju u pisanoj formi, koje sadrže sljedeće podatke:
 - a) mjesto, datum, vrijeme i trajanje zrakoplovne priredbe;
 - b) planirano vrijeme zrakoplovne priredbe i vrijeme održavanja pripreme (brifinga);
 - c) karta lokacije zrakoplovne priredbe koja pokazuje utvrđeni položaj zone gledališta, linije priredbe i zonu zrakoplovne priredbe;
 - d) ako je neophodno informacije kontrole letenja, a koje se odnose na:
 - 1) dolaske i odlaske;
 - 2) kod transpondera i radio frekvencija;
 - 3) procedure zrakoplovne priredbe;
 - e) ograničenja zrakoplovne priredbe i vremenski minimumi;
 - f) zabrana lokalnih letova;
 - g) okruženje;
 - h) službe u slučaju nužde i procedure;
 - i) procedura prihvatanja, parkiranja i dopunjavanja goriva;
 - j) potrebni dokumenti; i
 - k) zvanični naziv zrakoplovne priredbe zajedno sa kontakt brojem i brojem faksa.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura usmene informacije prije započinjanja letova od prvog dana zrakoplovne priredbe i svakog narednog dana zrakoplovne priredbe u slučaju kada zrakoplovna priredba traje više od jednog dana. On je odgovoran da osigura da kopija odobrenja bude prikazana prilikom brifinga/informiranja i da sljedeći elementi budu saopšteni tijekom brifinga/informiranja:
 - a) uvjeti odobrenja zrakoplovne priredbe;
 - b) zabrana lokalnih letova;
 - c) vremenski uvjeti, trenutni i prognozirani za vrijeme održavanja zrakoplovne priredbe;

- d) detalji letačkog programa uključujući pozivne znakove i letačke aktivnosti prije i poslije glavnog dijela zrakoplovne priredbe zajedno sa bilo kojim pojedinačnim odobrenjem minimalne visine na zrakoplovnoj priredbi;
 - e) ATC informacije o:
 - 1) dolascima i odlascima;
 - 2) kod transpondera i radio frekvencije;
 - 3) procedure tijekom zrakoplovne priredbe;
 - f) definiranje:
 - 1) zone gledališta;
 - 2) linije zrakoplovne priredbe;
 - 3) zone zrakoplovne priredbe;
 - g) služba u slučaju nužde i procedure;
 - h) procedura prihvata i otpreme, parkiranja i dopunjavanja goriva.
- (3) Učesnik koji izravno upravlja zrakoplovom na zrakoplovnoj priredbi mora biti pripremljen u skladu sa informacijama/brifingom koje je dobio od rukovoditelja zrakoplovne priredbe, uz dodatne zahtjeve koji su navedeni u prethodnom stavku, prije nego što uzleti sa letjelišta.

Članak 15.

(Prihvat i otprema zrakoplova)

Organizator zrakoplovne priredbe je odgovoran za određivanje položaja, dok je rukovoditelj zrakoplovne priredbe odgovoran da:

- a) efikasne ograde budu postavljene tako da zaštite pristup od strane gledatelja/publike do zone gdje se parkiraju zrakoplovi i zone koja se koristi za operacije zrakoplova i da ove ograde ostanu na mjestu tijekom trajanja svih letova koji su u vezi sa priredbom. On je takođe odgovoran osigurati pristup prethodno navedim zonama samo ovlaštenim osobama i da samo one mogu ući;
- b) zona za dopunjavanje goriva zrakoplova bude slično kontrolirana i postoji minimlano rastojanje od 15 m između dopunjavanja zrakoplova ili opreme i publike. U slučaju kada se pune baloni, zračni brodovi ili cilindri balona sa vodikom, minimalno rastojanje se povećava na 100 m;
- c) minimalno rastojanje između bilo kog dijela za taksiranje aviona i publike je 10 m, i ono se povećava u slučajevima taksiranja aviona sa mlaznim pogonom ili helikoptera;
- d) kada su avioni parkirani ispred linije gledatelja, minimalno sigurnosno rastojanje je definirano u tačkama a) i b).

Članak 16.

(Nadzor nad gledateljima i komunikacija)

- (1) Organizator priredbe je odgovoran za kontrolu gledatelja i komunikaciju na tlu, a rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran osigurati sljedeće:
 - a) dovoljan broj redara za kontrolu/nadzor gledatelja/publike; da budu dostupni kako bi u slučaju opasnosti zaštitili pristup gledatelja/publike iza linije gledališta i zone parkinga za avione i da ovi redari budu u potpunosti upoznati sa njihovim obvezama;
 - b) adekvatna zemaljska komunikacija preko koje će rukovoditelj zrakoplovne priredbe biti povezan sa svim odgovarajućim servisima na tlu ili na vodi, a posebno sa službama u slučaju opasnosti;
 - c) postaviti odgovarajuću komunikacijsku kontrolnu tačku, kojom upravlja iskusni operater;

- d) razglas; prilikom određivanja koji tip razglasa je potreban, rukovoditelj zrakoplovne priredbe treba uzeti u obzir sljedeće:
- 1) veličinu priredbe;
 - 2) prostor priredbe; i
 - 3) vrstu sadržaja zrakoplovne priredbe.
- (2) U slučaju kada postoji komentator, njegova lokacija treba da bude takva da mu važne i hitne informacije budu dostavljene u što kraćem vremenskom roku, kako bi pravodobno iste saopštio gledateljima/publici, ukoliko postoji potreba.

Članak 17.

(Osiguranje)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura adekvatno osiguranje koje pokriva štetu nanесenu trećim osobama na tlu za vrijeme trajanja zrakoplovne priredbe, uključujući prikazivanje, vježbe ili u danima koji su rezervirani za novinare, ili bilo koja druga prilika bez obzira da li su gledatelji/publika prisutni ili ne.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je dužan da dostavi dokaze da osiguranje pokriva odgovarajuće odgovornosti, vezano za namjeravani program koji se planira izvesti.
- (3) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe se treba uvjeriti da su zrakoplovni operatori takođe pokriveni odgovarajućim osiguranjem u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima u civilnom zrakoplovstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/15).
- (4) Razmatrajući sumu koju treba izdvojiti za osiguranje za štetu nanесenu trećim osobama i izloženost javnosti, operator zrakoplova koji sudjeluje u zrakoplovnoj priredbi, treba biti svjestan da u slučaju nesreće ili nezgode, odgovornost može biti naknadno utvrđena na štetu organizatora zrakoplovne priredbe ili operatora ili učesnika, ili kombinacija oba.
- (5) Strani zrakoplovni operatori koji planiraju nastup na zrakoplovnoj priredbi na teritoriju Bosne i Hercegovine moraju posjedovati važeće osiguranje koje pokriva štetu nanесenu trećim osobama na teritoriju Bosne i Hercegovine, a koju trebaju dostaviti prije prijavljivanja na zrakoplovnu priredbu i ispuniti sve zahtjeve rukovoditelja zrakoplovne priredbe.

Članak 18.

(Elementi koji se mogu uključiti u zrakoplovnu priredbu)

Rukovoditelj zrakoplovne priredbe će u toku planiranja priredbe konsultirati BHDCA, a u vezi elemenata koje planira uključiti u priredbu. O svakoj izmjeni ili dopuni dogovorenih i/ili odobrenih elementata rukovoditelj zrakoplovne priredbe dužan je obavijestiti BHDCA.

Članak 19.

(Zrakoplovne informacije)

Rukovoditelj zrakoplovne priredbe, ukoliko postoji potreba, a u skladu sa Pravilnikom o NOTAM uredu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 96/13), dužan je popuniti zahtjev za izdavanje NOTAM-a i proslijediti ga nadležnom NOTAM uredu.

Članak 20.

(Prijevoz putnika)

- (1) Učesnik, osim pilota balona koji je napunjen zrakom, odgovoran je da osigura da se niko osim posade ne nalazi u kabini njegovog zrakoplova tijekom trajanja priredbe. Prijevoz putnika je zabranjen tijekom trajanja zrakoplovne priredbe.
- (2) Odredbe iz stava (1), primjenjuju se i na padobranske tandem skokove.

Članak 21.

(Dokumentacija)

Učesnik je odgovoran da osigura sljedeću dokumentaciju koja mora biti dostupna za vrijeme inspekcije od strane BHDCA ili rukovoditelja zrakoplovne priredbe:

- a) pilotsku dozvolu koja dokazuje klasu i/ili vrstu ovlaštenja;
- b) letačku knjigu (ili kopiju ili drugi dokaz) da dokaže trenutne i prethodne detalje;
- c) ovlaštenje za učesnika ili izuzeće (ako posjeduje);
- d) sertifikat za osiguranje zrakoplova, kao što je navedeno u članku 17, stavak 2;
- e) dokumentaciju o plovodbenosti zrakoplova (sertifikat o plovodbenosti ili odobrenje ili neki drugi ekvivalentan dokument);
- f) Uz prethodnu prijavu, bilo koji drugi dokument koji je relevantan za zrakoplov, a na zahtjev BHDCA ili rukovoditelja zrakoplovne priredbe.

Članak 22.

(Podnošenje zahtjeva za odobrenje za održavanje zrakoplovne priredbe)

Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da u BHDCA podnese zahtjev za odobrenje za održavanje zrakoplovne priredbe najmanje 4 tjedna prije predloženog datuma početka zrakoplovne priredbe;

Članak 23.

(Meteorološki minimumi)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da ne dozvoli letenje na zrakoplovnoj priredbi ako su vremenski uvjeti na lokaciji zrakoplovne priredbe ispod minimalnih vrijednosti od onih koji su definirani u Prilogu 4.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe treba uzeti u razmatranje klasifikaciju zračnog prostora kao i druge meteorološke promjene, kao što je smjer vjetrova i atmosferske padavine, kako bi donio odluku koje discipline se mogu održati tijekom trajanja vazuhoplovne priredbe.

Članak 24.

(Usluga kontrole letenja)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da preduzme potrebnu koordinaciju sa pružateljem usluga zračne plovidbe za namjeravani kontrolirani zračni prostor, gdje će biti održana priredba i podnijeće detaljan sporazum sa pružateljem usluga zračne plovidbe, a u cilju dobijanja odobrenja od strane BHDCA.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da se u ranoj fazi konsultira sa BHDCA tijekom procesa planiranja, ako je mjesto priredbe na prostoru gdje ATS obično ne pruža usluge, sa ciljem da se definiše da li treba ili ne treba ATS, dakle, potrebna vrsta.
- (3) Potreba za osiguravanjem ATS-a zavisiće od:
 - a) veličine i kompleksnosti programa zrakoplovne priredbe;
 - b) potrebne koordinacije aktivnosti zrakoplovne priredbe;
 - c) aktivnosti drugih korisnika zračnog prostora;
- (4) Pružatelj usluga zračne plovidbe razmotriće potrebu o uspostavi privremeno ograničenog zračnog prostora kako bi se osigurala potrebna razina sigurnosti u zračnom prostoru.
- (5) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je dužan da osigura odgovarajuću koordinaciju sa ATS-om, obuhvatajući sljedeće:
 - a) period i vrstu usluge koja će biti pružena;
 - b) dio zračnog prostora koji će biti pokriven;
 - c) koje će se procedure primjenjivati;
 - d) radio frekvencije i kodovi transpondera u upotrebi.

- (6) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura sredstva za pokazivanje smjera slijetanja i prizemnog vjetrova, u slučaju kada zrakoplov uzlijeće i slijeće na područje zrakoplovne priredbe.
- (7) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe biće odgovoran da osigura prisustvo predstavnika ATS-a tijekom usmenog informiranja/brifinga pilota (vidjeti članak 14.), kada je ATS osigurana.

Članak 25.

(Službe u slučaju opasnosti)

- (1) Obveze i odgovornosti rukovoditelja i organizatora zrakoplovne priredbe u slučaju opasnosti su:
- a) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe, u zavisnosti od veličine i kompleksnosti zrakoplovne priredbe, odgovoran je osigurati da služba u slučaju opasnosti bude dostupna na zrakoplovnoj priredbi. Broj osoblja i opreme na lokaciji priredbe ili na poziv unutar zone lokacije zavisi od veličine i sastava same priredbe. Policija, hitna pomoć, vatrogasci i lučka kapetanija (ako je zrakoplovna priredba na vodi) obično budu uključeni, dok o ostalim učesnicima od strane drugih nadležnih tijela, odlučuje rukovoditelj zrakoplovne priredbe.
- b) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe definira razinu zaštite koja treba da bude osigurana na prostoru priredbe iz koje zrakoplovi vrše operacije pri čemu će uzeti u razmatranje sljedeće:
- 1) karakteristike najvećeg prijavljenog zrakoplova;
 - 2) sadržaj ICAO ANNEX-a 14 koji se odnosi na službe na aerodromima i letjelištima i protivpožarnu službu;
 - 3) ostale zahtjeve ukoliko su propisani od strane BHDCA.
- c) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura, kada zrakoplov ne slijeće ili ne vrši operacije sa prostora zrakoplovne priredbe, da razina pružanja usluge u slučaju opasnosti bude u skladu sa zahtjevima same priredbe. Međutim, rukovoditelj zrakoplovne priredbe biće odgovoran da osigura da dodatnim angažovanjem osigura dodatne resurse koji trebaju biti na raspolaganju tijekom održavanja zrakoplovne priredbe u slučaju da dođe do veće nesreće ili nezgode.
- d) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran osigurati da odgovarajuće specijalizirano osoblje i oprema budu dostupni kada je prostor zrakoplovne priredbe smješten u blizini ili iznad vodene površine, močvarne oblasti ili na bilo kojoj drugoj teže pristupačnoj lokaciji.
- e) S obzirom da potpunu odgovornost za povezivanje službi u slučaju opasnosti snosi organizator zrakoplovne priredbe, rukovoditelj zrakoplovne priredbe će osigurati da:
- 1) Policija - Lokalna policija bude obaviještena i upoznata sa bilo kojom planiranom priredbom u cilju neophodne sigurnosne pripreme i da, u koordinaciji sa policijom ili lučkom kapetanijom, osigura prilazne/ ili izlazne puteve koji će biti dostupni u slučaju opasnosti za vozila ili plovila u slučaju nesreće na zrakoplovnoj priredbi.
 - 2) Hitna pomoć i služba prve pomoći - zavisi od veličine zrakoplovne priredbe i broja očekivanih gledatelja, medicinska sredstva i sredstva prve pomoći kao i hitna pomoć biće dostupni na području priredbe tijekom trajanja letačke

priredbe, sačinjeni od odgovarajućeg kvalificiranog osoblja; i

- 3) Vatrogasna služba - zavisi od veličine priredbe, adekvatne spasilačke i vatrogasne službe, koja treba biti pogodno smještena i opremljena, u slučaju nesreća na ili u blizini prostora održavanja priredbe.
- (2) Plan u slučaju opasnosti
- a) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura nacrt plana za slučaj opasnosti, koji će sadržavati zajedničko postupanje službi u slučaju opasnosti prilikom nezgode ili nesreće zrakoplova ili drugih nevolja na tlu ili na vodenoj površini.
- b) Plan u slučaju opasnosti sadrži sljedeće detalje:
- 1) tip opasnosti, zrakoplov, da li je to na tlu ili vodenoj površini;
 - 2) agencije koje su uključene u plan;
 - 3) odgovornosti i uloga svake službe;
 - 4) mapa zrakoplovne priredbe na kojoj su označene sve točke u slučaju opasnosti, pristupni putevi i kontrolni centar;
 - 5) komunikacija; i
 - 6) ime, funkcija, kontakt i lokacija službenih osoba.
- c) U zavisnosti od veličine i kompleksnosti zrakoplovne priredbe, rukovoditelj zrakoplovne priredbe:
- 1) je odgovoran da osigura da određeno sjedište službe u slučaju opasnosti sa osobljem, ili sa izravnom komunikacijom za pojedinačnu službu u slučaju opasnosti, i da bude osigurana komunikaciona veza za rukovoditelja zrakoplovne priredbe, ATS i druge odgovarajuće sektore;
 - 2) treba održati tematski sastanak sa predstavnicima službi u slučaju opasnosti, i to prije planiranog dana početka priredbe, pri tome treba osigurati da su sve službe upoznate sa detaljima plana u slučaju opasnosti; i
 - 3) treba razmotriti sklapanje ugovora za potrebe konstantnog TV/video snimanja koje će obuhvatiti cijelu zrakoplovnu priredbu, u slučaju da dođe do nesreće ili nezgode.

Članak 26.

(Dužnosti i obveze odgovornih osoba)

- (1) Prije održavanja zrakoplovne priredbe, organizator ili rukovoditelj zrakoplovne priredbe pribaviće odobrenje od BHDCA u pisanoj formi. Takvo odobrenje, kada je izdato, biće primjenjivano na sve letačke aktivnosti koje su planirane na priredbi, kao i dodatna odobrenja, koja mogu biti zahtijevana prema nacionalnom zakonu za period održavanja zrakoplovne priredbe. Takva dodatna odobrenja mogu sadržavati i sljedeće:
- a) let na malim visinama;
 - b) izbacivanje ili podizanje predmeta ili osoba;
 - c) nošenje osoba (stajanje na krilima);
 - d) letenje u blizini publike;
 - e) letenje brzinom većom od 250 kts na visinama koje su manje od 10000 ft (FL100);
 - f) vanaerodromsko slijetanje i uzlijetanje;
 - g) prekoračenje nosivosti aerodroma (*LCN - Load Classification Number*)
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe ne smije dozvoliti sudjelovanje pilota koji ne posjeduje važeću dozvolu pilota zrakoplova ili potvrdu o obučenosti i dokaz o osposobljenosti za nastup na zrakoplovnoj priredbi ili dokaz o zahtijevanom iskustvu, kao i minimalne razine iskustva navedene u članku 4.

Članak 27.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-100-1/16
28. siječnja 2016. godine
Banja Luka

Generalni direktor
Đorđe Ratkovića, v. r.

PRILOG 1.

Maksimalna brzina u čvorovima za zrakoplove koji učestvuju u zrakoplovnoj priredbi	Vrsta priredbe	
	Preljetanje	Akrobatski letovi
<100 kts	50 m	100 m
100-200 kts	100 m	150 m
200-300 kts	150 m	200 m
iznad 300 kts	230 m	230 m

PRILOG 2.

Vrsta priredbe	Rastojanje	Minimalna visina i uvjeti za preljetanje publike
Usidreni balon	20 m	ne primjenjuje se
Uzljetanje slobodnih letova balonom iz zone priredbe	20 m	75 ft iznad terena u penjanju 50 ft iznad prepreka
Slijetanje slobodnih letova balonom u zonu priredbe	50 m	300 ft iznad terena u horizontalnom letu 50 ft iznad prepreka

PRILOG 3.

Model zrakoplova	Težina zrakoplova	Rastojanje
Upravljanje preko užeta	svi	15 m
Upravljanje radio talasima (klipni)	manje od 7 kg iznad 7 kg	30 m 50 m
Upravljanje radio talasima (mlazni pogon)	svi	75 m

PRILOG 4.

	Vrsta priredbe		Meteorološki minimumi	
			Baza oblačnosti	Vidljivost
VSTOL zrakoplovi, rotorkopter i drugi zrakoplovi čija je brzina manja od 50 kts	Preljetanje ili horizontalne akrobacije	Pojedinačni nastup	500 ft	1,5 km
		Grupni nastup	500 ft	3,0 km
	Potpune akrobacije	Pojedinačni nastup	500 ft	3,0 km
		Grupni nastup	800 ft	5,0 km
Nastup drugih zrakoplova	Preljetanje ili horizontalne akrobacije	Pojedinačni nastup	500 ft	3,0 km
		Grupni nastup	800 ft	5,0 km
	Potpune akrobacije	Pojedinačni nastup	1000 ft	5,0 km
		Grupni nastup klipnih motora	1000 ft	5,0 km
		Grupni nastup mlaznih motora	1000 ft	5,0 km

Na osnovu člana 16. i 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i člana 14. stav (1) Zakona o vazduhoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

ПРАВИЛНИК О ВАЗДУХОПЛОВНИМ ПРИРЕДБАМА

Члан 1.

(Предмет)

Овим Правилником прописују се услови и начин припреме, организације и извођења ваздухопловних приредби за цивилне ваздухоплове, као и обавезе и одговорности организатора и руководиоца ваздухопловне приредбе.

Члан 2.

(Појмови)

Појмови који се употребљавају у овом Правилнику имају следеће значење:

- Ваздухопловна приредба:** било која активност летења која се изводи у циљу извођења егзибиције, такмичења или забаве на манифестацији која је отворена за јавност;
- Линија гледалишта:** предња ивица зоне која је намијењена за гледаоце и паркинга који је намијењен за приватна возила, односно ужад или бове које су намијењене за сидрење пловила којима публика има приступ током трајања ваздухопловне приредбе;
- Линија приредбе:** линија којом се одређује минимално растојање ваздухоплова од линије гледалишта;
- Организатор ваздухопловне приредбе:** физичко или правно лице, или спортска организација која организује ваздухопловну приредбу;
- Руководилац ваздухопловне приредбе:** лице које је одговорно ваздухопловној власти за безбједно спровођење ваздухопловне приредбе;
- Учесник:** пилот ваздухоплова или падобранац који учествује у дијелу ваздухопловне приредбе и посједује важећу дозволу пилота ваздухоплова или потврду о обучености и доказ о оспособљености за наступ на ваздухопловној приредби или доказ о захтијеваном искуству;
- Гледалац:** особа која присуствује ваздухопловној приредби и задржава се у простору који је утврђен за публику;
- Доказ о оспособљености и искуству учесника за наступ на ваздухопловној приредби:** документ којим се утврђује оспособљеност учесника за активност коју планира извести на ваздухопловној приредби;
- Нивои способности за овлашћење на акробатским приредбама:** нивои способности су дефинисани од стране Међународне акробатске комисије (CIVA - Commission Internationale de Voltige Aerienne) Међународне ваздухопловне федерације (FAI - Fédération Aéronautique Internationale):
 - Стандард/спортска;
 - средња;
 - напредна (класа 2) и
 - без ограничења.
- Локални летови:** сваки путнички лет који полази, или долази на мјесто ваздухопловне приредбе, искључујући комерцијални ваздушни транспорт, за сопствено уживање или панорамске летове;
- Изложба ваздухоплова:** простор намијењен за паркирање ваздухоплова којем публика може приступити;

- l) **Зона за паркирање ваздухоплова:** простор намијењен за паркирање ваздухоплова, којем публика нема могућност приступа;
- m) **Паркинг за приватна возила:** простор намијењен приватним возилима или пловилима којим публика може приступити током трајања ваздухопловне приредбе.

Члан 3.

(Минимални ниво искуства за организатора и руководиоца приредбе)

- (1) Једна особа ће бити прихваћена од стране Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (у даљем тексту BHDSA) као организатор приредбе која ће преузети потпуну одговорност. Одговорности за посебне аспекте (као што је надзор, ATS, обезбјеђивање службе у случају опасности и спровођења ваздухопловних операција) треба додијелити особама са одговарајућим искуством и, кад год је то могуће, одговарајућим дозволама или потврдама о обучености. Организатор ваздухопловне приредбе може бити руководилац ваздухопловне приредбе, под условом да има прихватљиво искуство у ваздухопловству, а уколико нема искуство у обавези је да именује руководиоца ваздухопловне приредбе који већ има искуства као руководилац ваздухопловне приредбе или је бар једном учествовао као помоћник руководиоца ваздухопловне приредбе или обављао послове на сличним позицијама.
- (2) Да би особа могла бити руководилац ваздухопловне приредбе, треба да испуњава следеће услове, а који су у функцији тежине и комплексности ваздухоплова или падобрана:
 - a) руководилац приредбе авиона (укључујући и моторне једрилице), хеликоптера и жирокоптера - мора имати укупни налет од 500 сати од чега најмање 250 сати као вођа авиона, хеликоптера и жирокоптера,
 - b) руководилац приредбе микролаких/ултраких ваздухоплова - мора имати укупни налет од 250 сати од чега најмање 125 сати као вођа микролаких/ултраких ваздухоплова (који је управљив по три осе или са помјерањем тежишта ако је потребно),
 - c) руководилац приредбе једрилица - мора имати укупни налет од 300 сати од чега најмање 150 сати као вођа једрилице,
 - d) руководилац приредбе моторних падобрана/параглајдера - мора имати укупни налет од 150 сати од чега најмање 75 сати као вођа моторног падобрана/параглајдера,
 - e) руководилац приредбе ваздушних бродова који су напуњени топлим ваздухом - мора имати укупни налет од 250 сати од чега најмање 75 сати као вођа ваздушног брода који је напуњен топлим ваздухом,
 - f) руководилац приредбе ваздушних бродова који су напуњени плином чија је запремина већа од 2000 m³ - мора имати укупни налет од 400 сати на ваздушним бродовима од чега најмање 200 сати као вођа ваздушног брода који је напуњен плином,
 - g) руководилац приредбе ваздушних бродова који је напуњен плином чија запремина не прелази 2000 m³ - мора имати укупни налет од 200 сати на ваздушним бродовима или балонима од чега најмање 100 сати као вођа ваздушног брода који је напуњен плином,

- h) руководилац приредбе балона - мора имати укупни налет од 150 сати на балонима од чега најмање 75 сати као вођа балона који је напуњен топлим ваздухом или балоном који је напуњен плином,
- i) руководилац приредбе змајева без мотора или параглајдера - пилот мора доказати BHDSA да има способност у организацији и руковођењу ваздухопловном приредбом у којој учествују змајеви без мотора или параглајдери, што се доказује успјешним организовањем обуке или сличних догађаја,
- j) руководилац приредбе падобранаца - мора имати најмање 400 скокова од чега најмање 100 скокова као организатор скокова, поред тога треба да има укупни налет од 200 сати од чега најмање 100 сати као вођа авиона и хеликоптера. Уколико руководилац нема захтијевани налет или не посједује важећу дозволу пилота ваздухоплова или потврду о обучености и доказ о оспособљености, треба да ангажује још једног руководиоца који испуњава претходно наведене услове.

Члан 4.

(Минимални ниво искуства за учеснике)

Учесник мора доказати одговарајућим доказима о оспособљености и искуству да посједује одговарајуће вјештине и способности које намјерава да користи у току ваздухопловне приредбе, као и да испуњава следећи минимални ниво искуства да би му било допуштено учешће у ваздухопловној приредби, и то:

- a) пилоти авиона (укључујући и моторне једрилице), хеликоптера и жирокоптера - укупни налет од 200 сати од чега најмање 100 сати као вођа авиона, хеликоптера и жирокоптера,
- b) пилоти микролаких/ултраких ваздухоплова - укупни налет од 100 сати од чега најмање 50 сати као вођа микролаких/ултраких ваздухоплова (који је управљив по три осе или са помјерањем тежишта ако је потребно),
- c) пилоти једрилица - укупни налет од 100 сати од чега најмање 50 сати као вођа једрилице,
- d) пилоти моторних падобрана/параглајдера - укупни налет од 50 сати од чега најмање 25 сати као вођа моторног падобрана/параглајдера,
- e) пилоти ваздушних бродова који су напуњени топлим ваздухом - укупни налет од 100 сати од чега најмање 25 сати као вођа ваздушног брода који је напуњен топлим ваздухом,
- f) пилоти ваздушних бродова који су напуњени плином чија је запремина већа од 2000 m³ - укупни налет од 200 сати на ваздушним бродовима од чега најмање 100 сати као вођа ваздушног брода који је напуњен плином,
- g) пилоти ваздушних бродова који је напуњен плином чија запремина не прелази 2000 m³ - укупни налет од 100 сати на ваздушним бродовима или балонима од чега најмање 50 сати као вођа ваздушног брода који је напуњен плином,
- h) пилоти балона - укупни налет од 50 сати на балонима од чега најмање 25 сати као вођа балона који је напуњен топлим ваздухом или балоном који је напуњен плином,
- i) пилоти змајева без мотора или параглајдера - не постоји одређени минимум налета, али сваки такав пилот мора доказати руководиоцу ваздухопловне приредбе да је способан извести свој предложени програм,

- j) падобранци - најмање 200 скокова за вођу тима или појединачног скакача и минимално 100 скокова за сваког од чланова тима. Уколико су на ваздухопловној приредби планирани само падобрански скокови, падобранци учесници требају посједовати важећу дозволу или потврду о обучености и доказ о оспособљености, при чему вођа тима треба имати најмање 100 скокова, а остали учесници најмање 50 скокова.

Члан 5.

(Растојање од гледалишта)

- (1) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбједи минимално растојање између линије приредбе и линије гледалишта, као што је дефинисано у Прилогу 1 овог Правилника.
- (2) Учесник мора завршити заокрет и маневар, узимајући у обзир утицај вјетра у односу на гледалиште/публику, на такав начин да:
 - a) ваздухоплов у било којем случају не буде на мањем растојању од вриједности које су дефинисане у Прилогу 1,
 - b) буде одређен одговарајући ивични (заштитни) појас уколико се током трајања ваздухопловне приредбе ваздухопловом маневрише на начин да је вектор брзине усмјерен према гледалишту/публици,
 - c) у случају када ваздухоплови лете у формацији, минимално раздвајање од линије публике/гледалишта посматра се у односу на ваздухоплов који лети најближе линији публике/гледалишта.
- (3) Полијетања и слијетања могу бити извршена на полетно-слетној стази у употреби под условом да је централна линија полетно-слетне стазе на удаљености 75m од линије гледалишта/публике.
- (4) BHDCA може одобрити мању удаљеност у случајевима када географске или топографске карактеристике или положај летишта утиче на доступно растојање, али не мање од 35 m. Одобрење може бити издато у зависности и од типа ваздухоплова који ће наступати.
- (5) Учесник, у случају када брзина ваздухоплова при полијетању или слијетању захтијева растојање веће од 75 m од централне линије полетно-слетне стазе до линије гледалишта, треба користити полетно-слетну стазу чија је централна линија на 75 m од линије гледалишта за полијетање и слијетање, при чему треба изводити маневре са векторима који се удаљавају од линије гледалишта након полијетања или неуспјелог прилаза, са циљем достизања прописаног растојања од линије гледалишта у што краћем временском року.
- (6) Руководилац ваздухопловне приредбе одговоран је да сигурносна растојања која су дефинисана у Прилогу 1., буду успостављена са обје стране гдје се налазе гледаоци/публика, тј. на мјестима гдје је одређен простор за гледаоце/публику или паркинг приватних аутомобила, односно ужад и бове за сидрење пловила.

Члан 6.

(Надлјетање гледалишта)

- (1) Учесник на ваздухопловној приредби не смије управљати својим ваздухопловом изнад ограђеног простора за гледаоце/публику или изнад паркинга за приватна возила односно изнад ужади и бова за везивање пловила, осим у случају кад:

- a) ваздухопловом превози екипу падобранаца до позиције за искакање, али не испод висине 1500 ft изнад терена, или
 - b) лети балоном са посадом, а у складу са ограничењима дефинисаним у Прилогу 2.
- (2) Падобранац не смије надлјетати ограђени простор за гледаоце/публику, паркинг за приватна возила односно ужад и бове за сидрење пловила на висини која је испод 25 ft.

Члан 7.

(Минималне висине ваздухопловне приредбе)

- (1) Учесник не смије изводити прелијетање или акробатске маневре на висинама од 200 ft до 1700 ft изнад терена или минималне висине из свог овлаштења за наступ на ваздухопловној приредби, уколико исто посједује, осим у случају из става 2. овог члана.
- (2) Када учесник посједује важећу дозволу пилота ваздухоплова или потврду о обучености и доказ о оспособљености за наступ на ваздухопловној приредби, са минималном одобреном висином испод 200 ft изнад терена, BHDCA може учеснику допустити да свој програм изведе спуштајући се до минималне висине, а која је уписана у његовој дозволи пилота ваздухоплова или потврди о обучености и доказу о оспособљености.
- (3) Одредбе из претходног става не примјењују се на ваздухоплове у току фазе полијетања или слијетања на локацију гдје се одржава ваздухопловна приредба, уз услов да планирани елементи лета који ће бити изведени на ваздухопловној приредби, не почињу прије или су у потпуности завршени до достизања минималне висине. Одредбе се не примјењују на хеликоптере када је ледбење са утицајем Земље дио елемента лета који намјеравају извести на ваздухопловној приредби.
- (4) BHDCA може утврдити минималну висину за било коју ваздухопловну приредбу са циљем повећавања сигурности гледалаца/публике на земљи.
- (5) Руководилац ваздухопловне приредбе може наредити (упозорити) учесника да не лети или да лети цијели или дио његовог програма са минималним висинама које су веће од оних које су утврђене у његовом овлаштењу, на основу процјене безбједности.
- (6) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да обавијести све учеснике о минималним висинама, упутством у писаној форми и усменим упутством, као што се захтијева у члану 14. овог Правилника.

Члан 8.

(Линија приредбе и зона приредбе)

- (1) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран за разматрање слједећих фактора приликом одређивања линије приредбе и зоне приредбе:
 - a) свака значајна карактеристика унутар предложене зоне приредбе;
 - b) близина насељених, индустријских, рекреативних и еколошки осјетљивих зона;
 - c) близина других аеродрома или ваздухопловних терена и догађаја;
 - d) класа (класификација) ваздушног простора;
 - e) површина која ће се користити као полетно-слетна стаза, ако је планирано да се полијетање или слијетање обављају на мјесту ваздухопловне приредбе;
 - f) препреке које се налазе у близини мјеста ваздухопловне приредбе;

- g) приступ локацији ваздухопловне приредбе, посебно за возила у случају опасности (возила хитне помоћи и ватрогасна возила) и ваздухоплове.
- (2) Организатор ваздухопловне приредбе одговоран је за план локације, а руководиоца ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи, гдје је потребно, простор за гледаоце/публику, паркинг за приватна возила односно улаз и бове за везивање пловила. Простор за гледаоце/публику као и паркинг за приватна возила мора бити смјештен на једној страни локације ваздухопловне приредбе како би се омогућила максимална слобода за одржавање ваздухопловне приредбе. Руководилац ваздухопловне приредбе такође је одговоран да обезбиједи да гледалиште, паркинг за приватна возила односно улаз и бове за везивање пловила никад не буду постављени у близини зоне слијетања или полијетања на аеродрому или области ваздухопловне приредбе.
- (3) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран за обезбјеђивање јасно дефинисаних линија ваздухопловне приредбе. У идентификацији линија ваздухопловне приредбе треба користити полетно-слетну стазу и друга природна обиљежја, када је то могуће. Није неопходно да се дефинише линија за све брзине ваздухоплова, али детаљи свих линија ваздухопловне приредбе, заједно са одговарајућим растојањима, биће представљени у писменој и усменој фази припреме учесника (брифинг).
- (4) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи да зона у којој је одобрено одржавање ваздухопловне приредбе буде прихватљиво дефинисана у писменој и усменој фази припреме учесника иако је они нису означили.
- (5) Учесник је дужан да предвиђене елементе лета на ваздухопловној приредби изведе ваздухопловом унутар дефинисане линије ваздухопловне приредбе.
- (6) Није неопходно да оса приредбе буде паралелна са линијом приредбе, без обзира коју осу учесник одабере. Мора се обезбиједити да током извођења предвиђених елемената лета на ваздухопловној приредби, линија раздвајања не буде на мањем растојању од вриједности које су дефинисане у Прилогу 1.

Члан 9.

(Максималне брзине)

- (1) Учесник на ваздухопловној приредби не смије летјети ваздухопловом брзином већом од 600 kts или 0.9 M или започети било који маневар који може довести до достизања звучне брзине.
- (2) Руководилац ваздухопловне приредбе ће захтијевати да одобрење за ваздухоплове са брзином већом од 250 kts IAS до висине од 10000 ft (FL100) током трајања ваздухопловне приредбе, буде наведено у одобрењу за приредбу, када је неопходно.

Члан 10.

(Балони са посадом)

- (1) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи минимално раздвајање између гледалаца/публике и било ког дијела балона или његове тачке везивања као што је дефинисано у Прилогу 2. када је балон са посадом дио приредбе.
- (2) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи простор за балоне или да летиште буде безбједно ограђено, како би се онемогућило приступ гледалаца/публике до балона или пратећих возила.
- (3) Пилот балона са посадом треба да обезбиједи да његов балон буде надуван, везан и да лети у складу са

одредбама Закона о ваздухопловству и Наредбом о правилима летења у БиХ, а за ваздухопловне приредбе летење са везаним балонима, балон којим се управља мора бити везан на најмање три мјеста/тачке.

- (4) Када је балон са посадом везан или ако је планирано да се изведу слободни летови испред гледалаца/публике, руководиоца ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи адекватно просторно или временско растојање од осталих учесника у лету.

Члан 11.

(Падобранска приредба)

Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да у случају када је планирано искакање падобранаца, обезбиједи да се падобранска приредба одвија у складу са Законом о ваздухопловству, Наредбом о правилима летења и Правилником о падобранству, као и са следећим додатним захтјевима:

- када је предвиђено мјесто за доскок на страни гдје се изводе летови у односу на линију гледалишта, ниједан дио тог летишта не смије бити ближи од 15 m од линије гледалишта;
- када се предвиђено мјесто доскока налази у зони гдје је простор за гледаоце/публику, мјесто доскока мора бити безбједно ограђено (конопцом, траком или оградом) и падобранци не смију слијетати на растојању мањем од 15m од било ког гледаоца;
- простор за доскок треба бити одговарајуће обиљежен и треба бити јасно видљив од стране падобранца од тренутка његовог искакања (напуштања) из ваздухоплова;
- падобранац који изводи појединачни скок треба обезбиједити да његов падобран буде потпуно отворен до минималне висине од 1500 ft изнад терена;
- радио веза треба да буде успостављена и да се одржава током понирања између ваздухоплова који избацију падобранце, координатора на земљи и ATS, ако је иста успостављена на аеродрому или летишту. Гдје то није могуће, мора се користити одобрени систем сигнализације земља-ваздух.
- Руководилац ваздухопловне приредбе одговоран је:
 - да сви учесници буду упознати са процедуром која ће се примјењивати на појединачном догађају, у циљу смањивања ризика за падобранце који су у фази понирања/доскока;
 - да током трајања фазе понирања/доскока падобранаца, ни у ком случају се не допусти да авиони са пропелерским моторима, млазним моторима или хеликоптери буду на удаљености мањој од 250 m од предвиђеног мјеста доскока;
 - да пилоти ваздухоплова на удаљености већој од 250 m, (1000 m у случају локалних летова) у оба случаја, на земљи и у ваздуху, буду свјесни/обавијештени о спуштању падобранаца. Ови на земљи требају бити припремљени да зауставе било који пропелер, млазни мотор или хеликоптерски ротор ако запазе да вјетар заноси падобранце у спуштању према њиховом ваздухоплову.

Члан 12.

(Приредба ваздухопловних модела)

За вријеме приредбе ваздухопловних модела руководиоца приредбе је одговоран да модели ваздухоплова лете у складу са Законом о ваздухопловству и Наредбом о правилима летења, уз додатне захтјеве:

- a) руководиоца ваздухопловне приредбе треба да обезбиједи да ниједан ваздухопловни модел не лети неконтролисани слободни лет током трајања ваздухопловне приредбе;
- b) руководиоца ваздухопловне приредбе дужан је да обезбиједи да ниједан ваздухопловни модел не лети у близини линије гледалишта на мањем растојању од вриједности које су дефинисане у Прилогу 3;
- c) у случају када се предвиђени изложбени простор за ваздухопловне моделе налази у зони гледалишта, то треба бити безбједно ограђено и на удаљености дефинисаној у Прилогу 3;
- d) руководиоца ваздухопловне приредбе може одредити додатну удаљеност за моделе који имају велику димензију;
- e) гдје је предложено да ће ваздухопловни модели летјети испред публике, руководиоца ваздухопловне приредбе је одговоран да летови буду адекватно раздвојени просторно и временски од других летачких активности;
- f) руководиоца ваздухопловне приредбе је одговоран за спровођење оштре контроле одашиљача/антена и фреквенција;
- g) руководиоца ваздухопловне приредбе је одговоран да се осигура да ваздухопловним моделима који се контролишу путем радио таласа, не допусти летење када је брзина вјетра већа од 25 kts, а видљивост мања од 500 m.

Члан 13.

(Локални летови)

Руководилац ваздухопловне приредбе одговоран је за координацију локалних летова (панорамски летови) за вријеме трајања ваздухопловне приредбе при чему руководиоца ваздухопловне приредбе задржава право да одреди у којој зони се могу изводити такви летови; он ће бити одговоран да обезбиједи да се такви летови не допусте унутар зоне приредбе:

- a) током трајања акробатске приредбе на малим висинама;
- b) током спуштања падобранаца, осим ако је ваздухоплов на локалном лету удаљен најмање 1000 m од сваког падобранца у спуштању.

Члан 14.

(Информисање о ваздухопловној приредби)

- (1) Руководилац ваздухопловне приредбе је дужан да унапријед обезбиједи податке, свим учесницима пошаље информације о летењу у писаној форми, које садрже следеће податке:
 - a) мјесто, датум, вријеме и трајање ваздухопловне приредбе;
 - b) планирано вријеме ваздухопловне приредбе и вријеме одржавања припреме (брифинга);
 - c) карта локације ваздухопловне приредбе која показује утврђени положај зоне гледалишта, линије приредбе и зону ваздухопловне приредбе;
 - d) ако је неопходно информације контроле летења, а које се односе на:
 - 1) доласке и одласке;
 - 2) код транспондера и радио фреквенција;
 - 3) процедуре ваздухопловне приредбе;

- e) ограничења ваздухопловне приредбе и временски минимуми:
 - f) забрана локалних летова;
 - g) окружење;
 - h) службе у случају нужде и процедуре;
 - i) процедура прихватања, паркирања и допуњавања горива;
 - j) потребни документи; и
 - k) званични назив ваздухопловне приредбе заједно са контакт бројем и бројем факса.
- (2) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи усмене информације прије започињања летова од првог дана ваздухопловне приредбе и сваког наредног дана ваздухопловне приредбе, у случају када ваздухопловна приредба траје више од једног дана. Он је одговоран да обезбиједи да копија одобрења буде приказана приликом брифинга/информисања и да следећи елементи буду саопштени током брифинга/информисања:
 - a) услови одобрења ваздухопловне приредбе;
 - b) забрана локалних летова;
 - c) временски услови, тренутни и прогнозирани за вријеме одржавања ваздухопловне приредбе;
 - d) детаљи летачког програма укључујући позивне знакове и летачке активности прије и после главне дијела ваздухопловне приредбе заједно са било којим појединачним одобрењем минималне висине на ваздухопловној приредби;
 - e) АТС информације о:
 - 1) доласцима и одласцима;
 - 2) код транспондера и радио фреквенције;
 - 3) процедуре током ваздухопловне приредбе;
 - f) дефинисање:
 - 1) зоне гледалишта;
 - 2) линије ваздухопловне приредбе;
 - 3) зоне ваздухопловне приредбе;
 - g) служба у случају нужде и процедуре;
 - h) процедура прихвата и отпреме, паркирања и допуњавања горива.
- (3) Учесник који директно управља ваздухопловом на ваздухопловној приредби мора да буде припремљен у складу са информацијама/брифингом које је добио од руководиоца ваздухопловне приредбе, уз додатне захтјеве који су наведени у претходном ставу, прије него што полети са летишта.

Члан 15.

(Прихват и отпрема ваздухоплова)

Организатор ваздухопловне приредбе је одговоран за одређивање положаја, док је руководиоца ваздухопловне приредбе одговоран да:

- a) ефикасне ограде буду постављене тако да заштите приступ од стране гледалаца/публике до зоне гдје се паркирају ваздухоплови и зоне која се користи за операције ваздухоплова и да ове ограде остану на мјесту током трајања свих летова који су у вези са приредбом. Он је такође одговоран да обезбиједи приступ претходно наведим зонама само овлашћеним лицима и да само она могу да уђу;
- b) зона за допуњавање горива ваздухоплова буде слично контролисана и постоји минимално растојање од 15 m између допуњавања ваздухоплова или опреме и публике. У случају

када се пуне балони, ваздушни бродови или цилиндри балона са водоником, минимално растојање се повећава на 100 m;

- c) минимално растојање између било ког дијела за таксирање авиона и публике је 10 m, и оно се повећава у случајевима таксирања авиона са млазним погоном или хеликоптера;
- d) када су авиони паркирани испред линије гледалаца, минимално сигурносно растојање је дефинисано у тачкама а) и b).

Члан 16.

(Надзор над гледаоцима и комуникација)

- (1) Организатор приредбе је одговоран за контролу гледалаца и комуникацију на земљи, а руководиоца ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи следеће:
 - a) довољан број редара за контролу/надзор гледалаца /публике; да буду доступни како би у случају опасности заштитили приступ гледалца/публике иза линије гледалишта и зоне паркинга за авионе и да ови редари буду у потпуности упознати са њиховим обавезама;
 - b) адекватна земаљска комуникација преко које ће руководиоца ваздухопловне приредбе бити повезан са свим одговарајућим сервисима на земљи или на води, а посебно са службама у случају опасности;
 - c) поставити одговарајућу комуникацијску контролну тачку, којом управља искусни оператер;
 - d) разглас; приликом одређивања који тип разгласа је потребан, руководиоца ваздухопловне приредбе треба узети у обзир слиједеће:
 - 1) величину приредбе;
 - 2) простор приредбе; и
 - 3) врсту садржаја ваздухопловне приредбе.
- (2) У случају када постоји коментатор, његова локација треба да буде таква да му важне и хитне информације буду достављене у што краћем временском року, како би благовремено исте саопштио гледаоцима/публици, уколико постоји потреба.

Члан 17.

(Осигурање)

- (1) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи адекватно осигурање које покрива штету нанесену трећим лицима на земљи за вријеме трајања ваздухопловне приредбе, укључујући приказивање, вјежбе или у данима који су резервисани за новинаре, или било која друга прилика без обзира да ли су гледаоци/публика присутни или не.
- (2) Руководилац ваздухопловне приредбе је дужан да достави доказе да осигурање покрива одговарајуће одговорности, везано за намјеравани програм који се планира извести.
- (3) Руководилац ваздухопловне приредбе треба да се увјери да су ваздухопловни оператори такође покривени одговарајућим осигурањем у складу са Законом о облигационим односима у цивилном ваздухопловству БиХ ("Службени гласник БиХ", број 51/15).
- (4) Разматрајући суму коју треба издвојити за осигурање за штету нанесену трећим лицима и изложеност јавности, оператер ваздухоплова који учествује у ваздухопловној приредби, треба бити свјестан да у случају несреће или незгоде, одговорност може бити накнадно утврђена на штету организатора ваздухопловне приредбе или оператора или учесника, или комбинација оба.

- (5) Страни ваздухопловни оператори који планирају наступ на ваздухопловној приредби на територији Босне и Херцеговине морају да посједују важеће осигурање које покрива штету нанесену трећим лицима на територији Босне и Херцеговине, а коју требају доставити прије пријављивања на ваздухопловну приредбу и да испуне све захтјеве руководиоца ваздухопловне приредбе.

Члан 18.

(Елементи који се могу укључити у ваздухопловну приредбу)

Руководилац ваздухопловне приредбе ће у току планирања приредбе консултовати BHDCA, а у вези елемената које планира укључити у приредбу. О свакој измјени или допуни договорених и/или одобрених елемената руководиоца ваздухопловне приредбе дужан је обавијестити BHDCA.

Члан 19.

(Ваздухопловне информације)

Руководилац ваздухопловне приредбе, уколико постоји потреба, а у складу са Правилником о NOTAM канцеларији БиХ ("Службени гласник БиХ", број 96/13), дужан је попунити захтјев за издавање NOTAM-а и прослиједити га надлежној NOTAM канцеларији.

Члан 20.

(Превоз путника)

- (1) Учесник, осим пилота балона који је напуњен ваздухом, одговоран је да обезбиједи да се нико осим посаде не налази у кабини његовог ваздухоплова током трајања приредбе. Превоз путника је забрањен током трајања ваздухопловне приредбе.
- (2) Одредбе из става (1), примјењују се и на падобранске тандем скокове.

Члан 21.

(Документација)

Учесник је одговоран да обезбиједи следећу документација која мора бити доступна за вријеме инспекције од стране BHDCA или руководиоца ваздухопловне приредбе:

- a) пилотску дозволу која доказује класу и/или врсту овлаштења;
- b) летачку књигу (или копију или други доказ) да докаже тренутне и претходне детаље;
- c) овлашћење за учесника или изузеће (ако посједује);
- d) сертификат за осигурање ваздухоплова, као што је наведено у члану 17, став 2;
- e) документацију о пловидбености ваздухоплова (сертификат о пловидбености или одобрење или неки други еквивалентан документ);
- f) Уз претходну пријаву, било који други документ који је релевантан за ваздухоплов, а на захтјев BHDCA или руководиоца ваздухопловне приредбе.

Члан 22.

(Подношење захтјева за одобрење за одржавање ваздухопловне приредбе)

Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да у BHDCA поднесе захтјев за одобрење за одржавање ваздухопловне приредбе најмање 4 седмице прије предложеног датума почетка ваздухопловне приредбе;

Члан 23.

(Метеоролошки минимуми)

- (1) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да не дозволи летење на ваздухопловној приредби ако су временски услови на локацији ваздухопловне приредбе

испод минималних вриједности од оних који су дефинисани у Прилогу 4.

- (2) Руководилац ваздухопловне приредбе треба узети у разматрање класификацију ваздушног простора као и друге метеоролошке промјене, као што је смјер вјетра и атмосферске падавине, како би донио одлуку које дисциплине се могу одржати током трајања вазухопловне приредбе.

Члан 24.

(Услуга контроле летења)

- (1) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да предузме потребну координацију са пружаоцем услуга ваздушне пловидбе за намјеравани контролисани ваздушни простор, гдје ће бити одржана приредба и поднијеће детаљан споразум са пружаоцем услуга ваздушне пловидбе, а у циљу добијања одобрења од стране BHDCA.
- (2) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да се у раној фази консултује са BHDCA током процеса планирања, ако је мјесто приредбе на простору гдје ATS обично не пружа услуге, са циљем да се дефинише да ли треба или не треба ATS, дакле, потребна врста.
- (3) Потреба за обезбјеђивањем ATS зависиће од:
- величине и комплексности програма ваздухопловне приредбе;
 - потребне координације активности ваздухопловне приредбе;
 - активности других корисника ваздушног простора;
- (4) Пружалац услуга ваздушне пловидбе размотриће потребу о успостави привремено ограниченог ваздушног простора како би се обезбиједио потребан ниво сигурности у ваздушном простору.
- (5) Руководилац ваздухопловне приредбе је дужан да осигура одговарајућу координацију са ATS-ом, обухватајући следеће:
- период и врсту услуге која ће бити пружена;
 - дио ваздушног простора који ће бити покривен;
 - које ће се процедуре примјењивати;
 - радио фреквенције и кодови транспондера у употреби.
- (6) Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи средства за показивање смјера слијетања и приземног вјетра, у случају када ваздухоплов полијеће и слијеће на подручје ваздухопловне приредбе.
- (7) Руководилац ваздухопловне приредбе биће одговоран да обезбиједи присуство представника ATS-а током усменог информисања/брифинга пилота (видјети члан 14.), када је ATS обезбијеђена.

Члан 25.

(Службе у случају опасности)

- (1) Обавезе и одговорности руководиоца и организатора ваздухопловне приредбе у случају опасности су:
- Руководилац ваздухопловне приредбе, у зависности од величине и комплексности ваздухопловне приредбе, одговоран је да обезбиједи да служба у случају опасности буде доступна на ваздухопловној приредби. Број особља и опреме на локацији приредбе или на позив унутар зоне локације зависи од величине и састава саме приредбе. Полиција, хитна помоћ, ватрогасци и лучка капетанија (ако је ваздухопловна приредба на води) обично буду укључени, док о осталим учесницима од стране других надлежних тијела, одлучује руководилац ваздухопловне приредбе.

- Руководилац ваздухопловне приредбе дефинише ниво заштите која треба да буде обезбијеђена на простору приредбе из које ваздухоплови врше операције при чему ће узети у разматрање следеће:
 - карактеристике највећег пријављеног ваздухоплова;
 - садржај ICAO ANNEX-а 14 који се односи на службе на аеродромима и летиштима и противпожарну службу;
 - остале захтјеве уколико су прописани од стране BHDCA.
 - Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи да одговарајуће специјализовано особље и опрема буду доступни када је простор ваздухопловне приредбе смјештен у близини или изнад водене површине, мочварне области или на било којој другој теже приступачној локацији.
 - С обзиром да потпуну одговорност за повезивање служби у случају опасности сноси организатор ваздухопловне приредбе, руководилац ваздухопловне приредбе ће обезбиједити да:
 - Полиција - Локална полиција буде обавјештена и упозната са било којом планираном приредбом у циљу неопходне сигурносне и безбједносне припреме и да, у координацији са полицијом или лучком капетанијом, осигура прилазне/или излазне путеве који ће бити доступни у случају опасности за возила или пловила у случају несреће на ваздухопловној приредби.
 - Хитна помоћ и служба прве помоћи - зависи од величине ваздухопловне приредбе и броја очекиваних гледалаца, медицинска средства и средства прве помоћи као и хитна помоћ биће доступна на подручју приредбе током трајања летачке приредбе, сачињена од одговарајућег квалификованог особља; и
 - Ватрогасна служба - зависи од величине приредбе, адекватне спасилачке и ватрогасне службе, која треба бити погодна смјештена и опремљена, у случају несрећа на или у близини простора одржавања приредбе.
- (2) План у случају опасности
- Руководилац ваздухопловне приредбе је одговоран да обезбиједи нацрт плана за случај опасности, који ће садржавати заједничко поступање служби у случају опасности приликом незгоде или несреће ваздухоплова или других невоља на земљи или на воденој површини.
 - План у случају опасности садржи следеће детаље:
 - тип опасности, ваздухоплов, да ли је то на земљи или воденој површини;
 - агенције које су укључене у план;

- 3) одговорности и улога сваке службе;
 - 4) мапа ваздухопловне приредбе на којој су означене све тачке у случају опасности, приступни путеви и контролни центар;
 - 5) комуникација; и
 - 6) име, функција, контакт и локација службених особа.
- с) У зависности од величине и комплексности ваздухопловне приредбе, руководиоца ваздухопловне приредбе:
- 1) је одговоран да обезбиједи да одређено сједиште службе у случају опасности са особљем, или са непосредном комуникацијом за појединачну службу у случају опасности, и да буде обезбијеђена комуникациона веза за руководиоца ваздухопловне приредбе, ATS и друге одговарајуће секторе;
 - 2) треба да одржи тематски састанак са представницима служби у случају опасности, и то прије планираног дана почетка приредбе, при томе треба осигурати да су све службе упознате са детаљима плана у случају опасности; и
 - 3) размотри склапање уговора за потребе константног ТВ/видео снимања које ће обухватити цијелу ваздухопловну приредбу, у случају да дође до несреће или незгоде.

Члан 26.

(Дужности и обавезе одговорних особа)

- (1) Прије одржавања ваздухопловне приредбе, организатор или руководиоца ваздухопловне приредбе прибавиће одобрење од BHDCA у писаној форми. Такво одобрење, када је издато, биће примјењивано на све летачке активности које су планиране на приредби, као и додатна одобрења, која могу бити захтијевана према националном закону за период одржавања ваздухопловне приредбе. Таква додатна одобрења могу садржавати и сљедеће:
 - a) лет на малим висина;
 - b) избацивање или подизање предмета или особа;
 - c) ношење особа (стајање на крилима);
 - d) летење у близини пубlike;
 - e) летење брзином већом од 250 kts на висинама које су мање од 10000 ft (FL100);
 - f) ванаеродромско слијетање и полијетање;
 - g) прекорачење носивости аеродрома (*LCN - Load Classification Number*)
- (2) Руководилац ваздухопловне приредбе не смије дозволити учешће пилота који не посједује важећу дозволу пилота ваздухоплова или потврду о обучености и доказ о оспособљености за наступ на ваздухопловној приредби или доказ о захтијеваном искуству, као и минималне нивое искуства наведене у члану 4.

Члан 27.

(Ступање на снагу)

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-100-1/16

28. јануара 2016. године

Бања Лука

Генерални директор

Ђорђе Ратковица, с. р.

ПРИЛОГ 1.

Максимална брзина у чворовима за ваздухоплове који учествују у ваздухопловној приредби	Врста приредбе	
	Прелијетање	Акробатски летови
<100 kts	50 m	100 m
100-200 kts	100 m	150 m
200-300 kts	150 m	200 m
изнад 300 kts	230 m	230 m

ПРИЛОГ 2.

Врста приредбе	Растојање	Минимална висина и услови за прелијетање пубlike
Усидрени балон	20 m	не примјењује се
Полијетање слободних летова балоном из зоне приредбе	20 m	75 ft изнад терена у пењању 50 ft изнад препрека
Слијетање слободних летова балоном у зону приредбе	50 m	300 ft изнад терена у хоризонталном лету 50 ft изнад препрека

ПРИЛОГ 3.

Модел ваздухоплова	Тежина ваздухоплова	Растојање
Управљање преко ужета	сви	15 m
Управљање радио таласима (клипни)	мање од 7 kg	30 m
	изнад 7 kg	50 m
Управљање радио таласима (млазни погон)	сви	75 m

ПРИЛОГ 4.

	Врста приредбе		Метеоролошки минимуми	
			База облачности	Видљивост
VSTOL ваздухоплови, роторкоптер и други ваздухоплови чија је <i>stalling</i> брзина мања од 50 kts	Прелијетање или хоризонталне акробације	Појединачни наступ	500 ft	1,5 km
		Групни наступ	500 ft	3,0 km
	Потпуне акробације	Појединачни наступ	500 ft	3,0 km
		Групни наступ	800 ft	5,0 km
Наступ других ваздухоплова	Прелијетање или хоризонталне акробације	Појединачни наступ	500 ft	3,0 km
		Групни наступ	800 ft	5,0 km
	Потпуне акробације	Појединачни наступ	1000 ft	5,0 km
		Групни наступ клипних мотора	1000 ft	5,0 km
		Групни наступ млазних мотора	1000 ft	5,0 km
		Групни наступ	1000 ft	5,0 km

Na osnovu člana 16. i 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O ZRAKOPLOVNIH PRIREDBAMA

Član 1. (Predmet)

Ovim Pravilnikom propisuju se uvjeti i način pripreme, organizacije i izvođenja zrakoplovnih priredbi za civilne zrakoplove, kao i obaveze i odgovornosti organizatora i rukovoditelja zrakoplovne priredbe.

Član 2. (Pojmovi)

Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) **Zrakoplovna priredba:** bilo koja aktivnost letenja koja se izvodi u cilju izvođenja egzibicije, takmičenja ili zabave na manifestaciji koja je otvorena za javnost;
- b) **Linija gledališta:** prednja ivica zone koja je namijenjena za gledatelje i parkinga koji je namijenjen za privatna vozila, odnosno užad ili bove koje su namijenjene za sidrenje plovila, kojima publika ima pristup tokom trajanja zrakoplovne priredbe;
- c) **Linija priredbe:** linija kojom se određuje minimalno rastojanje zrakoplova od linije gledališta;
- d) **Organizator zrakoplovne priredbe:** fizičko ili pravno lice, ili sportska organizacija koja organizira zrakoplovnu priredbu;
- e) **Rukovoditelj zrakoplovne priredbe:** lice koje je odgovorno zrakoplovnoj vlasti za sigurno provođenje zrakoplovne priredbe;
- f) **Učesnik:** pilot zrakoplova ili padobranac koji učestvuje u dijelu zrakoplovne priredbe i posjeduje važeću dozvolu pilota zrakoplova ili potvrdu o obučenosti i dokaz o osposobljenosti za nastup na zrakoplovnoj priredbi ili dokaz o zahtijevanom iskustvu;
- g) **Gledatelj:** osoba koja prisustvuje zrakoplovnoj priredbi i zadržava se u prostoru koji je utvrđen za publiku;
- h) **Dokaz o osposobljenosti i iskustvu učesnika za nastup na zrakoplovnoj priredbi:** dokument kojim se utvrđuje osposobljenost učesnika za aktivnost koju planira izvesti na zrakoplovnoj priredbi;
- i) **Nivoi sposobnosti za ovlaštenje na akrobatskim priredbama:** nivoi sposobnosti su definirani od strane Međunarodne akrobatske komisije (CIVA - *Comission Internationale de Voltige Aerienne*) Međunarodne zrakoplovne federacije (FAI - *Fédération Aéronautique Internationale*):
 - 1) standard/sportska;
 - 2) srednja;
 - 3) napredna (klasa 2) i
 - 4) bez ograničenja.
- j) **Lokalni letovi:** svaki putnički let koji polazi sa ili dolazi na mjesto zrakoplovne priredbe, isključujući komercijalni zračni transport, za sopstveno uživanje ili panoramske letove;
- k) **Izložba zrakoplova:** prostor namijenjen za parkiranje zrakoplova, kojem publika može pristupiti;
- l) **Zona za parkiranje zrakoplova:** prostor namijenjen za parkiranje zrakoplova, kojem publika nema mogućnost pristupa;
- m) **Parking za privatna vozila:** prostor namijenjen privatnim vozilima ili plovilima kojim publika može pristupiti tokom trajanja zrakoplovne priredbe.

Član 3.

(Minimalni nivo iskustva za organizatora i rukovoditelja priredbe)

- (1) Jedna osoba će biti prihvaćena od strane Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BHDCA) kao organizator priredbe koji će preuzeti potpunu odgovornost. Odgovornosti za posebne aspekte (kao što je nadzor, ATS, osiguravanje službe u slučaju opasnosti i provođenja zrakoplovnih operacija) treba dodijeliti osobama sa odgovarajućim iskustvom i, kad god je to moguće, odgovarajućim dozvolama ili potvrdama o obučenosti. Organizator zrakoplovne priredbe može biti rukovoditelj zrakoplovne priredbe, pod uvjetom da ima prihvatljivo iskustvo u zrakoplovstvu, a ukoliko nema iskustvo u obavezi je da imenuje rukovoditelja zrakoplovne priredbe koji već ima iskustva kao rukovoditelj zrakoplovne priredbe ili je bar jednom učestvovao kao pomoćnik rukovoditelja zrakoplovne priredbe ili obavljao poslove na sličnim pozicijama.
- (2) Da bi osoba mogla biti rukovoditelj zrakoplovne priredbe, treba ispunjavati sljedeće uvjete, a koji su u funkciji težine i kompleksnosti zrakoplova ili padobrana:
 - a) rukovoditelj priredbe aviona (uključujući i motorne jedrilice), helikoptera i žirokoptera - mora imati ukupni nalet od 500 sati od čega najmanje 250 sati kao vođa aviona, helikoptera i žirokoptera,
 - b) rukovoditelj priredbe mikrolakih/ultralakih zrakoplova - mora imati ukupni nalet od 250 sati od čega najmanje 125 sati kao vođa mikrolakih/ultralakih zrakoplova (koji je upravljiv po tri ose ili sa pomjeranjem težišta ako je potrebno),
 - c) rukovoditelj priredbe jedrilica - mora imati ukupni nalet od 300 sati od čega najmanje 150 sati kao vođa jedrilice,
 - d) rukovoditelj priredbe motornih padobrana/paragladjera - mora imati ukupni nalet od 150 sati od čega najmanje 75 sati kao vođa motornog padobrana/paragladjera,
 - e) rukovoditelj priredbe zračnih brodova koji su napunjeni toplim zrakom - mora imati ukupni nalet od 250 sati od čega najmanje 75 sati kao vođa zračnog broda koji je napunjen toplim zrakom,
 - f) rukovoditelj priredbe zračnih brodova koji su napunjeni plinom čija je zapremina veća od 2000 m³ - mora imati ukupni nalet od 400 sati na zračnim brodovima od čega najmanje 200 sati kao vođa zračnog broda koji je napunjen plinom,
 - g) rukovoditelj priredbe zračnih brodova koji je napunjen plinom čija zapremina ne prelazi 2000 m³ - mora imati ukupni nalet od 200 sati na zračnim brodovima ili balonima od čega najmanje 100 sati kao vođa zračnog broda koji je napunjen plinom,
 - h) rukovoditelj priredbe balona - mora imati ukupni nalet od 150 sati na balonima od čega najmanje 75 sati kao vođa balona koji je napunjen toplim zrakom ili balonom koji je napunjen plinom,
 - i) rukovoditelj priredbe zmajeva bez motora ili paragladjera - pilot mora dokazati BHDCA da ima sposobnost u organizaciji i rukovođenju zrakoplovnom priredbom u kojoj učestvuju zmajevi bez motora ili paragladjera, što se dokazuje uspješnim organiziranjem obuke ili sličnih događaja,
 - j) rukovoditelj priredbe padobranaca - mora imati najmanje 400 skokova od čega najmanje 100 skokova kao organizator skokova, pored toga treba imati ukupni nalet od 200 sati od čega najmanje 100 sati kao vođa aviona i helikoptera. Ukoliko rukovoditelj nema

zahtijevani nalet ili ne posjeduje važeću dozvolu pilota zrakoplova ili potvrdu o obučenosti i dokaz o osposobljenosti, treba da angažira još jednog rukovoditelja koji ispunjava prethodno navedene uvjete.

Član 4.

(Minimalni nivo iskustva za učesnike)

Učesnik mora dokazati odgovarajućim dokazima o osposobljenosti i iskustvu da posjeduje odgovarajuće vještine i sposobnosti koje namjerava koristiti u toku zrakoplovne priredbe, kao i da ispunjava sljedeći minimalni nivo iskustva da bi mu bilo dopušteno učešće u zrakoplovnoj priredbi, i to:

- a) piloti aviona (uključujući i motorne jedrilice), helikoptera i žirokoptera - ukupni nalet od 200 sati od čega namanje 100 sati kao vođa aviona, helikoptera i žirokoptera,
- b) piloti mikrolakih/ultralakih zrakoplova - ukupni nalet od 100 sati od čega najmanje 50 sati kao vođa mikrolakih/ultralakih zrakoplova (koji je upravljiv po tri ose ili sa pomjeranjem težišta ako je potrebno),
- c) piloti jedrilica - ukupni nalet od 100 sati od čega najmanje 50 sati kao vođa jedrilice,
- d) piloti motornih padobrana/paragladjera - ukupni nalet od 50 sati od čega najmanje 25 sati kao vođa motornog padobrana/paragladjera,
- e) piloti zračnih brodova koji su napunjeni toplim zrakom - ukupni nalet od 100 sati od čega najmanje 25 sati kao vođa zračnog broda koji je napunjen toplim zrakom,
- f) piloti zračnih brodova koji su napunjeni plinom čija je zapremina veća od 2000 m³ - ukupni nalet od 200 sati na zračnim brodovima od čega najmanje 100 sati kao vođa zračnog broda koji je napunjen plinom,
- g) piloti zračnih brodova koji je napunjen plinom čija zapremina ne prelazi 2000 m³ - ukupni nalet od 100 sati na zračnim brodovima ili balonima od čega najmanje 50 sati kao vođa zračnog broda koji je napunjen plinom,
- h) piloti balona - ukupni nalet od 50 sati na balonima od čega najmanje 25 sati kao vođa balona koji je napunjen toplim zrakom ili balonom koji je napunjen plinom,
- i) piloti zmajeva bez motora ili paragladjera - ne postoji određeni minimum naleta, ali svaki takav pilot mora dokazati rukovoditelju zrakoplovne priredbe da je sposoban izvesti svoj predloženi program,
- j) padobranci - najmanje 200 skokova za vođu tima ili pojedinačnog skakača i minimalno 100 skokova za svakog od članova tima. Ukoliko su na zrakoplovnoj priredbi planirani samo padobranci skokovi, padobranci učesnici trebaju posjedovati važeću dozvolu ili potvrdu o obučenosti i dokaz o osposobljenosti, pri čemu vođa tima treba imati najmanje 100 skokova, a ostali učesnici najmanje 50 skokova.

Član 5.

(Rastojanje od gledališta)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura minimalno rastojanje između linije priredbe i linije gledališta, kao što je definirano u Prilogu 1 ovog pravilnika.
- (2) Učesnik mora završiti zaokret i manevar, uzimajući u obzir uticaj vjetra u odnosu na gledalište/publiku, na način da:
 - a) zrakoplov u bilo kojem slučaju ne bude na manjem rastojanju od vrijednosti koje su definirane u Prilogu 1,
 - b) bude određen odgovarajući ivični (zaštitni) pojas ukoliko se tokom trajanja zrakoplovne priredbe

zrakoplovom manevrira na način da je vektor brzine usmjeren prema gledalištu/publici,

- c) u slučaju kada zrakoplovi lete u formaciji, minimalno razdvajanje od linije publike/gledališta posmatra se u odnosu na zrakoplov koji leti najbliže liniji publike/gledališta.
- (3) Uzlijetanja i slijetanja mogu biti izvršena na uzletno-sletnoj stazi u upotrebi pod uvjetom da je centralna linija uzletno-sletne staze na udaljenosti 75 m od linije gledališta/publike.
- (4) BHDCA može odobriti manju udaljenost u slučajevima kada geografske ili topografske karakteristike ili položaj letjelišta utiče na dostupno rastojanje, ali ne manje od 35 m. Odobrenje može biti izdato u zavisnosti i od tipa zrakoplova koji će nastupati.
- (5) Učesnik, u slučaju kada brzina zrakoplova pri uzlijetanju ili slijetanju zahtijeva rastojanje veće od 75m od centralne linije uzletno-sletne staze do linije gledališta, treba koristiti uzletno-sletnu stazu čija je centralna linija na 75m od linije gledališta za uzlijetanje i slijetanje, pri čemu treba izvoditi manevre sa vektorima koji se udaljavaju od linije gledališta nakon uzlijetanja ili neuspjelog prilaza, sa ciljem dostizanja propisanog rastojanja od linije gledališta u što kraćem vremenskom roku.
- (6) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe odgovoran je da sigurnosna rastojanja koja su definirana u Prilogu 1 budu uspostavljena sa obje strane gdje se nalaze gledatelji/publika, tj. na mjestima gdje je određen prostor za gledatelje/publiku ili parking privatnih automobila, odnosno užad i bove za sidrenje plovila.

Član 6.

(Nadlijetanje gledališta)

- (1) Učesnik na zrakoplovnoj priredbi ne smije upravljati svojim zrakoplovom iznad ograđenog prostora za gledatelje/publiku ili iznad parkinga za privatna vozila odnosno iznad užadi i bova za vezivanje plovila, osim u slučaju kad:
 - a) zrakoplovom prevozi ekipu padobranaca do pozicije za iskakanje, ali ne ispod visine 1500 ft iznad terena, ili
 - b) leti balonom sa posadom, a u skladu sa ograničenjima definiranim u Prilogu 2.
- (2) Padobranac ne smije nadlijetati ograđeni prostor za gledatelje/publiku, parkinga za privatna vozila odnosno užadi i bova za sidrenje plovila na visini koja je ispod 25 ft.

Član 7.

(Minimalne visine zrakoplovne priredbe)

- (1) Učesnik ne smije izvoditi preljetanje ili akrobatske manevre na visinama od 200 ft do 1700 ft iznad terena ili minimalne visine iz svog ovlaštenja za nastup na zrakoplovnoj priredbi, ukoliko isto posjeduje, osim u slučaju iz stava 2 ovog člana.
- (2) Kada učesnik posjeduje važeću dozvolu pilota zrakoplova ili potvrdu o obučenosti i dokaz o osposobljenosti za nastup na zrakoplovnoj priredbi, sa minimalnom odobrenom visinom ispod 200 ft iznad terena, BHDCA može učesniku dopustiti da svoj program izvede spuštajući se do minimalne visine, a koja je upisana u njegovoj dozvoli pilota zrakoplova ili potvrdi o obučenosti i dokaz o osposobljenosti.
- (3) Odredbe iz prethodnog stava ne primjenjuju se na zrakoplove u toku faze uzlijetanja ili slijetanja na lokaciju gdje se održava zrakoplovna priredba, uz uvjet da planirani elementi leta koji će biti izvedeni na zrakoplovnoj priredbi, ne počinju prije ili su u potpunosti završeni do dostizanja minimalne visine. Odredbe se ne primjenjuju na helikoptere kada je ledbenje sa uticajem Zemlje dio elementa leta koji namjeravaju izvesti na zrakoplovnoj priredbi.

- (4) BHDCA može utvrditi minimalnu visinu za bilo koju zrakoplovnu priredbu sa ciljem povećavanja sigurnosti gledatelja/publike na zemlji.
- (5) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe može narediti (upozoriti) učesnika da ne leti ili da leti cijeli ili dio njegovog programa sa minimalnim visinama koje su veće od onih koje su utvrđene u njegovom ovlaštenju, na osnovu procjene sigurnosti.
- (6) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da obavijesti sve učesnike o minimalnim visinama, uputstvom u pisanoj formi i usmenim uputstvom, kao što se zahtijeva u članu 14. ovog pravilnika.

Član 8.

(Linija priredbe i zona priredbe)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran za razmatranje sljedećih faktora prilikom određivanja linije priredbe i zone priredbe:
 - a) svaka značajna karakteristika unutar predložene zone priredbe;
 - b) blizina naseljenih, industrijskih, rekreativnih i ekološki osjetljivih zona,
 - c) blizina drugih aerodroma ili zrakoplovnih terena i događaja,
 - d) klasa (klasifikacija) zračnog prostora,
 - e) površina koja će se koristiti kao uzletno-sletna staza, ako je planirano da se uzlijetanje ili slijetanje obavljaju na mjestu zrakoplovne priredbe,
 - f) prepreke koje se nalaze u blizini mjesta zrakoplovne priredbe,
 - g) pristup lokaciji zrakoplovne priredbe, posebno za vozila u slučaju opasnosti (vozila hitne pomoći i vatrogasna vozila) i zrakoplove.
- (2) Organizator zrakoplovne priredbe odgovoran je za plan lokacije, a rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura, gdje je potrebno, prostor za gledatelje/publiku, parking za privatna vozila odnosno užadi i bove za vezivanje plovila. Prostor za gledatelje/publiku kao i parking za privatna vozila mora biti smješten na jednoj strani lokacije zrakoplovne priredbe kako bi se omogućila maksimalna sloboda za održavanje zrakoplovne priredbe. Rukovoditelj zrakoplovne priredbe takođe je odgovoran da osigura da gledalište, parking za privatna vozila odnosno užad i bove za vezivanje plovila nikad ne budu postavljeni u blizini zone slijetanja ili uzlijetanja na aerodromu ili oblasti zrakoplovne priredbe.
- (3) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran za osiguravanje jasno definiranih linija zrakoplovne priredbe. U identifikaciji linija zrakoplovne priredbe treba koristiti uzletno-sletnu stazu i druga prirodna obilježja, kada je to moguće. Nije neophodno da se definira linija za sve brzine zrakoplova, ali detalji svih linija zrakoplovne priredbe, zajedno sa odgovarajućim rastojanjima, bit će predstavljeni u pismenoj i usmenoj fazi pripreme učesnika (*briefing*).
- (4) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura da zona u kojoj je odobreno održavanje zrakoplovne priredbe bude prihvatljivo definirana u pismenoj i usmenoj fazi pripreme učesnika i ako je oni nisu označili.
- (5) Učesnik je dužan da predviđene elemente leta na zrakoplovnoj priredbi izvede sa zrakoplovom unutar definirane linije zrakoplovne priredbe.
- (6) Nije neophodno da osa priredbe bude paralelna sa linijom priredbe, bez obzira koju osu učesnik odabere. Mora se osigurati da, tokom izvođenja predviđenih elemenata leta na zrakoplovnoj priredbi, linija razdvajanja ne bude na manjem rastojanju od vrijednosti koje su definirane u Prilogu 1.

Član 9.

(Maksimalne brzine)

- (1) Učesnik na zrakoplovnoj priredbi ne smije letjeti zrakoplovom brzinom većom od 600 kts ili 0.9 M ili započeti bilo koji manevar koji može dovesti do dostizanja zvučne brzine.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe će zahtijevati da odobrenje za zrakoplove sa brzinom većom od 250 kts IAS do visine od 10000 ft (FL100) tokom trajanja zrakoplovne priredbe, bude navedeno u odobrenju za priredbu, kada je neophodno.

Član 10.

(Baloni sa posadom)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura minimalno razdvajanje između gledatelja/publike i bilo kog dijela balona ili njegove tačke vezivanja kao što je definirano u Prilogu 2. kada je balon sa posadom dio priredbe.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura prostor za balone ili da letjelište bude sigurno ograđeno, kako bi se onemogućio pristup gledatelja/publike do balona ili pratećih vozila.
- (3) Pilot balona sa posadom treba da osigura da njegov balon bude napuhan, vezan i da leti u skladu sa odredbama Zakona o zrakoplovstvu i Naredbom o pravilima letenja u BiH, a za zrakoplovne priredbe letenje sa vezanim balonima, balon kojim se upravlja mora biti vezan na najmanje tri mjesta/tačke.
- (4) Kada je balon sa posadom vezan ili ako je planirano da se izvedu slobodni letovi ispred gledatelja/publike, rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura adekvatno prostorno ili vremensko rastojanje od ostalih učesnika u letu.

Član 11.

(Padobranska priredba)

Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da u slučaju kada je planirano iskakanje padobranaca, osigura da se padobranska priredba odvija u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu, Naredbom o pravilima letenja i Pravilnikom o padobranstvu, kao i sa sljedećim dodatnim zahtjevima:

- a) kada je predviđeno mjesto za doskok na strani gdje se izvode letovi u odnosu na liniju gledališta, nijedan dio tog letjelišta ne smije biti bliži od 15 m od linije gledališta;
- b) kada se predviđeno mjesto doskoka nalazi u zoni gdje je prostor za gledatelje/publiku, mjesto doskoka mora biti sigurno ograđeno (konopcom, trakom ili ograndom) i padobranici ne smiju slijetati na rastojanju manjem od 15 m od bilo kog gledatelja;
- c) prostor za doskok treba biti odgovarajuće obilježen i treba biti jasno vidljiv od strane padobranca od trenutka njegovog iskakanja (napuštanja) iz zrakoplova;
- d) padobranac koji izvodi pojedinačni skok treba osigurati da njegov padobran bude potpuno otvoren do minimalne visine od 1500 ft iznad terena;
- e) radio veza treba da bude uspostavljena i da se održava tokom poniranja između zrakoplova koji izbacuju padobrance, koordinatora na zemlji i ATS, ako je ista uspostavljena na aerodromu ili letjelištu. Gdje to nije moguće, mora se koristiti odobreni sistem signalizacije zemlja-zrak.
- f) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe odgovoran je:
 - 1) da svi učesnici budu upoznati sa procedurom koja će se primjenjivati na pojedinačnom događaju, u cilju smanjivanja rizika za padobrance koji su u fazi poniranja/doskoka;

- 2) da se tokom trajanja faze poniranja/doskoka padobranaca ni u kom slučaju ne dopusti da avioni sa propellerskim motorima, mlaznim motorima ili helikopteri budu na udaljenosti manjoj od 250 m od predviđenog mjesta doskoka;
- 3) da piloti zrakoplova na udaljenosti većoj od 250 m (1000 m u slučaju lokalnih letova) u oba slučaja, na zemlji i u zraku, budu svjesni/ obaviješteni o spuštanju padobranaca. Ovi na zemlji trebaju biti pripremljeni da zaustave bilo koji propeler, mlazni motor ili helikopterski rotor ako zapaze da vjetar zanosi padobrance u spuštanju prema njihovom zrakoplovu.

Član 12.

(Priredba zrakoplovnih modela)

Za vrijeme priredbe zrakoplovnih modela rukovoditelj priredbe je odgovoran da modeli zrakoplova lete u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu i Naredbom o pravilima letenja, uz dodatne zahtjeve:

- a) rukovoditelj zrakoplovne priredbe treba osigurati da nijedan zrakoplovni model ne leti nekontrolirani slobodni let tokom trajanja zrakoplovne priredbe;
- b) rukovoditelj zrakoplovne priredbe dužan je osigurati da nijedan zrakoplovni model ne leti u blizini linije gledališta na manjem rastojanju od vrijednosti koje su definirane u Prilogu 3;
- c) u slučaju kada se predviđeni izložbeni prostor za zrakoplovne modele nalazi u zoni gledališta, to treba biti sigurno ograđeno i na udaljenosti definiranoj u Prilogu 3;
- d) rukovoditelj zrakoplovne priredbe može odrediti dodatnu udaljenost za modele koji imaju veliku dimenziju;
- e) gdje je predloženo da će zrakoplovni modeli letjeti ispred publike, rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da letovi budu adekvatno razdvojeni prostorno i vremenski od drugih letačkih aktivnosti;
- f) rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran za provođenje oštre kontrole odašiljača/antena i frekvencija;
- g) rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da se osigura da zrakoplovnim modelima koji se kontroliraju putem radio talasa ne dopusti letenje kada je brzina vjetra veća od 25 kts, a vidljivost manja od 500 m.

Član 13.

(Lokalni letovi)

Rukovoditelj zrakoplovne priredbe odgovoran je za koordinaciju lokalnih letova (panoramski letovi) za vrijeme trajanja zrakoplovne priredbe pri čemu rukovoditelj zrakoplovne priredbe zadržava pravo da odredi u kojoj zoni se mogu izvoditi takvi letovi; on će biti odgovoran da osigura da se takvi letovi ne dopuste unutar zone priredbe:

- a) tokom trajanja akrobatske priredbe na malim visinama;
- b) tokom spuštanja padobranaca, osim ako je zrakoplov na lokalnom letu udaljen najmanje 1000 m od svakog padobranca u spuštanju.

Član 14.

(Informiranje o zrakoplovnoj priredbi)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je dužan da unaprijed osigura podatke, te da svim učesnicima pošalje informacije o letenju u pisanoj formi koje sadrže sljedeće podatke:
 - a) mjesto, datum, vrijeme i trajanje zrakoplovne priredbe;
 - b) planirano vrijeme zrakoplovne priredbe i vrijeme održavanja pripreme (brifinga);

- c) karta lokacije zrakoplovne priredbe koja pokazuje utvrđeni položaj zone gledališta, linije priredbe i zonu zrakoplovne priredbe;
- d) ako je neophodno, informacije kontrole letenja koje se odnose na:
 - 1) dolaske i odlaske;
 - 2) kod transpondera i radio frekvencija;
 - 3) procedure zrakoplovne priredbe;
- e) ograničenja zrakoplovne priredbe i vremenski minimumi;
- f) zabrana lokalnih letova;
- g) okruženje;
- h) službe u slučaju nužde i procedure;
- i) procedura prihvatanja, parkiranja i dopunjavanja goriva;
- j) potrebni dokumenti; i
- k) zvanični naziv zrakoplovne priredbe zajedno sa kontakt brojem i brojem faksa.

- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura usmene informacije prije započinjanja letova od prvog dana zrakoplovne priredbe i svakog narednog dana zrakoplovne priredbe, u slučaju kada zrakoplovna priredba traje više od jednog dana. On je odgovoran da osigura da kopija odobrenja bude prikazana prilikom brifinga/informiranja i da sljedeći elementi budu saopšteni tokom brifinga/informiranja:

- a) uvjeti odobrenja zrakoplovne priredbe;
- b) zabrana lokalnih letova,
- c) vremenski uvjeti, trenutni i prognozirani za vrijeme održavanja zrakoplovne priredbe;
- d) detalji letačkog programa uključujući pozivne znakove i letačke aktivnosti prije i poslije glavnog dijela zrakoplovne priredbe zajedno sa bilo kojim pojedinačnim odobrenjem minimalne visine na zrakoplovnoj priredbi;
- e) ATC informacije o:
 - 1) dolascima i odlascima;
 - 2) kod transpondera i radio frekvencije;
 - 3) procedure tokom zrakoplovne priredbe;
- f) definiranje:
 - 1) zone gledališta;
 - 2) linije zrakoplovne priredbe;
 - 3) zone zrakoplovne priredbe;
- g) služba u slučaju nužde i procedure;
- h) procedura prihvata i otpreme, parkiranja i dopunjavanja goriva.

- (3) Učesnik koji direktno upravlja zrakoplovom na zrakoplovnoj priredbi mora biti pripremljen u skladu sa informacijama/brifingom koje je dobio od rukovoditelja zrakoplovne priredbe, uz dodatne zahtjeve koji su navedeni u prethodnom stavu, prije nego što poleti sa letjelišta.

Član 15.

(Prihvat i otprema zrakoplova)

Organizator zrakoplovne priredbe je odgovoran za određivanje položaja, dok je rukovoditelj zrakoplovne priredbe odgovoran da:

- a) efikasne ograde budu postavljene tako da zaštite pristup od strane gledatelja/publike do zone gdje se parkiraju zrakoplovi i zone koja se koristi za operacije zrakoplova i da ove ograde ostanu na mjestu tokom trajanja svih letova koji su u vezi sa priredbom. On je takođe odgovoran da osigura pristup prethodno navedenim zonama samo ovlaštenim licima i da samo ona mogu ući;
- b) zona za dopunjavanje goriva zrakoplova bude slično kontrolirana i postoji minimalno rastojanje od 15m

između dopunjavanja zrakoplova ili opreme i publike. U slučaju kada se pune baloni, zračni brodovi ili cilindri balona sa vodonikom, minimalno rastojanje se povećava na 100m;

- c) minimalno rastojanje između bilo kog dijela za taksiranje aviona i publike je 10 m, i ono se povećava u slučajevima taksiranja aviona sa mlaznim pogonom ili helikoptera;
- d) kada su avioni parkirani ispred linije gledatelja, minimalno sigurnosno rastojanje je definirano u tačkama a) i b).

Član 16.

(Nadzor nad gledateljima i komunikacija)

- (1) Organizator priredbe je odgovoran za kontrolu gledatelja i komunikaciju na zemlji, a rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura sljedeće:
 - a) dovoljan broj redara za kontrolu/nadzor gledatelja/publike; da budu dostupni kako bi u slučaju opasnosti zaštitili pristup gledatelja/publike iza linije gledališta i zone parkinga za avione i da ovi redari budu u potpunosti upoznati sa svojim obavezama;
 - b) adekvatna zemaljska komunikacija preko koje će rukovoditelj zrakoplovne priredbe biti povezan sa svim odgovarajućim servisima na zemlji ili na vodi, a posebno sa službama u slučaju opasnosti;
 - c) postaviti odgovarajuću komunikacijsku kontrolnu tačku, kojom upravlja iskusni operater;
 - d) razglas; prilikom određivanja koji tip razglasa je potreban, rukovoditelj zrakoplovne priredbe treba uzeti u obzir sljedeće:
 - 1) veličinu priredbe;
 - 2) prostor priredbe; i
 - 3) vrstu sadržaja zrakoplovne priredbe.
- (2) U slučaju kada postoji komentator, njegova lokacija treba biti takva da mu važne i hitne informacije budu dostavljene u što kraćem vremenskom roku, kako bi blagovremeno iste saopštio gledateljima/publici, ukoliko postoji potreba.

Član 17.

(Osiguranje)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura adekvatno osiguranje koje pokriva štetu nanесenu trećim licima na zemlji za vrijeme trajanja zrakoplovne priredbe, uključujući prikazivanje, vježbe ili u danima koji su rezervirani za novinare, ili bilo koja druga prilika bez obzira da li su gledatelji/publika prisutni ili ne.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je dužan dostaviti dokaze da osiguranje pokriva odgovarajuće odgovornosti u pogledu namjeravanog programa koji se planira izvesti.
- (3) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe treba da se uvjeri da su zrakoplovni operatori takođe pokriveni odgovarajućim osiguranjem u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima u civilnom zrakoplovstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/15).
- (4) Razmatrajući sumu koju treba izdvojiti za osiguranje za štetu nanесenu trećim licima i izloženost javnosti, operater zrakoplova koji učestvuje u zrakoplovnoj priredbi treba biti svjestan da u slučaju nesreće ili nezgode odgovornost može biti naknadno utvrđena na štetu organizatora zrakoplovne priredbe ili operatora ili učesnika, ili kombinacija oba.
- (5) Strani zrakoplovni operatori koji planiraju nastup na zrakoplovnoj priredbi na teritoriji Bosne i Hercegovine moraju posjedovati važeće osiguranje koje pokriva štetu nanесenu trećim licima na teritoriji Bosne i Hercegovine, a koju trebaju dostaviti prije prijavljivanja na zrakoplovnu

priredbu te ispuniti sve zahtjeve rukovoditelja zrakoplovne priredbe.

Član 18.

(Elementi koji se mogu uključiti u zrakoplovnu priredbu)

Rukovoditelj zrakoplovne priredbe će u toku planiranja priredbe konsultirati BHDCA u vezi sa elementima koje planira uključiti u priredbu. O svakoj izmjeni ili dopuni dogovorenih i/ili odobrenih elementata rukovoditelj zrakoplovne priredbe dužan je obavijestiti BHDCA.

Član 19.

(Zrakoplovne informacije)

Rukovoditelj zrakoplovne priredbe, ukoliko postoji potreba, a u skladu sa Pravilnikom o NOTAM uredu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 96/13), dužan je popuniti zahtjev za izdavanje NOTAM-a i proslijediti ga nadležnom NOTAM uredu.

Član 20.

(Prijevoz putnika)

- (1) Učesnik, osim pilota balona koji je napunjen zrakom, odgovoran je da osigura da se niko osim posade ne nalazi u kabini njegovog zrakoplova tokom trajanja priredbe. Prijevoz putnika je zabranjen tokom trajanja zrakoplovne priredbe.
- (2) Odredbe iz stava (1) primjenjuju se i na padobranske tandem skokove.

Član 21.

(Dokumentacija)

Učesnik je odgovoran da osigura sljedeću dokumentaciju koja mora biti dostupna za vrijeme inspekcije od strane BHDCA ili rukovoditelja zrakoplovne priredbe:

- a) pilotsku dozvolu koja dokazuje klasu i/ili vrstu ovlaštenja;
- b) letačku knjigu (ili kopiju ili drugi dokaz) da dokaže trenutne i prethodne detalje;
- c) ovlaštenje za učesnika ili izuzeće (ako posjeduje);
- d) Certifikat za osiguranje zrakoplova, kao što je navedeno u članu 17, stav 2;
- e) Dokumentaciju o plovidbenosti zrakoplova (certifikat o plovidbenosti ili odobrenje ili neki drugi ekvivalentan dokument);
- f) Uz prethodnu prijavu, bilo koji drugi dokument koji je relevantan za zrakoplov, a na zahtjev BHDCA ili rukovoditelja zrakoplovne priredbe.

Član 22.

(Podnošenje zahtjeva za odobrenje za održavanje zrakoplovne priredbe)

Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da u BHDCA podnese zahtjev za odobrenje za održavanje zrakoplovne priredbe najmanje 4 sedmice prije predloženog datuma početka zrakoplovne priredbe;

Član 23.

(Meteorološki minimumi)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da ne dozvoli letenje na zrakoplovnoj priredbi ako su vremenski uvjeti na lokaciji zrakoplovne priredbe ispod minimalnih vrijednosti od onih koji su definirani u Prilogu 4.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe treba uzeti u razmatranje klasifikaciju zračnog prostora kao i druge meteorološke promjene, kao što je smjer vjetrova i atmosferske padavine, kako bi donio odluku koje discipline se mogu održati tokom trajanja zrakoplovne priredbe.

Član 24.

(Usluga kontrole letenja)

- (1) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da poduzme potrebnu koordinaciju sa pružateljem usluga

- zračne plovidbe za namjeravani kontrolirani zračni prostor gdje će biti održana priredba, i podnijet će detaljan sporazum sa pružateljem usluga zračne plovidbe u cilju dobijanja odobrenja od strane BHDCA.
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da se u ranoj fazi konsultira sa BHDCA tokom procesa planiranja, ako je mjesto priredbe na prostoru gdje ATS obično ne pruža usluge, sa ciljem da se definira da li treba ili ne treba ATS, dakle, potrebna vrsta.
 - (3) Potreba za osiguravanjem ATS zavisit će od:
 - a) veličine i kompleksnosti programa zrakoplovne priredbe;
 - b) potrebne koordinacije aktivnosti zrakoplovne priredbe;
 - c) aktivnosti drugih korisnika zračnog prostora;
 - (4) Pružalac usluga zračne plovidbe razmotrit će potrebu o uspostavljanju privremeno ograničenog zračnog prostora kako bi se osigurao potreban nivo sigurnosti u zračnom prostoru.
 - (5) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je dužan osigurati odgovarajuću koordinaciju sa ATS-om, obuhvatajući sljedeće:
 - a) period i vrstu usluge koja će biti pružena;
 - b) dio zračnog prostora koji će biti pokriven;
 - c) koje će se procedure primjenjivati;
 - d) radio frekvencije i kodovi transpondera u upotrebi.
 - (6) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran osigurati sredstva za pokazivanje smjera slijetanja i prizemnog vjetrova, u slučaju kada zrakoplov uzlijeće i slijeće na područje zrakoplovne priredbe.
 - (7) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe bit će odgovoran da osigura prisustvo predstavnika ATS-a tokom usmenog informiranja/briefinga pilota (vidjeti član 14.), kada je ATS osigurana.

Član 25.

(Službe u slučaju opasnosti)

- (1) Obaveze i odgovornosti rukovoditelja i organizatora zrakoplovne priredbe u slučaju opasnosti su:
 - a) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe, u zavisnosti od veličine i kompleksnosti zrakoplovne priredbe, odgovoran je da osigura da služba u slučaju opasnosti bude dostupna na zrakoplovnoj priredbi. Broj osoblja i opreme na lokaciji priredbe ili na poziv unutar zone lokacije zavisu od veličine i sastava same priredbe. Policija, hitna pomoć, vatrogasci i lučka kapetanija (ako je zrakoplovna priredba na vodi) obično budu uključeni, dok o ostalim učesnicima od strane drugih nadležnih tijela, odlučuje rukovoditelj zrakoplovne priredbe.
 - b) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe definira nivo zaštite koja treba da bude osigurana na prostoru priredbe iz koje zrakoplovi vrše operacije pri čemu će uzeti u razmatranje sljedeće:
 - 1) karakteristike najvećeg prijavljenog zrakoplova;
 - 2) sadržaj ICAO ANNEX-a 14 koji se odnosi na službe na aerodromima i letjelištima i protivpožarnu službu;
 - 3) ostale zahtjeve ukoliko su propisani od strane BHDCA.
 - c) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura da, kada zrakoplov ne slijeće ili ne vrši operacije sa prostora zrakoplovne priredbe, nivo pružanja usluge u slučaju opasnosti bude u skladu sa zahtjevima same priredbe. Međutim, rukovoditelj zrakoplovne priredbe bit će odgovoran da osigura da dodatnim angažiranjem osigura dodatne resurse koji treba da budu na raspolaganju tokom održavanja

zrakoplovne priredbe u slučaju da dođe do veće nesreće ili nezgode.

- d) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura da odgovarajuće specijalizirano osoblje i oprema budu dostupni kada je prostor zrakoplovne priredbe smješten u blizini ili iznad vodene površine, močvarne oblasti ili na bilo kojoj drugoj teže pristupačnoj lokaciji.
- e) S obzirom da potpunu odgovornost za povezivanje službi u slučaju opasnosti snosi organizator zrakoplovne priredbe, rukovoditelj zrakoplovne priredbe će osigurati da:
 - 1) Policija - lokalna policija bude obaviještena i upoznata sa bilo kojom planiranom priredbom u cilju neophodne sigurnosne i bezbjednosne pripreme i da, u koordinaciji sa policijom ili lučkom kapetanijom, osigura prilazne/ili izlazne puteve koji će biti dostupni u slučaju opasnosti za vozila ili plovila u slučaju nesreće na zrakoplovnoj priredbi.
 - 2) Hitna pomoć i služba prve pomoći - zavisno od veličine zrakoplovne priredbe i očekivanog broja gledatelja, medicinska sredstva i sredstva prve pomoći kao i hitna pomoć bit će dostupna na području priredbe tokom trajanja letačke priredbe, sačinjena od odgovarajućeg kvalificiranog osoblja; i
 - 3) Vatrogasna služba - zavisu od veličine priredbe, adekvatne spasilačke i vatrogasne službe, koja treba biti pogodno smještena i opremljena, u slučaju nesreća na ili u blizini prostora održavanja priredbe.
- (2) Plan u slučaju opasnosti
 - a) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe je odgovoran da osigura nacrt plana za slučaj opasnosti, koji će sadržavati zajedničko postupanje službi u slučaju opasnosti prilikom nezgode ili nesreće zrakoplova ili drugih nevolja na zemlji ili na vodenoj površini.
 - b) Plan u slučaju opasnosti sadrži sljedeće detalje:
 - 1) tip opasnosti, zrakoplov, da li je na zemlji ili vodenoj površini;
 - 2) agencije koje su uključene u plan;
 - 3) odgovornosti i uloga svake službe;
 - 4) mapa zrakoplovne priredbe na kojoj su označene sve tačke u slučaju opasnosti, pristupni putevi i kontrolni centar;
 - 5) komunikacija; i
 - 6) ime, funkcija, kontakt i lokacija službenih osoba.
 - c) U zavisnosti od veličine i kompleksnosti zrakoplovne priredbe, rukovoditelj zrakoplovne priredbe:
 - 1) je odgovoran da osigura određeno sjedište službe u slučaju opasnosti sa osobljem, ili sa neposrednom komunikacijom za pojedinačnu službu u slučaju opasnosti, i da bude osigurana komunikacijska veza za rukovoditelja zrakoplovne priredbe, ATS i druge odgovarajuće sektore;
 - 2) treba održati tematski sastanak sa predstavnicima službi u slučaju opasnosti, i to prije planiranog dana početka priredbe, te pri tome treba osigurati da su sve službe upoznate sa detaljima plana u slučaju opasnosti; i
 - 3) razmatra sklapanje ugovora za potrebe konstantnog TV/video snimanja koja će obuhvatiti cijelu zrakoplovnu priredbu, u slučaju da dođe do nesreće ili nezgode.

Član 26.

(Dužnosti i obaveze odgovornih osoba)

- (1) Prije održavanja zrakoplovne priredbe, organizator ili rukovoditelj zrakoplovne priredbe pribavit će odobrenje od BHDCA u pisanoj formi. Takvo odobrenje, kada je izdato, bit će primjenjivano na sve letačke aktivnosti koje su planirane na priredbi, kao i dodatna odobrenja, koja mogu biti zahtijevana prema nacionalnom zakonu za period održavanja zrakoplovne priredbe. Takva dodatna odobrenja mogu sadržavati i sljedeće:
- let na malim visinama;
 - izbacivanje ili podizanje predmeta ili osoba;
 - nošenje osoba (stajanje na krilima);
 - letenje u blizini publike;
 - letenje brzinom većom od 250 kts na visinama koje su manje od 10000 ft (FL100);
 - vanaerodromsko slijetanje i uzlijetanje;
 - prekoračenje nosivosti aerodroma (LCN - Load Classification Number)
- (2) Rukovoditelj zrakoplovne priredbe ne smije dozvoliti učešće pilota koji ne posjeduje važeću dozvolu pilota zrakoplova ili potvrdu o obučnosti i dokaz o osposobljenosti za nastup na zrakoplovnoj priredbi ili dokaz o zahtijevanom iskustvu, kao i minimalne nivoe iskustva navedene u članu 4.

Član 27.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-100-1/16

28. januara 2016. godine

Banja Luka

Generalni direktor

Đorđe Ratkovića, s. r.

PRILOG 1.

Maksimalna brzina u čvorovima za zrakoplove koji učestvuju u zrakoplovnoj priredbi	Vrsta priredbe	
	Preljetanje	Akrobatski letovi
<100 kts	50 m	100 m
100-200 kts	100 m	150 m
200-300 kts	150 m	200 m
iznad 300 kts	230 m	230 m

PRILOG 2.

Vrsta priredbe	Rastojanje	Minimalna visina i uvjeti za preljetanje publike
Usidreni balon	20 m	ne primjenjuje se
Uzlijetanje slobodnih letova balonom iz zone priredbe	20 m	75 ft iznad terena u penjanju 50 ft iznad prepreka
Slijetanje slobodnih letova balonom u zonu priredbe	50 m	300 ft iznad terena u horizontalnom letu 50 ft iznad prepreka

PRILOG 3.

Model zrakoplova	Težina zrakoplova	Rastojanje
Upravljanje preko užeta	svi	15 m
Upravljanje radio talasima (klipni)	manje od 7 kg iznad 7 kg	30 m 50 m
Upravljanje radio talasima (mlazni pogon)	svi	75 m

PRILOG 4.

	Vrsta priredbe		Meteorološki minimumi	
			Baza oblačnosti	Vidljivost
VSTOL zrakoplovi, rotorkopter i drugi zrakoplovi čija je stalling brzina	Preljetanje ili horizontalne akrobacije	Pojedinačni nastup	500 ft	1,5 km
		Grupni nastup	500 ft	3,0 km
	Potpune akrobacije	Pojedinačni nastup	500 ft	3,0 km
		Grupni nastup	800 ft	5,0 km

manja od 50 kts				
Nastup drugih zrakoplova	Preljetanje ili horizontalne akrobacije	Pojedinačni nastup	500 ft	3,0 km
		Grupni nastup	800 ft	5,0 km
	Potpune akrobacije	Pojedinačni nastup	1000 ft	5,0 km
		Grupni nastup klipnih motora	1000 ft	5,0 km
		Grupni nastup mlaznih motora	1000 ft	5,0 km

VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

263

Sukladno članku 88. stavak 1. točka d) i stavak 4. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i članku 118. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 i 46/15), Vijeće je, na sjednici održanoj 11.2.2016. godine, donijelo

ODLUKU

O PRESTANKU STATUSA STRUČNOG SURADNIKA

Ivi Antiću, stručnom suradniku u Općinskom sudu u Živinicama, prestaje status stručnog suradnika navedenog suda, sa danom 7.3.2016. godine, zbog podnošenja ostavke.

Ova Odluka biće objavljena u "Službenom glasniku BiH", kao i u prostorijama Vijeća dostupnim javnosti.

Obrazloženje

Ivo Antić, stručni suradnik u Općinskom sudu u Živinicama, dana 21.1.2016. godine, uputio je pismenu ostavku Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću BiH, na dužnost stručnog suradnika navedenog suda, sa danom 7.3.2016. godine.

Člankom 118. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH, propisani su razlozi zbog kojih prestaje status stručnog suradnika, a jedan od razloga je u slučaju podnošenja ostavke.

Sukladno naprijed navedenom, a temeljem članka 118. stavak 1. točka b) Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH, donesena je Odluka kao u dispozitivu.

Broj 04-07-3-312-2/2016

11. veljače 2016. godine

Predsjednik

Milan Tegeltija

У складу са чланом 88. став 1. тачка д) и став 4. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и чланом 118. Пословника Високог судског и тужилачког савјета БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 и 46/15), Савјет је, на сједници одржаној 11.2.2016. године, донио

ОДЛУКУ

О ПРЕСТАКУ СТАТУСА СТРУЧНОГ САРАДНИКА

Иви Антићу, стручном сараднику у Опћинском суду у Живиницама, престаје статус стручног сарадника наведеног суда, са даном 7.3.2016. године, због подношења оставке.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ", као и у просторијама Савјета доступним јавности.

Образложење

Иво Антић, стручни сарадник у Опћинском суду у Живиницама, дана 21.1.2016. године, упутио је писмену оставку Високом судском и тужилачком савјету БиХ, на

U skladu sa članom 88. stav 1. tačka a) Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08), a u vezi sa članom 117. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 i 46/15), Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (u daljem tekstu: Vijeće) je, na sjednici održanoj 11.02.2016. godine, donijelo

Za sudiju u Okružni sud u Istočnom Sarajevu, imenuje se
Mršić Ranka.

270

Na temelju članka 17. stavak 1. točka 1. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i članka 61. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 i 46/15), Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj dana 11.2.2016. godine, donijelo

**ODLUKU
O IMENOVANJU SUCA U OPĆINSKI SUD
U SARAJEVU**

I

Za suca u Općinski sud u Sarajevu, imenuje se **Alisa Radončić**.

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidatkinje, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentiranja, sposobnosti kandidatkinje da odgovorno, neovisno i nepristrano obnaša funkciju suca, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidatkinje, profesionalnu nepristranost i ugled, ponašanje izvan posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje znanstvenih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovana kandidatkinja u potpunosti ispunjava uvjete za imenovanje propisane u članku 43. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovana preuzima dužnost 1.3.2016. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH", sukladno članku 45. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-07-3-534-8/2016
11. veljače 2016. godine

Predsjednik
Milan Tegeltija

На основу члана 17. став 1. тачка 1. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и члана 61. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 и 46/15), Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине је, на сједници одржаној дана 11.2.2016. године, донио

ОДЛУКУ О ИМЕНОВАЊУ СУДИЈЕ У ОПЋИНСКИ СУД У САРАЈЕВУ

I

За судију у Опћински суд у Сарајеву, именује се **Алиса Радончић**.

II

Савјет је након оцјене стручности кандидаткиње, способности правне анализе, комуникативности и способности презентације, способности кандидаткиње да одговорно, независно и непристрасно обавља функцију судије, узимајући у обзир, између осталог, досадашње радно искуство кандидаткиње, професионалну непристрасност и углед, понашање ван посла, едукацију и усавршавање, објављивање научних радова, те друге активности у струци и

оцінене критерієм подобности, оцінено да именована кандидаткиња у потпуности испуњава услове за именовање прописане у члану 43. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

III

Именована преузима дужност 1.3.2016. године.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

V

Ова одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" у складу са чланом 45. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

Број 04-07-3-534-8/2016
11. фебруара 2016. године

Предсједник
Милан Тегелтија

Na osnovu člana 17. stav 1. tačka 1. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i člana 61. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 i 46/15), Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj 11.2.2016. godine, donijelo

**ODLUKU
O IMENOVANJU SUDIJE U OPĆINSKI SUD
U SARAJEVU**

I

Za sudiju u Općinski sud u Sarajevu, imenuje se **Alisa Radončić**.

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidatkinje, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentacije, sposobnosti kandidatkinje da odgovorno, nezavisno i nepristrasno obavlja funkciju sudije, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidatkinje, profesionalnu nepristrasnost i ugled, ponašanje van posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje naučnih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovana kandidatkinja u potpunosti ispunjava uslove za imenovanje propisane u članu 43. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovana preuzima dužnost 1.3.2016. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" u skladu sa članom 45. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-07-3-534-8/2016
11. februara 2016. godine

Predsjednik
Milan Tegeltija

271

Na temelju članka 17. stavak 1. točka 1. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i članka 61. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 i 46/15), Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće

Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj dana 11.2.2016. godine, donijelo

ODLUKU O IMENOVANJU SUCA U OPĆINSKI SUD U ZENICI

I

Za suca u Općinski sud u Zenici, imenuje se **Smajo Šabić**.

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentiranja, sposobnosti kandidata da odgovorno, neovisno i nepristrano obnaša funkciju suca, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristranost i ugled, ponašanje izvan posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje znanstvenih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovani kandidat u potpunosti ispunjava uvjete za imenovanje propisane u članku 43. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

III
Imenovani preuzima dužnost 1.3.2016. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH", sukladno članku 45. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-07-3-534-9/2016
11. veljače 2016. godine

Predsjednik
Milan Tegeltija

На основу члана 17. став 1. тачка 1. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и члана 61. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 и 46/15), Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине је, на сједници одржаној дана 11.2.2016. године, донио

ОДЛУКУ О ИМЕНОВАЊУ СУДИЈЕ У ОПЋИНСКИ СУД У ЗЕНИЦИ

I
За судију у Опћински суд у Зеници, именује се **Смајо
Шабић**.

II

Савјет је након оцјене стручности кандидата, способности правне анализе, комуникативности и способности презентације, способности кандидата да одговорно, независно и непристрасно обавља функцију судије, узимајући у обзир, између осталог, досадашње радно искуство кандидата, професионалну непристрасност и углед, понашање ван посла, едукацију и усавршавање, објављивање научних радова, те друге активности у струци и оцјене критерија подобности, оцијенио да именовани кандидат у потпуности испуњава услове за именовање прописане у члану 43. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

III

Именовани преузима дужност 1.3.2016. године.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

V

Ова одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" у складу са чланом 45. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

Број 04-07-3-534-9/2016
11. фебруара 2016. године

Предсједник
Милан Тегелтија

Na osnovu člana 17. stav 1. tačka 1. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i člana 61. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 i 46/15), Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj 11.2.2016. godine, donijelo

ODLUKU O IMENOVANJU SUDIJE U OPĆINSKI SUD U ZENICI

I
Za sudiju u Općinski sud u Zenici, imenuje se **Smajo Šabić**.

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentacije, sposobnosti kandidata da odgovorno, nezavisno i nepristrasno obavlja funkciju sudije, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristrasnost i ugled, ponašanje van posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje naučnih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovani kandidat u potpunosti ispunjava uslove za imenovanje propisane u članu 43. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

III
Imenovani preuzima dužnost 1.3.2016. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

V

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" u skladu sa članom 45. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-07-3-534-9/2016
11. februara 2016. godine

Predsjednik
Milan Tegeltija, s. r. l.

272

Na temelju članka 17. stavak 1. točka 1. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i članka 61. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 i 46/15), Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj dana 11.2.2016. godine, donijelo

ODLUKU O IMENOVANJU SUCA U OPĆINSKI SUD U ZENICI

I

Za suca u Općinski sud u Zenici, imenuje se **Dunja Rojević**.

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidatkinje, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentiranja, sposobnosti kandidatkinje da odgovorno, neovisno i nepristrano obnaša funkciju suca, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidatkinje, profesionalnu

На основу члана 17. став 1. тачка 1. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и члана 61. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 и 46/15), Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине је, на сједници одржаној дана 11.2.2016. године, донио

ОДЛУКУ О ИМЕНОВАЊУ СУДИЈЕ У ОПЋИНСКИ СУД У ЗЕНИЦИ

I

За судију у Опћински суд у Зеници, именује се **Миралем Дедић**.

II

Савјет је након оцјене стручности кандидата, способности правне анализе, комуникативности и способности презентације, способности кандидата да одговорно, независно и непристрасно обавља функцију судије, узимајући у обзир, између осталог, досадашње радно искуство кандидата, професионалну непристрасност и углед, понашање ван посла, едукацију и усавршавање, објављивање научних радова, те друге активности у струци и оцјене критерија подобности, оцјенио да именовани кандидат у потпуности испуњава услове за именовање прописане у члану 43. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

III

Именовани преузима дужност 1.3.2016. године.

IV

Ова одлука ступа на снагу даном доношења.

v

Ова одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" у складу са чланом 45. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

Број 04-07-3-534-13/2016
11. фебруара 2016. године

Предсједник
Милан Тегелтија

Na osnovu člana 17. stav 1. tačka 1. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i člana 61. Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 i 46/15), Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je, na sjednici održanoj 11.2.2016. godine, donijelo

ODLUKU O IMENOVANJU SUDIJE U OPĆINSKI SUD U ZENICI

I

Za sudiju u Općinski sud u Zenici, imenuje se **Miralem Dedić**.

II

Vijeće je nakon ocjene stručnosti kandidata, sposobnosti pravne analize, komunikativnosti i sposobnosti prezentacije, sposobnosti kandidata da odgovorno, nezavisno i nepristrasno obavlja funkciju sudije, uzimajući u obzir, između ostalog, dosadašnje radno iskustvo kandidata, profesionalnu nepristrasnost i ugled, ponašanje van posla, edukaciju i usavršavanje, objavljivanje naučnih radova, te druge aktivnosti u struci i ocjene kriterija podobnosti, ocijenilo da imenovani kandidat u potpunosti

ispunjava uslove za imenovanje propisane u članu 43. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovani preuzima dužnost 1.3.2016. godine.

IV

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

v

Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" u skladu sa članom 45. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine.

Broj 04-07-3-534-13/2016
11. februara 2016. godine

Predsjednik
Milan Tegeltija

275

Na temelju članka 17. stavak 1. točka (1), a u svezi sa člankom 33. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) i članka 66. Poslovnika Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 i 46/15), Vijeće je, na sjednici održanoj 11.2.2016. godine, donijelo

**ODLUKU
O PRODUŽENJU MANDATA DODATNOM SUCU U
OPĆINSKOM SUDU U TUZLI**

I

Produžava se mandat **Omazić Nermini**, dodatnom sucu u Općinskom sudu u Tuzli, na period od dvije (2) godine.

II

Prigodom imenovanja Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine je uzelo u obzir kvalifikacije, znanje i iskustvo imenovane kandidatkinje. Imenovana kandidatkinja je u proteklom mandatu pokazala stručnost u izvršenju zadataka i spremnost za obnašanje dužnosti u narednom periodu. Vijeće smatra da ova kandidatkinja u potpunosti ispunjava uvjete za imenovanje propisane u članku 43. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine.

III

Imenovanj se produžava mandat sa danom 1.3.2016. godine i dužnost će obnašati do 1.3.2018. godine.

IV

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

v

Sukladno članku 45. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine, ova Odluka bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH", kao i u prostorijama Vijeća dostupnim javnosti.

Broj 06-07-2-403-2/2016
11. veljače 2016. godine

Predsjednik
Milan Tegeltija

На основу члана 17. став 1. тачка (1), а у вези са чланом 33. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и члана 66. Пословника Високог судског и тужилачког савјета Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 и 46/15), Савјет је, на сједници одржаној 11.2.2016. године, донио

ОДЛУКУ О ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА ДОДАТНОМ СУДИЈИ У ОПШТИНСКОМ СУДУ У ТУЗЛИ

I

Продужава се мандат **Омазић Нермини**, додатном судији у Општинском суду у Тузли, на период од двије (2) године.

II

Приликом именовања Високи судски и тужилачки савјет Босне и Херцеговине је узео у обзир квалификације, знање и искуство именоване кандидаткиње. Именована кандидаткиња је у протеклом мандату показала стручност у извршењу задатака и спремност за обављање дужности у наредном периоду. Савјет сматра да ова кандидаткиња у потпуности испуњава услове за именовање прописане у члану 43. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине.

III

Именованој се продужава мандат са даном 1.3.2016. године и дужност ће обављати до 1.3.2018. године.

IV

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

V

У складу са чланом 45. Закона о Високом судском и тужилачком савјету Босне и Херцеговине, ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ", као и у просторијама Савјета доступним јавности.

Број 06-07-2-403-2/2016
11. фебруара 2016. године

Предсједник
Милан Тегелтија

На основу члана 17. став 1. тачка (1), а у веzi са чланом 33. Закона о Високом судском и тужилачком вјећу Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 25/04, 93/05, 48/07 и 15/08) и члана 66. Пословника Високог судског и тужилачког вјећа Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 55/13, 96/13, 46/14, 61/14, 78/14, 27/15 и 46/15), Вјеће је, на сједници одржаној 11.2.2016. године, донijело

ОДЛУКУ О ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА ДОДАТНОМ СУДИЈИ У ОПШТИНСКОМ СУДУ У ТУЗЛИ

I

Продужава се мандат **Омазић Нермини**, додатном судији у Општинском суду у Тузли, на период од двије (2) године.

II

Приликом именовања Високо судско и тужилачко вјеће Босне и Херцеговине је узело у обзир квалификације, знање и искуство именоване кандидаткиње. Именована кандидаткиња је у протеклом мандату показала стручност у извршењу задатака и спремност за обављање дужности у наредном периоду. Вјеће сматра да ова кандидаткиња у потпуности испуњава услове за именовање прописане у члану 43. Закона о Високом судском и тужилачком вјећу Босне и Херцеговине.

III

Именованој се продужава мандат са даном 1.3.2016. године и дужност ће обављати до 1.3.2018. године.

IV

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

V

У складу са чланом 45. Закона о Високом судском и тужилачком вјећу Босне и Херцеговине, ова Одлука биће

објављена у "Службеном гласнику БиХ", као и у просторијама Вјећа доступним јавности.

Број 06-07-2-403-2/2016
11. фебруара 2016. године

Предсједник
Милан Тегелтија

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

276

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 484/13**, rješavajući apelaciju **Hamida Karupa**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1), (2) i (3) i članka 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik

Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 17. veljače 2016. godine donio je

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Djelomično se usvaja apelacija Hamida Karupa.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji je okončan Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 P 074073 12 Gž od 31. prosinca 2012. godine.

Nalaže se Vladi Kantona Sarajevo da, sukladno članku 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantu Hamidu Karupu, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, isplati iznos od 2.550,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku uz obvezu da nakon isteka ovog roka plati zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Vladi Kantona Sarajevo da, sukladno članku 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neutemeljena apelacija Hamida Karupa podnesena protiv Presude Kantonalnog suda broj 65 0 P 074073 12 Gž od 31. prosinca 2012. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 074073 88 P od 23. žujka 2012. godine u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, te pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objaviti u "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Uvod

1. Hamid Karup iz Sarajeva (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupa Senija Poropat, odvjetnik iz Sarajeva, podnio je 4. veljače 2013. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) apelaciju protiv Presude

Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 65 0 P 074073 12 Gž od 31. prosinca 2012. godine i Presude Općinskog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 65 0 P 074073 88 P od 23. ožujka 2012. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog i Općinskog suda, te od I.K. (u daljnjem tekstu: tuženi) zatraženo je 9. prosinca 2015. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Kantonalni sud je dostavio odgovor 15. prosinca 2012. godine, a Općinski sud 25. prosinca 2012. godine. Obzirom na to da se pismeno kojim je zatražen odgovor na apelaciju od tuženog u dva navrata vratilo sa naznakom "obaviješten, nije podigao", dostava je izvršena 4. siječnja 2016. godine, protekom roka od osam dana od dana stavljanja predmetnog pismena na oglasnu ploču Ustavnog suda, sukladno članku 75. Pravila Ustavnog suda.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

5. Apelant je 12. travnja 1988. godine Osnovnom sudu I u Sarajevu podnio tužbu protiv tuženog radi raskida ugovora o zajedničkoj kupovini i upotrebi označene peći.

6. Osnovni sud I u Sarajevu je Presudom broj P-1205/88 od 23. prosinca 1991. godine apelantov tužbeni zahtjev usvojio, te tuženog obvezao na naknadu štete.

7. Kantonalni sud je Rješenjem broj Gž-169/97 od 9. listopada 1997. godine uvažio priziv tuženog i ukinuo prvostupanjsku presudu.

8. U ponovnom postupku Općinski sud je Presudom broj P-1026/99 od 7. listopada 2003. godine odbio apelantov tužbeni zahtjev, te protivtužbeni zahtjev tuženog.

9. Odlučujući o apelantovom prizivu, Kantonalni sud je Presudom broj Gž-2031/04 od 26. prosinca 2007. godine apelantov priziv uvažio i ukinuo prvostupanjsku presudu. U dijelu u kojem je odlučeno o protutužbenom zahtjevu tuženog presuda je ostala neizmijenjena.

10. Apelant je 24. veljače 2010. godine preinačio tužbu u kojoj je tražio naknadu materijalne štete. U preinačenoj tužbi apelant je naveo da nema pravni interes da mu tuženi vrati peć.

11. Na ročištu za glavnu raspravu održanom 23. veljače 2012. godine sud je izvršio uvid u izjave saslušanih svjedoka, ugovor o osnivanju poduzeća u privatnom vlasništvu od 20. kolovoza 1988. godine, uvid u protutužbu od 14. svibnja 1988. godine i 1. prosinca 1988. godine, te zapisnik o saslušanju apelanta i tuženog u svojstvu parničnih stranaka.

Osporene presude

12. Općinski sud je Presudom broj 65 0 P 074073 88 P od 23. ožujka 2012. godine odbio kao neutemeljen apelantov tužbeni zahtjev da mu tuženi na ime naknade materijalne štete isplati iznos od 1.600,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama, te da mu naknadi troškove postupka.

13. U obrazloženju presude je ukazano da na temelju provedenih dokaza, iskaza saslušanih svjedoka, kao i iskaza apelanta i tuženog, saslušanih u svojstvu stranaka, nije bilo moguće utvrditi točan iznos koji bi se odnosio na cijenu kupljene peći. Us vezi s tim je ukazano da su svi saslušani navodili različite cijene i različita ulaganja, tako da nije bilo moguće utvrditi koji iznos je izdvojen na ime kupovine same peći, a koji je uloženi u sam posao, kao i koja šteta je nastupila apelantu. Također, ukazano je da apelant nije ponudio niti jedan materijalni dokaz na temelju kojeg bi se mogle utvrditi utemeljenost i visina postavljenog tužbenog zahtjeva. Najzad, ukazano je da svi

predloženi dokazi potječu iz ranijeg postupka, da ih sud nije mogao prihvatiti jer se sastoji od iskaza stranaka i svjedoka koji su konfuzni i kontradiktorni. U svezi s tim, ukazano je na čl. 7. i 102. stav 1. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP).

14. Najzad, iz obrazloženja presude proizlazi da apelant nije dokazao da je peć oduzeta i propala, da je tuženi odgovorna osoba, kao ni činjenicu da se peć nakon 23 godine, tj. od 30. svibnja 1988. godine, nalazi kod tuženog. S tim u svezi, ukazano je na čl. 185. i 187. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO).

15. Kantonalni sud je Presudom broj 65 0 P 074073 12 Gž od 31. prosinca 2012. godine apelantov priziv odbio kao neutemeljen i prvostupanjsku presudu potvrdio.

16. Prema stajalištu Kantonalnog suda, pravilo o teretu dokazivanja iz članka 126. ZPP obvezuje sud da uzme kao nedokazanu tvrdnju za čije postojanje strana koja je iznosi nije predložila dovoljno odgovarajućih dokaza. Kantonalni sud je ukazao da je prvostupanjski sud dozvolio da se provedu svi predloženi dokazi, ta da je obrazložio svoju ocjenu sukladno članku 8. ZPP koja odgovara stanju spisa i suštini iskaza svjedoka o odlučnim činjenicama. Stoga, činjenica da je u protutužbi tuženi naveo da je za ½ peći platio 1.720,00 KM ne upućuje na zaključak da je i apelant platio isto toliko. Također, samo činjenica da su se apelant i tuženi dogovarali da zajednički kupe peć ne znači i da je apelant predao tužitelju iznos od 1.600,00 KM. S tim u svezi je ukazano da je tuženi u postupku tvrdio da je on platio peć kreditnom karticom u SR Njemačkoj, da su i svjedoci, kao i apelant i tuženi navodili različite iznose, te, najzad, da apelant nije predočio niti jedan materijalni dokaz na temelju kojeg bi sud utvrdio visinu tužbenog zahtjeva.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelant tvrdi da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

18. U biti, apelantovi navodi se svode na tvrdnju da su redoviti sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i pogrešno primijenili materijalno pravo. Apelant tvrdi da nije točno da on nije predočio niti jedan materijalni dokaz na temelju kojeg bi sud utvrdio visinu tužbenog zahtjeva. U svezi s tim je istaknuo da je proveo dokaz - protutužbu tuženog u kojoj tuženi navodi da je peć kupljena zajedničkim sredstvima po cijeni od 3.440 DM, da ju je uzeo radi osiguranja svog protutužbenog zahtjeva, tj. da mu apelant nadoknadi iznos od 1.720 DM na ime zajedničkog ulaganja. Dalje, apelant ističe da je sud bio pristran i da se stavio na stranu tuženog kada je zaključio da apelant nije dokazao osnovu i visinu tužbenog zahtjeva. U svezi s tim je istaknuo da, nakon preinačenja tužbe, tuženi nije dao odgovor na preinačenu tužbu, da nije osporio osnovu i visinu tužbenog zahtjeva, da se nije niti jednom pojavio na ročištu, niti je podnio bilo kakav podnesak. Sukladno navedenom, apelant smatra da činjenice koje tuženi nije osporavao apelant nije ni morao dokazivati.

19. Najzad, apelant je ukazao da mu je povrijeđeno i pravo na donošenje odluke u razumnom roku, jer je od podnošenja tužbe, tj. 12. travnja 1988. godine, proteklo 25 godina. Apelant je zatražio da mu se isplati kompenzacija u iznosu od 3.750,00 KM, troškovi postupka u iznosu od 480,00 KM, te da se redovitom sudu naloži da donese presudu po "Ustavu i Europskoj konvenciji".

b) Odgovor na apelaciju

20. Kantonalni sud je u odgovoru na navode iz apelacije istaknuo da ostaje pri svim razlozima iz obrazloženja osporene presude koja je donesena sukladno procesnom i materijalnom zakonu.

21. Općinski sud je u odgovoru na navode iz apelacije ukazao da je u tijeku postupka presuda donošena u više navrata, da je ukidana, vraćana, da je postupak bio obustavljen tijekom rata, te da, zbog objektivnih okolnosti, predmet nije mogao biti završen. Također, ukazano je da je apelant uživao sve garancije prava na pravično suđenje, da je sud proveo sve predložene dokaze, pa da je apelacija neutemeljena.

V. Relevantni propisi

22. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 7.

(1) *Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.*

Članak 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zlouporabu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Članak 102.

(1) *Svaka stranka treba u svojim izlaganjima iznijeti sve činjenice potrebne za obrazloženje svojih prijedloga, ponuditi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda, te se izjasniti o navodima i ponuđenim dokazima protivne stranke.*

(...)

Članak 182.

(1) *Kad tuženi, kome je uredno dostavljena tužba u kojoj je tužitelj predložio donošenje presude zbog propuštanja, ne dostavi pismeni odgovor na tužbu u zakonskom roku, sud će donijeti presudu kojom se usvaja tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), osim ako je tužbeni zahtjev očigledno neutemeljen.*

(2) *Tužbeni zahtjev je očigledno neutemeljen:*

1) *ako je tužbeni zahtjev očigledno protivan činjenicama navedenim u tužbi;*

2) *ako su činjenice na kojima se temelji tužbeni zahtjev u očiglednoj protivnosti s dokazima koje je sam tužitelj predložio ili s činjenicama koje su općepoznate;*

(3) *Ako je zahtjev očigledno neutemeljen, sud će donijeti presudu kojom se odbija tužbeni zahtjev.*

(...)

VI. Dopustivost

23. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. Sukladno članku 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku kojeg je koristio.

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 65 0 P 074073 12 Gž od 31. prosinca 2012. godine protiv koje nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporenu presudu apelant je primio 7. siječnja 2013. godine a apelacija je podnesena 4. veljače 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je

propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz članka II/3.(e) i (k) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

28. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka stavak 2., što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

29. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

30. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o sporu građanskopravne naravi u kojem je apelant potraživao naknadu štete, pa apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

31. Apelant smatra da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno i zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava.

32. U svezi sa ovim dijelom navoda, Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Europskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovitih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovite sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovitih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati je li eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacijske nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Europske konvencije u postupku pred redovitim sudovima, te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

33. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovitog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. travnja 2005. godine, stavak 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. rujna

2006. godine, točka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, obzirom na pitanja koja se problematiziraju, ispitati jesu li osporene odluke utemeljene na proizvoljnoj ocjeni dokaza i proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava.

34. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da su redoviti sudovi prihvatili i proveli sve dokaze koje je apelant predložio. Dalje, u obrazloženjima osporenih odluka nije izostala ocjena ovako provedenih dokaza, uključujući i protutužbeni zahtjev na koji apelant izričito ukazuje u apelaciji, kao na materijalni dokaz u prilog njegovom tužbenom zahtjevu. Naime, Kantonalni sud je u obrazloženju osporene presude ukazao da samo činjenica da su se apelant i tuženi dogovarali da zajednički kupe peč ne znači i da je apelant predao tužitelju iznos od 1.600,00 KM. Također, ukazano je da je i tuženi u postupku tvrdio da je on platio peč kreditnom karticom u SR Njemačkoj, da su i svjedoci, kao i apelant i tuženi navodili različite iznose, te, najzad, da apelant nije predočio niti jedan materijalni dokaz na temelju kojeg bi sud utvrdio visinu tužbenog zahtjeva, odnosno cijenu po kojoj je peč kupljena. Pored toga, Ustavni sud primjećuje da je protutužbeni zahtjev tuženog, također, odbijen kao neutemeljen, kao i da apelant ne osporava da su svjedoci, kao i on i tuženi navodili različite iznose. Slijedeći navedeno, ne može se prihvatiti kao utemeljena apelantova tvrdnja da je sud bio pristran i da se stavio na stranu tuženog kada je zaključio da apelant nije dokazao osnovu i visinu tužbenog zahtjeva. Najzad, ne može se prihvatiti kao utemeljena ni apelantova tvrdnja da, obzirom na to da se tuženi nije izjasnio o preinačenom tužbenom zahtjevu, odnosno da na bilo koji način nije sudjelovao u postupku nakon što je tužba preinačena, činjenice koje tuženi nije osporavao apelant nije ni morao dokazivati. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je člankom 7. ZPP regulirano da je svaka strana dužna iznijeti činjenice na kojim temelji svoj zahtjev i izvesti dokaze kojim se utvrđuju te činjenice, te da ovom, kao ni bilo kojom odredbom ZPP strane u postupku ove obveze nisu oslobođene zbog činjenice da suprotna strana nije odgovorila na tužbu, u konkretnom slučaju na preinačeni tužbeni zahtjev, odnosno da nije na bilo koji način sudjelovala u postupku. Ovo osobito imajući u vidu da iz činjenica predmeta proizlazi da je tuženi sudjelovao u predmetnom postupku u kojem je i saslušan kao parnična stranka, kao i imajući u vidu da se ne radi o situaciji reguliranoj člankom 182. ZPP kojim je propisano pod kojim uvjetima sud može donijeti presudu zbog propuštanja, na čiju primjenu, obzirom na sadržaj apelacijskih navoda, aludira apelant.

35. Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja ne postoji ništa što bi uputilo na zaključak da su redoviti sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i proizvoljno primijenili materijalno i procesno pravo, ili da su postupali pristrano kada su zaključili da je apelantov tužbeni zahtjev neutemeljen.

36. Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi ostalih aspekata prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije neutemeljeni.

Suđenje u razumnom roku

a) Relevantni principi

37. Prema konzistentnoj praksi Europskog i Ustavnog suda, razumnost duljine trajanja postupka mora se ocjenjivati u okviru okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim praksom Europskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Europski sud za ljudska prava, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

b) Razdoblje koje se uzima u obzir

38. Apelant je u predmetnom postupku podnio tužbu 12. travnja 1988. godine a postupak je okončan presudom Kantonalnog suda od 31. prosinca 2012. godine. Iako apelant ukazuje na duljinu postupka počev od 1988. godine, Ustavni sud podsjeća da razdoblje koje, *ratione temporis*, ulazi u nadležnost Ustavnog suda ne počinje tada, već 14. prosinca 1995. godine, kao nadnevka kada je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na pravnu snagu. Stoga će Ustavni sud duljinu postupka ocijeniti od tog nadnevka do donošenja osporene odluke Kantonalnog suda, tj. 31. prosinca 2012. godine, a to je razdoblje od 17 godina i 17 dana. Međutim, pri ocjeni duljine postupka na koji apelant ukazuje Ustavni sud će uzeti u obzir stadij postupka dostignut do 14. prosinca 1995. godine (*loc. cit.*, presuda *Mikulić*, stavak 37) iz čega proizlazi da je postupak povodom apelantove tužbe ukupno trajao više od 24 godine.

c) Analiza razumnosti trajanja postupka

39. U postupku pred redovitim sudovima apelant je prvobitno tražio raskid ugovora koji je zaključio sa tuženim, a preinačenim tužbenim zahtjevom iz 2010. godine je tražio naknadu štete, isplatu označenog novčanog iznosa. Iz dokumenata predočenih Ustavnom sudu ne može se zaključiti da su apelantovom tužbom pokrenuta složena činjenična i pravna pitanja koja bi govorila u prilog trajanju postupka u konkretnom slučaju.

40. Dalje, iz dokumenata predočenih uz apelaciju, kao ni iz odgovora Općinskog i Kantonalnog suda na apelaciju ne može se zaključiti da je apelant svojim ponašanjem doprinio trajanju postupka. Dalje, iz predočenog Ustavnom sudu proizlazi da je u dva navrata prvostupajnska presuda ukinuta (1997. godine i 2007. godine) i predmet vraćen na ponovno odlučivanje prvostupajnskom sudu. S tim u svezi, Ustavni sud podsjeća na stajalište Europskog suda i Ustavnog suda da stalno vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu ili tijelu ne predstavlja uvijek najbolji način da pojedinci ostvare i realiziraju svoja prava. Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sustav od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje, kao i vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava, gubitka učinkovitosti i povjerenja u pravni sustav. Dalje, nakon što je prvostupajnska presuda ukinuta 1997. godine, Općinski sud je novu odluku donio 2003. godine, tj. nakon šest godina, a Kantonalni sud je, odlučujući o prizivu, donio odluku nakon četiri godine, tj. 2007. godine, prema kojoj je predmet vraćen na ponovno odlučivanje prvostupajnskom sudu. U ponovnom postupku, prema predočenom Ustavnom sudu, Općinski sud je donio odluku 23. ožujka 2012. godine, tj. pet godina nakon što je predmet vraćen na ponovno odlučivanje. Najzad, o prizivu protiv ove odluke Kantonalni sud je odlučio nakon devet mjeseci, tj. u prosincu 2012. godine. Kantonalni sud se u odgovoru na navode iz apelacije nije izjašnjavao u svezi sa apelantovim navodima o duljini trajanja postupka. Općinski sud je ukazao da je odluka u više navrata ukinuta, da je zbog rata postupak prekinut, te da iz objektivnih razloga nije mogao biti okončan. Pri tome u čemu su se sastojali objektivni razlozi Općinski sud se nije izjašnjavao.

41. Ustavni sud ukazuje da je, prije svega, dužnost suda osigurati vođenje postupka bez odugovlačenja, odnosno za pravni sustav je od ključne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka učinkovitosti i povjerenja u pravni sustav. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da je trajanje postupka od 17 godina i 17 dana, računajući od utemeljenja nadležnosti Ustavnog suda u predmetu koji se ne može ocijeniti kao složen, kada nema ništa što bi uputilo na zaključak da je apelant doprinio trajanju postupka, te u nedostatku

било каквог образложења, односно конкретизирања објективних разлога, неразумно, те да се, обзиром на улогу судова да осигурају вођење поступака без непотребних одуговлачења, мора њима и приписати.

42. Обзиром на наведено, Уставни суд закључује да је повријеђено апелантово право на суђење у "разумном року" као сегменту права на правично суђење из чланка II/3.(е) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. ставак 1. Европске конвенције.

д) Питање накнаде нематеријалне штете

43. Апелант је затражио да му се на име нематеријалне штете, због дужине трајања поступка, додјели износ од 3.750,00 КМ, те да му се накнаде трошкови поступка у износу од 480,00 КМ.

44. Уставни суд подсјећа да је чланком 74. ставак (1) Правила Уставног суда одређено да у одлуци којом усваја апелацију Уставни суд може одредити накнаду за нематеријалну штету која се, према ставку (2) истог чланка, одређује на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произлазе из праксе Уставног суда.

45. Далје, Уставни суд подсјећа да је у досадашњој пракси утврђен принцип одређивања висине накнаде штете у оваквим случајевима (види, Уставни суд, Одлука број *АП 938/04*, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 20/06, ст. 48-51). Према утврђеном принципу, апелантима би за сваку годину одгађања да се донесе одлука требало исплатити износ од приближно 150,00 КМ, односно двојструки износ у предметима који захтијевају посебну жрност.

46. Обзиром на то да је поступак, од утемељења надлежности Уставног суда, трајао 17 година и 17 дана, Уставни суд сматра да апеланту треба на име нематеријалне штете, због недонешања одлуке у разумном року, исплатити износ од 2.550,00 КМ. Наведени износ апеланту је дужна исплатити Влада Кантона Сарајево, обзиром на сједиште Опћинског и Кантоналног суда, у року од три мјесеца од дана доставе ове одлуке. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

47. У свежи са апелантовим захтјевом да му се накнаде трошкови поступка, Уставни суд указује да Правилима Уставног суда није прописано да апеланти имају право на накнаду трошкова поступка, те стога ови трошкови падају искључиво на апелантов терет.

Остали наводи

48. Апелант тврди да му је оспореним пресудама повријеђено и право из чланка II/3.(к) Устава Босне и Херцеговине и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Тврдње о повреди овог права апелант темљи на идентичним наводима о погрешно утврђеном чињеничном стању, те произвољној примјени материјалног и процесног права, који су у овој одлуци већ испитани у односу на остале аспекте права на правично суђење и за које је закључено да су неутемљени. Обзиром на то, Уставни суд сматра да су и апелантови наводи о повреди права из чланка II/3.(к) Устава Босне и Херцеговине и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију неутемљени.

VIII. Закључак

49. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из чланка II/3.(е) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. ставак 1. Европске конвенције када је поступак пред редовитим судовима, у предмету који није сложен, трајао више од 17 година, рачунајући од заснивања надлежности Уставног суда, што не може бити оправдано ни пропустом странака, као ни сложеносћу предмета, већ је искључиво последица начина вођења поступка редовитих судова.

50. Међутим, Уставни суд закључује да није повријеђено апелантово право у односу на остале аспекте права на правично суђење из чланка II/3.(е) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6.

ставак 1. Европске конвенције када у околностима конкретног случаја не постоји ништа што би упутило на закључак да су редовити судови погрешно утврдили чињенично стање и произвољно примјенили материјално и процесно право када су закључили да је апелантов тузбени захтјев неутемљен.

51. Такође, Уставни суд закључује да нема повреде ни права на имовину из чланка II/3.(к) Устава Босне и Херцеговине и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију када апелант кршење тог права везује за погрешно утврђено чињенично стање и произвољну примјену материјалног и процесног права, а Уставни суд је закључио да није било произвољности у том погледу.

52. На основу чл. 59. ст. (1), (2) и (3) и 74. Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

53. Према чланку VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, в. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 484/13**, рјешавајући апелацију **Хамида Карупа**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1), (2) и (3) и члана 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – прецишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник

Мато Тадић, потпредсједник

Златко М. Кнежевић, потпредсједник

Валерија Галић, судија

Миодраг Симовић, судија

Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 17. фебруара 2016. године донио

је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја апелација Хамида Карупа.

Утврђује се повреда права на правично суђење из члана II/3(е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на доношење одлуке у разумном року у поступку који је окончан Пресудом Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 П 074073 12 Гж од 31. децембра 2012. године.

Налаже се Влади Кантона Сарајево да, у складу са чланом 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, апеланту Хамиду Карупу, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, исплати износ од 2.550,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због кршења права на доношење одлуке у разумном року уз обавезу да након истека овог рока плати законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се Влади Кантона Сарајево да, у складу са чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбија се као неоснована апелација Хамида Карупа поднесена против Пресуде Кантоналног суда број 65 0 П 074073 12 Гж од 31. децембра 2012. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву број 65 0 П 074073 88 П од 23. марта 2012. године у односу на остале аспекте права на правично суђење из члана II/3(е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те право на имовину из члана

II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Хамид Каруп из Сарајева (у даљњем тексту: апелант), ког заступа Сенија Поропат, адвокат из Сарајева, поднио је 4. фебруара 2013. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 65 0 П 074073 12 Гж од 31. децембра 2012. године и Пресуде Општинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Општински суд) број 65 0 П 074073 88 П од 23. марта 2012. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног и Општинског суда, те од И.К. (у даљњем тексту: тужени) затражено је 9. децембра 2015. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд је доставио одговор 15. децембра 2012. године, а Општински суд 25. децембра 2012. године. С обзиром на то да се писмено којим је затражен одговор на апелацију од туженог у два наврата вратило са назнаком "обавијештен, није подигао", достављање је извршено 4. јануара 2016. године, протоком рока од осам дана од дана стављања предметног писмена на огласну таблу Уставног суда, у складу са чланом 75 Правила Уставног суда.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин:

Уводне напомене

5. Апелант је 12. априла 1988. године Основном суду I у Сарајеву поднио тужбу против туженог ради раскида уговора о заједничкој куповини и употреби означене пећи.

6. Основни суд I у Сарајеву је Пресудом број П-1205/88 од 23. децембра 1991. године апелантов тужбени захтјев усвојио, те туженог обавезао на накнаду штете.

7. Кантонални суд је Рјешењем број Гж-169/97 од 9. октобра 1997. године уважио жалбу туженог и укинуо првостепену пресуду.

8. У поновном поступку Општински суд је Пресудом број П-1026/99 од 7. октобра 2003. године одбио апелантов тужбени захтјев, те противтужбени захтјев туженог.

9. Одлучујући о апелантовој жалби, Кантонални суд је Пресудом број Гж-2031/04 од 26. децембра 2007. године апелантову жалбу уважио и укинуо првостепену пресуду. У дијелу у ком је одлучено о противтужбеном захтјеву туженог пресуда је остала неизмијењена.

10. Апелант је 24. фебруара 2010. године преиначио тужбу у којој је тражио накнаду материјалне штете. У преиначеној тужби апелант је навео да нема правни интерес да му тужени врати пећ.

11. На рочишту за главну расправу одржаном 23. фебруара 2012. године суд је извршио увид у изјаве саслушаних свједока, уговор о оснивању предузећа у приватној својини од 20. августа 1988. године, увид у противтужбу од 14. маја 1988. године и 1. децембра 1988.

године, те записник о саслушању апеланта и туженог у својству парничних странака.

Оспорене пресуде

12. Општински суд је Пресудом број 65 0 П 074073 88 П од 23. марта 2012. године одбио као неоснован апелантов тужбени захтјев да му тужени на име накнаде материјалне штете исплати износ од 1.600,00 КМ са законским затезним каматама, те да му накнади трошкове поступка.

13. У образложењу пресуде је указано да на основу спроведених доказа, исказа саслушаних свједока, као и исказа апеланта и туженог, саслушаних у својству странака, није било могуће утврдити тачан износ који би се односио на цијену купљене пећи. У вези с тим је указано да су сви саслушани наводили различите цијене и различита улагања, тако да није било могуће утврдити који износ је издвојен на име куповине саме пећи, а који је уложен у сам посао, као и која штета је наступила апеланту. Такође, указано је да апелант није понудио нити један материјални доказ на основу ког би могле да се утврде основаност и висина постављеног тужбеног захтјева. Најзад, указано је да сви предложени докази потичу из ранијег поступка, да их суд није могао да прихвати јер се састоје од исказа странака и свједока који су конфузни и контрадикторни. У вези с тим, указано је на чл. 7 и 102 став 1 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП).

14. Најзад, из образложења пресуде произилази да апелант није доказао да је пећ одузета и пропала, да је тужени одговорно лице, као ни чињеницу да се пећ након 23 године, тј. од 30. маја 1988. године, налази код туженог. С тим у вези, указано је на чл. 185 и 187 Закона о облигационим односима (у даљњем тексту: ЗОО).

15. Кантонални суд је Пресудом број 65 0 П 074073 12 Гж од 31. децембра 2012. године апелантову жалбу одбио као неосновану и првостепену пресуду потврдио.

16. Према становишту Кантоналног суда, правило о терету доказивања из члана 126 ЗПП обавезује суд да узме као недоказану тврдњу за чије постојање страна која је износи није предложила довољно одговарајућих доказа. Кантонални суд је указао да је првостепени суд дозволио да се спроведу сви предложени докази, та да је образложио своју оцјену у складу са чланом 8 ЗПП која одговара стању списа и суштини исказа свједока о одлучним чињеницама. Стога, чињеница да је у противтужби тужени навео да је за ½ пећи платио 1.720,00 КМ не упућује на закључак да је и апелант платио исто толико. Такође, само чињеница да су се апелант и тужени договарали да заједнички купе пећ не значи и да је апелант предао тужиоцу износ од 1.600,00 КМ. С тим у вези је указано да је тужени у поступку тврдио да је он платио пећ кредитном картицом у СР Њемачкој, да су и свједоци, као и апелант и тужени наводили различите износе, те, најзад, да апелант није предочио нити један материјални доказ на основу ког би суд утврдио висину тужбеног захтјева.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

17. Апелант тврди да му је оспореним пресудама повријеђено право из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, те из члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција) и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

18. У суштини, апелантови наводи се свде на тврдњу да су редовни судови погрешно утврдили чињенично стање и погрешно примијенили материјално право. Апелант тврди да није тачно да он није предочио нити један материјални доказ на основу ког би суд утврдио висину тужбеног захтјева. У

вези с тим је истакао да је спровео доказ - противтужбу туженог у којој тужени наводи да је пећ купљена заједничким средствима по цијени од 3.440 ДМ, да ју је узео ради обезбјеђења свог противтужбеног захтјева, тј. да му апелант надокнади износ од 1.720 ДМ на име заједничког улагања. Даље, апелант истиче да је суд био пристрасан и да се ставио на страну туженог када је закључио да апелант није доказао основ и висину тужбеног захтјева. У вези с тим је истакао да, након преиначења тужбе, тужени није дао одговор на преиначену тужбу, да није оспорио основ и висину тужбеног захтјева, да се није нити једном појавио на рочишту, нити је поднио било какав поднесак. Сходно наведеном, апелант сматра да чињенице које тужени није оспоравао апелант није ни морао да доказује.

19. Најзад, апелант је указао да му је повријеђено и право на доношење одлуке у разумном року, јер је од подношења тужбе, тј. 12. априла 1988. године, протекло 25 година. Апелант је затражио да му се исплати компензација у износу од 3.750,00 КМ, трошкови поступка у износу од 480,00 КМ, те да се редовном суду наложи да донесе пресуду по "Уставу и Европској конвенцији".

б) Одговор на апелацију

20. Кантонални суд је у одговору на наводе из апелације истакао да остаје при свим разлозима из образложења оспорене пресуде која је донесена у складу са процесним и материјалним законом.

21. Општински суд је у одговору на наводе из апелације указао да је у току поступка пресуда доношена у више наврата, да је укидана, враћана, да је поступак био обустављен током рата, те да, због објективних околности, предмет није могао да буде завршен. Такође, указано је да је апелант уживао све гаранције права на правично суђење, да је суд спровео све предложене доказе, па да је апелација неоснована.

V. Релевантни прописи

22. Закон о парничном поступку Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине ФБиХ" бр. 53/03, 73/05 и 19/06) у релевантном дијелу гласи:

Члан 7.

(1) Странке су дужне да изнесу све чињенице на којима заснивају своје захтјеве и да изведу доказе којима се утврђују те чињенице.

Члан 10.

Суд је дужан да спроведе поступак без одуговлачења и са што мање трошкова, те да онемогући сваку злоупотребу права која странкама припадају у поступку.

Члан 102.

(1) Свака странка треба у својим излагањима изнијети све чињенице потребне за образложење својих приједлога, понудити доказе потребне за утврђивање својих навода, те се изјаснити о наводима и понуђеним доказима противне странке.

(...)

Члан 182.

(1) Кад тужени, коме је уредно достављена тужба у којој је тужилац предложио доношење пресуде због пропуштања, не достави писмени одговор на тужбу у законском року, суд ће донијети пресуду којом се усваја тужбени захтјев (пресуда због пропуштања), осим ако је тужбени захтјев очигледно неоснован.

(2) Тужбени захтјев је очигледно неоснован:

1) ако је тужбени захтјев очигледно супротан чињеницама наведеним у тужби;

2) ако су чињенице на којима се заснива тужбени захтјев у очигледној противности с доказима које је сам тужилац предложио или с чињеницама које су општепознате;

(3) Ако је захтјев очигледно неоснован, суд ће донијети пресуду којом се одбија тужбени захтјев.

(...)

VI. Допустивост

23. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

24. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку ког је користио.

25. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Пресуда Кантоналног суда број 65 0 П 074073 12 Гж од 31. децембра 2012. године против које нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорену пресуду апелант је примио 7. јануара 2013. године а апелација је поднесена 4. фебруара 2013. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, јер не постоји неки формални разлог због ког апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

26. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

27. Апелант побија наведене пресуде, тврдећи да су тим пресудама повријеђена његова права из члана II/3е) и к) Устава Босне и Херцеговине, те из члана 6 став 1 Европске конвенције и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију.

Право на правично суђење

28. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези са кривичним поступком.

29. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања грађанских права и обавеза или основаности било какве кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом. [...]

30. Уставни суд запажа да се у конкретном случају ради о спору грађанскоправне природе у којем је апелант потраживао накнаду штете, па апелант у предметном поступку ужива гаранције права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

31. Апелант сматра да му је право на правично суђење повријеђено и због погрешно утврђеног чињеничног стања и произвољне примјене материјалног и процесног права.

32. У вези са овим дијелом навода, Уставни суд подсјећа да, према пракси Европског суда и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права (види, Европски суд, *Pronina protiv Русије*, одлука о допуствости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституира редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је уопштено задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas protiv Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд се бави искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима, те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

33. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примијенили позитивноправне прописе када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда како у поступку утврђивања чињеница, тако и примјене релевантних позитивноправних прописа (види, Уставни суд, Одлука број *АП 311/04* од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може да води ка једном правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број *АП 1293/05* од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље). Имајући у виду наведено, Уставни суд ће у конкретном случају, с обзиром на питања која се проблематизују, испитати да ли су оспорене одлуке засноване на произвољној оцјени доказа и произвољној примјени материјалног и процесног права.

34. У конкретном случају Уставни суд запажа да су редовни судови прихватили и спровели све доказе које је апелант предложио. Даље, у образложењима оспорених одлука није изостала оцјена овако спроведених доказа, укључујући и противтужбени захтјев на који апелант изричито указује у апелацији, као на материјални доказ у прилог његовом тужбеном захтјеву. Наиме, Кантонални суд је у образложењу оспорене пресуде указао да само чињеница да су се апелант и тужени договарали да заједнички купе пећ не значи и да је апелант предао тужиоцу износ од 1.600,00 КМ. Такође, указано је да је и тужени у поступку тврдио да је он платио пећ кредитном картицом у СР Њемачкој, да су и свјedoци, као и апелант и тужени наводили различите износе, те, најзад, да апелант није предочио нити један материјални доказ на основу ког би суд утврдио висину тужбеног захтјева, односно цијену по којој је пећ купљена. Поред тога, Уставни суд примјећује да је противтужбени захтјев туженог, такође, одбијен као неоснован, као и да апелант не оспорава да су свјedoци, као и он и тужени наводили различите износе. Слиједећи наведено, не може да се прихвати као основана апелантова тврдња да је суд био пристрасан и да се ставио на страну туженог када је закључио да апелант није доказао основ и висину тужбеног захтјева. Најзад, не може да се прихвати као основана ни апелантова тврдња да, с обзиром на

то да се тужени није изјаснио о преиначеном тужбеном захтјеву, односно да на било који начин није учествовао у поступку након што је тужба преиначена, чињенице које тужени није оспоравао апелант није ни морао да докажује. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је чланом 7 ЗПП регулисано да је свака страна дужна да изнесе чињенице на којим заснива свој захтјев и да изведе доказе којим се утврђују те чињенице, те да овом, као ни било којом одредбом ЗПП стране у поступку ове обавезе нису ослобођене због чињенице да супротна страна није одговорила на тужбу, у конкретном случају на преиначени тужбени захтјев, односно да није на било који начин учествовала у поступку. Ово особито имајући у виду да из чињеница предмета произилази да је тужени учествовао у предметном поступку у којем је и саслушан као парнична странка, као и имајући у виду да се не ради о ситуацији регулисаној чланом 182 ЗПП којим је прописано под којим условима суд може да донесе пресуду због пропуштања, на чију примјену, с обзиром на садржину апелационих навода, алудира апелант.

35. Уставни суд сматра да у околностима конкретног случаја не постоји ништа што би упутило на закључак да су редовни судови погрешно утврдили чињенично стање и произвољно примијенили материјално и процесно право, или да су поступали пристрасно када су закључили да је апелантов тужбени захтјев неоснован.

36. Уставни суд закључује да су апелантови наводи о повреди осталих аспеката права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције неосновани.

Суђење у разумном року

а) Релевантни принципи

37. Према конзистентној пракси Европског и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка мора да се оцјењује у оквиру околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима успостављеним праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види, Европски суд за људска права, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

б) Период који се узима у обзир

38. Апелант је у предметном поступку поднио тужбу 12. априла 1988. године а поступак је окончан пресудом Кантоналног суда од 31. децембра 2012. године. Иако апелант указује на дужину поступка почев од 1988. године, Уставни суд подсјећа да период који, *ratione temporis*, улази у надлежност Уставног суда не почиње тада, већ 14. децембра 1995. године, као датума када је Устав Босне и Херцеговине ступио на правну снагу. Стога ће Уставни суд дужину поступка оцијенити од тог датума до доношења оспорене одлуке Кантоналног суда, тј. 31. децембра 2012. године, а то је период од 17 година и 17 дана. Међутим, при оцјени дужине поступка на који апелант указује Уставни суд ће узети у обзир стадијум поступка достигнут до 14. децембра 1995. године (*loc. cit.*, пресуда *Микулић*, став 37) из чега произилази да је поступак поводом апелантове тужбе укупно трајао више од 24 године.

ц) Анализа разумности трајања поступка

39. У поступку пред редовним судовима апелант је првобитно тражио раскид уговора који је закључио са туженим, а преиначеним тужбеним захтјевом из 2010. године је тражио накнаду штете, исплату означеног новчаног износа.

Из докумената предочених Уставном суду не може да се закључи да су апелантовом тужбом покренута сложена чињенична и правна питања која би говорила у прилог трајању поступка у конкретном случају.

40. Даље, из докумената предочених уз апелацију, као ни из одговора Општинског и Кантоналног суда на апелацију не може да се закључи да је апелант својим понашањем допринио трајању поступка. Даље, из предоченог Уставном суду произилази да је у два наврата првостепена пресуда укидана (1997. године и 2007. године) и предмет враћан на поновно одлучивање првостепеном суду. С тим у вези, Уставни суд подсјећа на становиште Европског суда и Уставног суда да стално враћање предмета од вишег ка нижем суду или органу не представља увијек најбољи начин да појединци остваре и реализују своја права. Уставни суд мора да нагласи да је за правни систем од фундаменталне важности вођење поступка у оквиру разумног времена, јер свако непотребно одуговлачење, као и враћање предмета од вишег ка нижем суду често доводи до, *de facto*, лишавања појединца његових права, губитка дјелотворности и повјерења у правни систем. Даље, након што је првостепена пресуда укинута 1997. године, Општински суд је нову одлуку донио 2003. године, тј. након шест година, а Кантонални суд је, одлучујући о жалби, донио одлуку након четири године, тј. 2007. године, према којој је предмет враћен на поновно одлучивање првостепеном суду. У поновном поступку, према предоченом Уставном суду, Општински суд је донио одлуку 23. марта 2012. године, тј. пет година након што је предмет враћен на поновно одлучивање. Најзад, о жалби против ове одлуке Кантонални суд је одлучио након девет мјесеци, тј. у децембру 2012. године. Кантонални суд се у одговору на наводе из апелације није изјашњавао у вези са апелантовим наводима о дужини трајања поступка. Општински суд је указао да је одлука у више наврата укидана, да је због рата поступак прекинут, те да из објективних разлога није могао бити окончан. При томе у чему су се састојали објективни разлози Општински суд се није изјашњавао.

41. Уставни суд указује да је, прије свега, дужност суда да обезбједи вођење поступка без одуговлачења, односно за правни систем је од кључне важности вођење поступка у оквиру разумног времена, јер свако непотребно одуговлачење често доводи до, *de facto*, лишавања појединца његових права и губитка дјелотворности и повјерења у правни систем. У конкретном случају Уставни суд сматра да је трајање поступка од 17 година и 17 дана, рачунајући од заснивања надлежности Уставног суда у предмету који се не може оцијенити као сложен, када нема ништа што би упутило на закључак да је апелант допринио трајању поступка, те у недостатку било каквог образложења, односно конкретизовања објективних разлога, неразумно, те да се, с обзиром на улогу судова да обезбједи вођење поступка без непотребних одуговлачења, мора њима и приписати.

42. С обзиром на наведено, Уставни суд закључује да је повријеђено апелантово право на суђење у "разумном року" као сегменту права на правично суђење из члана II/3.е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције.

д) Питање накнаде нематеријалне штете

43. Апелант је затражио да му се на име нематеријалне штете, због дужине трајања поступка, додијели износ од 3.750,00 КМ, те да му се накнаде трошкови поступка у износу од 480,00 КМ.

44. Уставни суд подсјећа да је чланом 74 став (1) Правила Уставног суда одређено да у одлуци којом усваја апелацију Уставни суд може да одреди накнаду за

нематеријалну штету која се, према ставу (2) истог члана, одређује на основу праведности, узимајући у обзир стандарде који произилазе из праксе Уставног суда.

45. Даље, Уставни суд подсјећа да је у досадашњој пракси утврђен принцип одређивања висине накнаде штете у оваквим случајевима (види, Уставни суд, Одлука број A17/938/04, објављена у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине" број 20/06, ст. 48-51). Према утврђеном принципу, апелантима би за сваку годину одлагања да се донесе одлука требало исплатити износ од приближно 150,00 КМ, односно двоструки износ у предметима који захтијевају посебну хитност.

46. С обзиром на то да је поступак, од заснивања надлежности Уставног суда, трајао 17 година и 17 дана, Уставни суд сматра да апеланту треба на име нематеријалне штете, због недоношења одлуке у разумном року, исплатити износ од 2.550,00 КМ. Наведени износ апеланту је дужна да исплати Влада Кантона Сарајево, с обзиром на сједиште Општинског и Кантоналног суда, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

47. У вези са апелантовим захтјевом да му се накнаде трошкови поступка, Уставни суд указује да Правилима Уставног суда није прописано да апеланти имају право на накнаду трошкова поступка, те стога ови трошкови падају искључиво на апелантов терет.

Остали наводи

48. Апелант тврди да му је оспореним пресудама повријеђено и право из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Тврдње о повреди овог права апелант заснива на идентичним наводима о погрешно утврђеном чињеничном стању, те произвољној примјени материјалног и процесног права, који су у овој одлуци већ испитани у односу на остале аспекте права на правично суђење и за које је закључено да су неосновани. С обзиром на то, Уставни суд сматра да су и апелантови наводи о повреди права из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију неосновани.

VIII. Закључак

49. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је поступак пред редовним судовима, у предмету који није сложен, трајао више од 17 година, рачунајући од заснивања надлежности Уставног суда, што не може бити оправдано ни пропустом странака, као ни сложености предмета, већ је искључиво последица начина вођења поступка редовних судова.

50. Међутим, Уставни суд закључује да није повријеђено апелантово право у односу на остале аспекте права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када у околностима конкретног случаја не постоји ништа што би упутило на закључак да су редовни судови погрешно утврдили чињенично стање и произвољно примјенили материјално и процесно право када су закључили да је апелантов тужбени захтјев неоснован.

51. Такође, Уставни суд закључује да нема повреде ни права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када апелант кршење тог права везује за погрешно утврђено чињенично стање и произвољну примјену материјалног и процесног права, а Уставни суд је закључио да није било произвољности у том погледу.

52. На основу чл. 59 ст. (1), (2) и (3) и 74 Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

53. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вјећу, у предмету број **AP 484/13**, рјешавајући апелацију **Hamida Karupa**, на основу члана VI/3.b) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) тачка b) и члана 59. ст. (1), (2) и (3) и члана 74. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – преčišчени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Zlatko M. Knežević, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

на сједници одржаној 17. фебруара 2016. године доnio је

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Дјелимично се усваја апелација Hamida Karupa.

Утврђује се повреда права на прaviчно суђење из члана II/3.e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на доношење одлуке у разумном року у поступку који је окончан Пресудом Кантоналног суда у Сарајеву број 65 0 P 074073 12 Gž од 31. децембра 2012. године.

Налаже се Влади Кантона Сарајево да, у складу са чланом 74. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, апеланту Hamidu Karupu, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, исплати износ од 2.550,00 KM на име накнаде нематеријалне штете због кршења права на доношење одлуке у разумном року уз обавезу да након истека овог рока плати законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се Влади Кантона Сарајево да, у складу са чланом 72. став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбија се као неоснована апелација Hamida Karupa поднесена против Пресуде Кантоналног суда број 65 0 P 074073 12 Gž од 31. децембра 2012. године и Пресуде Опćинског суда у Сарајеву број 65 0 P 074073 88 P од 23. марта 2012. године у односу на остале аспекте права на прaviчно суђење из члана II/3.e) Устава Босне и Херцеговине и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те право на имовину из члана II/3.k) Устава Босне и Херцеговине и члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Брчко дистрикта Босне и Херцеговине".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Hamid Karup из Сарајева (у даљњем тексту: апелант), ког заступа Senija Poropat, адвокат из Сарајева, подnio је 4. фебруара 2013. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) апелацију против Пресуде Кантоналног суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 65 0 P 074073

12 Gž од 31. децембра 2012. године и Пресуде Опćинског суда у Сарајеву (у даљњем тексту: Опćински суд) број 65 0 P 074073 88 P од 23. марта 2012. године.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. На основу члана 23. Правила Уставног суда, од Кантоналног и Опćинског суда, те од I.K. (у даљњем тексту: туџени) затражено је 9. децембра 2015. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Кантонални суд је доставио одговор 15. децембра 2012. године, а Опćински суд 25. децембра 2012. године. С обзиrom на то да се писмено којим је затражен одговор на апелацију од туџеног у два наврата вратило са назнаком "обавијештен, nije podigao", dostava је извршена 4. јануара 2016. године, protekom рока од осам дана од дана стављања предметног писмена на огласну плочу Уставног суда, у складу са чланом 75. Правила Уставног суда.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta које произлазе из апелантових navoda и докумената предочених Уставном суду могу се сумирати на слjedeći начин:

Uvodne napomene

5. Апелант је 12. априла 1988. године Основном суду I у Сарајеву подnio туџбу против туџеног ради raskida уговора о заједничкој куповини и употреби označene пећи.

6. Основни суд I у Сарајеву је Пресудом број P-1205/88 од 23. децембра 1991. године апелантов туџбени заhtjev усвоjiо, те туџеног обавезао на накнаду штете.

7. Кантонални суд је Рјешењем број Gž-169/97 од 9. октобра 1997. године уваџио жалбу туџеног и укинуо првостепену пресуду.

8. У поновном поступку Опćински суд је Пресудом број P-1026/99 од 7. октобра 2003. године одбио апелантов туџбени заhtjev, те противтуџбени заhtjev туџеног.

9. Одлучујући о апелантовој жалби, Кантонални суд је Пресудом број Gž-2031/04 од 26. децембра 2007. године апелантову жалбу уваџио и укинуо првостепену пресуду. У дијелу у ком је одлучено о противтуџбеном заhtjevu туџеног пресуда је остала неизмијенјена.

10. Апелант је 24. фебруара 2010. године преиначио туџбу у којој је тражио накнаду материјалне штете. У преиначеној туџби апелант је навео да нема правни интерес да му туџени врати пећ.

11. На рочишту за главну расправу одржаном 23. фебруара 2012. године суд је извршио увид у изјаве саслушаних свједока, уговор о оснивању предузећа у приватном власништву од 20. августа 1988. године, увид у противтуџбу од 14. маја 1988. године и 1. децембра 1988. године, те записник о саслушању апеланта и туџеног у својству парничних странака.

Osposrene presude

12. Опćински суд је Пресудом број 65 0 P 074073 88 P од 23. марта 2012. године одбио као неоснован апелантов туџбени заhtjev да му туџени на име накнаде материјалне штете исплати износ од 1.600,00 KM са законским затезним каматама, те да му накнади трошкове поступка.

13. У образложењу пресуде је указано да на основу provedениh dokaza, iskaza саслушаниh свједока, као и iskaza апеланта и туџеног, саслушаниh у својству странака, nije bilo могуће утврдити тачан износ који би се односио на цијену купљене пећи. У веzi с тим је указано да су сви саслушани navodili различите цијене и различита ulaganja, тако да nije bilo могуће утврдити који износ је издвојен на име куповине same пећи, а који је ulожен у сам posao, као и која šteta је наступила апеланту. Такођер, указано је да апелант nije ponудио niti jedan материјални dokaz на основу ког би се могле утврдити основаност и висина постављеног туџбеног заhtjeва. Najзад, указано је да сви predloženi dokazi

potječu iz ranijeg postupka, da ih sud nije mogao prihvatiti jer se sastoje od iskaza stranaka i svjedoka koji su konfuzni i kontradiktorni. U vezi s tim, ukazano je na čl. 7. i 102. stav 1. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP).

14. Najzad, iz obrazloženja presude proizlazi da apelant nije dokazao da je peč oduzeta i propala, da je tuženi odgovorno lice, kao ni činjenicu da se peč nakon 23 godine, tj. od 30. maja 1988. godine, nalazi kod tuženog. S tim u vezi, ukazano je na čl. 185. i 187. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO).

15. Kantonalni sud je Presudom broj 65 0 P 074073 12 Gž od 31. decembra 2012. godine apelantovu žalbu odbio kao neosnovanu i prvostepenu presudu potvrdio.

16. Prema stavu Kantonalnog suda, pravilo o teretu dokazivanja iz člana 126. ZPP obavezuje sud da uzme kao nedokazanu tvrdnju za čije postojanje strana koja je iznosi nije predložila dovoljno odgovarajućih dokaza. Kantonalni sud je ukazao da je prvostepeni sud dozvolio da se provedu svi predloženi dokazi, ta da je obrazložio svoju ocjenu u skladu sa članom 8. ZPP koja odgovara stanju spisa i suštini iskaza svjedoka o odlučnim činjenicama. Stoga, činjenica da je u protivtužbi tuženi naveo da je za ½ peći platio 1.720,00 KM ne upućuje na zaključak da je i apelant platio isto toliko. Također, samo činjenica da su se apelant i tuženi dogovarali da zajednički kupe peč ne znači i da je apelant predao tužiocu iznos od 1.600,00 KM. S tim u vezi je ukazano da je tuženi u postupku tvrdio da je on platio peč kreditnom karticom u SR Njemačkoj, da su i svjedoci, kao i apelant i tuženi navodili različite iznose, te, najzad, da apelant nije predočio niti jedan materijalni dokaz na osnovu kog bi sud utvrdio visinu tužbenog zahtjeva.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelant tvrdi da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo iz člana II(3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

18. U suštini, apelantovi navodi se svode na tvrdnju da su redovni sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i pogrešno primijenili materijalno pravo. Apelant tvrdi da nije tačno da on nije predočio niti jedan materijalni dokaz na temelju kog bi sud utvrdio visinu tužbenog zahtjeva. U vezi s tim je istakao da je proveo dokaz - protivtužbu tuženog u kojoj tuženi navodi da je peč kupljena zajedničkim sredstvima po cijeni od 3.440 DM, da ju je uzeo radi osiguranja svog protivtužbenog zahtjeva, tj. da mu apelant nadoknadi iznos od 1.720 DM na ime zajedničkog ulaganja. Dalje, apelant ističe da je sud bio pristrasan i da se stavio na stranu tuženog kada je zaključio da apelant nije dokazao osnov i visinu tužbenog zahtjeva. U vezi s tim je istakao da, nakon preinačenja tužbe, tuženi nije dao odgovor na preinačenu tužbu, da nije osporio osnov i visinu tužbenog zahtjeva, da se nije niti jednom pojavio na ročištu, niti je podnio bilo kakav podnesak. Shodno navedenom, apelant smatra da činjenice koje tuženi nije osporavao apelant nije ni morao dokazivati.

19. Najzad, apelant je ukazao da mu je povrijeđeno i pravo na donošenje odluke u razumnom roku, jer je od podnošenja tužbe, tj. 12. aprila 1988. godine, proteklo 25 godina. Apelant je zatražio da mu se isplati kompenzacija u iznosu od 3.750,00 KM, troškovi postupka u iznosu od 480,00 KM, te da se redovnom sudu naloži da donese presudu po "Ustavu i Evropskoj konvenciji".

b) Odgovor na apelaciju

20. Kantonalni sud je u odgovoru na navode iz apelacije istakao da ostaje pri svim razlozima iz obrazloženja osporene presude koja je donesena u skladu sa procesnim i materijalnim zakonom.

21. Općinski sud je u odgovoru na navode iz apelacije ukazao da je u toku postupka presuda donesena u više navrata, da je ukidana, vraćana, da je postupak bio obustavljen tokom rata, te da, zbog objektivnih okolnosti, predmet nije mogao biti završen. Također, ukazano je da je apelant uživao sve garancije prava na pravično suđenje, da je sud proveo sve predložene dokaze, pa da je apelacija neosnovana.

V. Relevantni propisi

22. **Zakon o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06) u relevantnom dijelu glasi:

Član 7.

(1) *Stranke su dužne iznijeti sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i izvoditi dokaze kojima se utvrđuju te činjenice.*

Član 10.

Sud je dužan provesti postupak bez odugovlačenja i sa što manje troškova, te onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja strankama pripadaju u postupku.

Član 102.

(1) *Svaka stranka treba u svojim izlaganjima iznijeti sve činjenice potrebne za obrazloženje svojih prijedloga, ponuditi dokaze potrebne za utvrđivanje svojih navoda, te se izjasniti o navodima i ponuđenim dokazima protivne stranke.*

(...)

Član 182.

(1) *Kad tuženi, kome je uredno dostavljena tužba u kojoj je tužilac predložio donošenje presude zbog propuštanja, ne dostavi pismeni odgovor na tužbu u zakonskom roku, sud će donijeti presudu kojom se usvaja tužbeni zahtjev (presuda zbog propuštanja), osim ako je tužbeni zahtjev očigledno neosnovan.*

(2) *Tužbeni zahtjev je očigledno neosnovan:*

1) *ako je tužbeni zahtjev očigledno protivan činjenicama navedenim u tužbi;*

2) *ako su činjenice na kojima se temelji tužbeni zahtjev u očiglednoj protivnosti s dokazima koje je sam tužilac predložio ili s činjenicama koje su općepoznate;*

(3) *Ako je zahtjev očigledno neosnovan, sud će donijeti presudu kojom se odbija tužbeni zahtjev.*

(...)

VI. Dopustivost

23. U skladu sa članom VI(3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.

25. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Presuda Kantonalnog suda broj 65 0 P 074073 12 Gž od 31. decembra 2012. godine protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporenu presudu apelant je primio 7. januara 2013. godine a apelacija je podnesena 4. februara 2013. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

26. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelant pobija navedene presude, tvrdeći da su tim presudama povrijeđena njegova prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine, te iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

28. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

29. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

30. Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju radi o sporu građanskopravne prirode u kojem je apelant potraživao naknadu štete, pa apelant u predmetnom postupku uživa garancije prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

31. Apelant smatra da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno i zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i proizvoljne primjene materijalnog i procesnog prava.

32. U vezi sa ovim dijelom navoda, Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Evropskog suda i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je općenito zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li je eventualno došlo do povrede ili zanemarivanja ustavnih prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska. Dakle, u okviru apelacione nadležnosti Ustavni sud se bavi isključivo pitanjem eventualne povrede ustavnih prava ili prava iz Evropske konvencije u postupku pred redovnim sudovima, te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

33. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivnopravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda kako u postupku utvrđivanja činjenica, tako i primjene relevantnih pozitivnopravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 311/04* od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 1293/05* od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje). Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud će u konkretnom slučaju, s obzirom na pitanja koja se problematiziraju, ispitati da li su osporene odluke

zasnovane na proizvoljnoj ocjeni dokaza i proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava.

34. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi prihvatili i proveli sve dokaze koje je apelant predložio. Dalje, u obrazloženjima osporenih odluka nije izostala ocjena ovako provedenih dokaza, uključujući i protivtužbeni zahtjev na koji apelant izričito ukazuje u apelaciji, kao na materijalni dokaz u prilog njegovom tužbenom zahtjevu. Naime, Kantonalni sud je u obrazloženju osporene presude ukazao da samo činjenica da su se apelant i tuženi dogovarali da zajednički kupe peč ne znači i da je apelant predao tužiocu iznos od 1.600,00 KM. Također, ukazano je da je i tuženi u postupku tvrdio da je on platio peč kreditnom karticom u SR Njemačkoj, da su i svjedoci, kao i apelant i tuženi navodili različite iznose, te, najzad, da apelant nije predočio niti jedan materijalni dokaz na osnovu kog bi sud utvrdio visinu tužbenog zahtjeva, odnosno cijenu po kojoj je peč kupljena. Pored toga, Ustavni sud primjećuje da je protivtužbeni zahtjev tuženog, također, odbijen kao neosnovan, kao i da apelant ne osporava da su svjedoci, kao i on i tuženi navodili različite iznose. Slijedeći navedeno, ne može se prihvatiti kao osnovana apelantova tvrdnja da je sud bio pristrasan i da se stavio na stranu tuženog kada je zaključio da apelant nije dokazao osnov i visinu tužbenog zahtjeva. Najzad, ne može se prihvatiti kao osnovana ni apelantova tvrdnja da, s obzirom na to da se tuženi nije izjasnio o preinačenom tužbenom zahtjevu, odnosno da na bilo koji način nije učestvovao u postupku nakon što je tužba preinačena, činjenice koje tuženi nije osporavao apelant nije ni morao dokazivati. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je članom 7. ZPP regulirano da je svaka strana dužna da iznese činjenice na kojim temelji svoj zahtjev i da izvede dokaze kojim se utvrđuju te činjenice, te da ovom, kao ni bilo kojom odredbom ZPP strane u postupku ove obaveze nisu oslobođene zbog činjenice da suprotna strana nije odgovorila na tužbu, u konkretnom slučaju na preinačeni tužbeni zahtjev, odnosno da nije na bilo koji način učestvovala u postupku. Ovo osobito imajući u vidu da iz činjenica predmeta proizlazi da je tuženi učestvovao u predmetnom postupku u kojem je i saslušan kao pamična stranka, kao i imajući u vidu da se ne radi o situaciji reguliranoj članom 182. ZPP kojim je propisano pod kojim uvjetima sud može donijeti presudu zbog propuštanja, na čiju primjenu, s obzirom na sadržaj apelacionih navoda, aludira apelant.

35. Ustavni sud smatra da u okolnostima konkretnog slučaja ne postoji ništa što bi uputilo na zaključak da su redovni sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i proizvoljno primijenili materijalno i procesno pravo, ili da su postupali pristrasno kada su zaključili da je apelantov tužbeni zahtjev neosnovan.

36. Ustavni sud zaključuje da su apelantovi navodi o povredi ostalih aspekata prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije neosnovani.

Suđenje u razumnom roku

a) Relevantni principi

37. Prema konzistentnoj praksi Evropskog i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka mora se ocjenjivati u okviru okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o kriterijima uspostavljenim praksom Evropskog suda, a naročito o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi, Evropski sud za ljudska prava, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

b) Period koji se uzima u obzir

38. Apelant je u predmetnom postupku podnio tužbu 12. aprila 1988. godine a postupak je okončan presudom Kantonalnog suda od 31. decembra 2012. godine. Iako apelant ukazuje na

dužinu postupka počev od 1988. godine, Ustavni sud podsjeća da period koji, *ratione temporis*, ulazi u nadležnost Ustavnog suda ne počinje tada, već 14. decembra 1995. godine, kao datuma kada je Ustav Bosne i Hercegovine stupio na pravnu snagu. Stoga će Ustavni sud dužinu postupka ocijeniti od tog datuma do donošenja osporene odluke Kantonalnog suda, tj. 31. decembra 2012. godine, a to je period od 17 godina i 17 dana. Međutim, pri ocjeni dužine postupka na koji apelant ukazuje Ustavni sud će uzeti u obzir stadij postupka dostignut do 14. decembra 1995. godine (*loc. cit.*, presuda *Mikulić*, stav 37) iz čega proizlazi da je postupak povodom apelantove tužbe ukupno trajao više od 24 godine.

c) Analiza razumnosti trajanja postupka

39. U postupku pred redovnim sudovima apelant je prvobitno tražio raskid ugovora koji je zaključio sa tuženim, a preinačenim tužbenim zahtjevom iz 2010. godine je tražio naknadu štete, isplatu označenog novčanog iznosa. Iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu ne može se zaključiti da su apelantovom tužbom pokrenuta složena činjenična i pravna pitanja koja bi govorila u prilog trajanju postupka u konkretnom slučaju.

40. Dalje, iz dokumenata predloženih uz apelaciju, kao ni iz odgovora Općinskog i Kantonalnog suda na apelaciju ne može se zaključiti da je apelant svojim ponašanjem doprinio trajanju postupka. Dalje, iz predloženog Ustavnom sudu proizlazi da je u dva navrata prvostepena presuda ukinuta (1997. godine i 2007. godine) i predmet vraćen na ponovno odlučivanje prvostepenom sudu. S tim u vezi, Ustavni sud podsjeća na stav Evropskog suda i Ustavnog suda da stalno vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu ili organu ne predstavlja uvijek najbolji način da pojedinci ostvare i realiziraju svoja prava. Ustavni sud mora naglasiti da je za pravni sistem od fundamentalne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje, kao i vraćanje predmeta od višeg ka nižem sudu često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava, gubitka djelotvornosti i povjerenja u pravni sistem. Dalje, nakon što je prvostepena presuda ukinuta 1997. godine, Općinski sud je novu odluku donio 2003. godine, tj. nakon šest godina, a Kantonalni sud je, odlučujući o žalbi, donio odluku nakon četiri godine, tj. 2007. godine, prema kojoj je predmet vraćen na ponovno odlučivanje prvostepenom sudu. U ponovnom postupku, prema predloženom Ustavnom sudu, Općinski sud je donio odluku 23. marta 2012. godine, tj. pet godina nakon što je predmet vraćen na ponovno odlučivanje. Najzad, o žalbi protiv ove odluke Kantonalni sud je odlučio nakon devet mjeseci, tj. u decembru 2012. godine. Kantonalni sud se u odgovoru na navode iz apelacije nije izjašnjavao u vezi sa apelantovim navodima o dužini trajanja postupka. Općinski sud je ukazao da je odluka u više navrata ukinuta, da je zbog rata postupak prekinut, te da iz objektivnih razloga nije mogao biti okončan. Pri tome u čemu su se sastojali objektivni razlozi Općinski sud se nije izjašnjavao.

41. Ustavni sud ukazuje da je, prije svega, dužnost suda da osigura vođenje postupka bez odugovlačenja, odnosno za pravni sistem je od ključne važnosti vođenje postupka u okviru razumnog vremena, jer svako nepotrebno odugovlačenje često dovodi do, *de facto*, lišavanja pojedinca njegovih prava i gubitka djelotvornosti i povjerenja u pravni sistem. U konkretnom slučaju Ustavni sud smatra da je trajanje postupka od 17 godina i 17 dana, računajući od zasnivanja nadležnosti Ustavnog suda u predmetu koji se ne može ocijeniti kao složen, kada nema ništa što bi uputilo na zaključak da je apelant doprinio trajanju postupka, te u nedostatku bilo kakvog obrazloženja, odnosno konkretiziranja objektivnih razloga, nerazumno, te da se, s obzirom na ulogu sudova da osiguraju vođenje postupaka bez nepotrebnih odugovlačenja, mora njima i pripisati.

42. S obzirom na navedeno, Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na suđenje u "razumnom roku" kao

segmentu prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

d) Pitanje naknade nematerijalne štete

43. Apelant je zatražio da mu se na ime nematerijalne štete, zbog dužine trajanja postupka, dodijeli iznos od 3.750,00 KM, te da mu se naknade troškovi postupka u iznosu od 480,00 KM.

44. Ustavni sud podsjeća da je članom 74. stav (1) Pravila Ustavnog suda određeno da u odluci kojom usvaja apelaciju Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu koja se, prema stavu (2) istog člana, određuje na osnovu pravednosti, uzimajući u obzir standarde koji proizlaze iz prakse Ustavnog suda.

45. Dalje, Ustavni sud podsjeća da je u dosadašnjoj praksi utvrđen princip određivanja visine naknade štete u ovakvim slučajevima (vidi, Ustavni sud, Odluka broj *AP 938/04*, objavljena u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine" broj 20/06, st. 48-51). Prema utvrđenom principu, apelantima bi za svaku godinu odgađanja da se donese odluka trebalo isplatiti iznos od približno 150,00 KM, odnosno dvostruki iznos u predmetima koji zahtijevaju posebnu hitnost.

46. S obzirom na to da je postupak, od zasnivanja nadležnosti Ustavnog suda, trajao 17 godina i 17 dana, Ustavni sud smatra da apelantu treba na ime nematerijalne štete, zbog nedonošenja odluke u razumnom roku, isplatiti iznos od 2.550,00 KM. Navedeni iznos apelantu je dužna isplatiti Vlada Kantona Sarajevo, s obzirom na sjedište Općinskog i Kantonalnog suda, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

47. U vezi sa apelantovim zahtjevom da mu se naknade troškovi postupka, Ustavni sud ukazuje da Pravilima Ustavnog suda nije propisano da apelanti imaju pravo na naknadu troškova postupka, te stoga ovi troškovi padaju isključivo na apelantov teret.

Ostali navodi

48. Apelant tvrdi da mu je osporenim presudama povrijeđeno i pravo iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Tvrdnje o povredi ovog prava apelant temelji na identičnim navodima o pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju, te proizvoljnoj primjeni materijalnog i procesnog prava, koji su u ovoj odluci već ispitani u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje i za koje je zaključeno da su neosnovani. S obzirom na to, Ustavni sud smatra da su i apelantovi navodi o povredi prava iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju neosnovani.

VIII. Zaključak

49. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada je postupak pred redovnim sudovima, u predmetu koji nije složen, trajao više od 17 godina, računajući od zasnivanja nadležnosti Ustavnog suda, što ne može biti opravdano ni propustom stranaka, kao ni složnošću predmeta, već je isključivo posljedica načina vođenja postupka redovnih sudova.

50. Međutim, Ustavni sud zaključuje da nije povrijeđeno apelantovo pravo u odnosu na ostale aspekte prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije kada u okolnostima konkretnog slučaja ne postoji ništa što bi uputilo na zaključak da su redovni sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i proizvoljno primijenili materijalno i procesno pravo kada su zaključili da je apelantov tužbeni zahtjev neosnovan.

51. Također, Ustavni sud zaključuje da nema povrede ni prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju kada apelant kršenje tog prava vezuje za pogrešno utvrđeno činjenično stanje i proizvoljnu primjenu materijalnog i procesnog prava, a Ustavni sud je zaključio da nije bilo proizvoljnosti u tom pogledu.

52. Na osnovu čl. 59. st. (1), (2) i (3) i 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

53. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

ISPRAVKE

277

Na temelju članka 70. stavak (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", broj 94/14) i zaključka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 3. veljače 2016. godine, generalna tajnica Ustavnog suda Bosne i Hercegovine daje

ISPRAVKU

ODLUKE BROJ AP 3512/15

Ispravlja se Odluka o dopustivosti i meritumu broj **AP 3512/15** od 10. studenog 2015. godine u stavku tri (3) dispozitiva odluke, na način da stavak tri glasi:

Ukida se Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 02 4062 15 Kž od 17. srpnja 2015. godine u dijelu koji se odnosi na postojanje posebnog pritvorskog razloga iz članka 146. stavak 1. točka d) Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

Broj AP 3512/15	Generalna tajnica
3. veljače 2016. godine	Ustavnog suda
Sarajevo	Bosne i Hercegovine
	Nataša Vuković

На основу члана 70 став (1) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - Пречишћени текст ("Службени гласник БиХ", број 94/14) и закључка Уставног суда Босне и

Херцеговине од 3. фебруара 2016. године, генерални секретар Уставног суда Босне и Херцеговине даје

ISPRAVKU

ODLUKE BROJ AP 3512/15

Ispravlja se Odluka o dopustivosti i meritumu broj **AP 3512/15** od 10. novembra 2015. godine u stavu tri (3) dispozitiva odluke, na način da stav tri glasi:

Ukida se Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 02 4062 15 Kž od 17. jula 2015. godine u dijelu koji se odnosi na postojanje posebnog pritvorskog razloga iz člana 146. stav 1 tачка d) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

Broj AP 3512/15	Генерални секретар
3. фебруара 2016. године	Уставног суда
Сарајево	Босне и Херцеговине
	Наташа Вуковић

Na osnovu člana 70. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", broj 94/14) i zaključka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 3. februara 2016. godine, generalni sekretar Ustavnog suda Bosne i Hercegovine daje

ISPRAVKU

ODLUKE BROJ AP 3512/15

Ispravlja se Odluka o dopustivosti i meritumu broj **AP 3512/15** od 10. novembra 2015. godine u stavu tri (3) dispozitiva odluke, na način da stav tri glasi:

Ukida se Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 02 4062 15 Kž od 17. jula 2015. godine u dijelu koji se odnosi na postojanje posebnog pritvorskog razloga iz člana 146. stav 1. tačka d) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

Broj AP 3512/15	Generalni sekretar
3. februara 2016. godine	Ustavnog suda
Sarajevo	Bosne i Hercegovine
	Nataša Vuković

KAZALO

DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU - DERK

- 260 Odluka o utvrđivanju Standardnih uvjeta za korištenje licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom (hrvatski jezik) 1
- Odluka o utvrđivanju Standardnih uvjeta za korištenje licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom (srpski jezik) 3
- Odluka o utvrđivanju Standardnih uvjeta za korištenje licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom (bosanski jezik) 4

KONKURENCIJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

- 261 Zaključak broj 04-26-1-037-5-II/15 (hrvatski jezik) 6

- Zaključak broj 04-26-1-037-5-II/15 (srpski jezik) 8
- Zaključak broj 04-26-1-037-5-II/15 (bosanski jezik) 11

DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

- 262 Pravilnik o zrakoplovnim priredbama (hrvatski jezik) 13
- Pravilnik o vazduhoplovnim priredbama (srpski jezik) 20
- Pravilnik o zrakoplovnim priredbama (bosanski jezik) 27

VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

- 263 Odluka o prestanku statusa stručnog suradnika (hrvatski jezik) 34
- Odluka o prestanku statusa stručnog suradnika (srpski jezik) 34

	Odluka o prestanku statusa stručnog saradnika (bosanski jezik)	35		Одлука о именовању судије у Опћински суд у Зеници (српски језик)	42
264	Odluka o prestanku mandata (hrvatski jezik)	35		Odluka o imenovanju sudije u Općinski sud u Zenici (bosanski jezik)	42
	Одлука о престанку мандата (српски језик)	35	272	Odluka o imenovanju suca u Općinski sud u Zenici (hrvatski jezik)	42
265	Odluka o prestanku mandata (bosanski jezik)	35		Одлука о именовању судије у Опћински суд у Зеници (српски језик)	43
	Odluka o imenovanju suca u Okružni sud u Istočnom Sarajevu (hrvatski jezik)	36		Odluka o imenovanju sudije u Općinski sud u Zenici (bosanski jezik)	43
	Одлука о именовању судије у Окружни суд у Источном Сарајеву (српски језик)	36	273	Odluka o imenovanju suca u Općinski sud u Lukavcu (hrvatski jezik)	43
266	Odluka o imenovanju sudije u Okružni sud u Istočnom Sarajevu (bosanski jezik)	36		Одлука о именовању судије у Опћински суд у Лукавцу (српски језик)	44
	Odluka o imenovanju suca u Kantonalni sud u Zenici (hrvatski jezik)	37		Odluka o imenovanju sudije u Općinski sud u Lukavcu (bosanski jezik)	44
	Одлука о именовању судије у Кантонални суд у Зеници (српски језик)	37	274	Odluka o imenovanju suca u Općinski sud u Zenici (hrvatski jezik)	44
267	Odluka o imenovanju suca u Kantonalni sud u Zenici (hrvatski jezik)	37		Одлука о именовању судије у Опћински суд у Зеници (српски језик)	45
	Одлука о именовању судије у Кантонални суд у Зеници (српски језик)	37		Odluka o imenovanju sudije u Općinski sud u Zenici (bosanski jezik)	45
268	Odluka o imenovanju suca u Kantonalni sud u Zenici (bosanski jezik)	38	275	Odluka o produženju mandata dodatnom sucu u Općinskom sudu u Tuzli (hrvatski jezik)	45
	Одлука о именовању судије у Кантонални суд у Зеници (српски језик)	38		Одлука о продужењу мандата додатном судији у Опћинском суду у Тузли (српски језик)	45
	Odluka o imenovanju suca u Općinski sud u Sarajevu (hrvatski jezik)	39		Odluka o produženju mandata dodatnom sudiji u Općinskom sudu u Tuzli (bosanski jezik)	46
269	Odluka o imenovanju suca u Općinski sud u Sarajevu (bosanski jezik)	40			
	Одлука о именовању судије у Опћински суд у Сарајеву (српски језик)	40		USTAVNI SUD	
270	Odluka o imenovanju sudije u Općinski sud u Sarajevu (bosanski jezik)	40		BOSNE I HERCEGOVINE	
	Одлука о именовању судије у Опћински суд у Сарајеву (српски језик)	40	276	Odluka broj AP 484/13 (hrvatski jezik)	46
271	Odluka o imenovanju suca u Općinski sud u Zenici (hrvatski jezik)	41		Одлука број АП 484/13 (српски језик)	50
	Одлука о именовању судије у Опћински суд у Зеници (српски језик)	41		Одлука број АП 484/13 (bosanski jezik)	55
	Одлука о именовању судије у Опћински суд у Сарајеву (српски језик)	41		ISPRAVKE	
	Одлука о именовању судије у Опћински суд у Сарајеву (српски језик)	41	277	Ispravka Odluke broj AP 3512/15 (hrvatski jezik)	59
	Одлука о именовању судије у Опћински суд у Сарајеву (српски језик)	41		Исправка Одлуке број АП 3512/15 (српски језик)	59
	Одлука о именовању судије у Опћински суд у Сарајеву (српски језик)	41		Ispravka Odluke broj AP 3512/15 (bosanski jezik)	59

Nakladnik: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za nakladnika: tajnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Bojan Ninković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Ravnatelj: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Ravnatelj: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050 faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044, 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFСКА BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAiffeisen BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Tisak: GIK "OKO" d.d. Sarajevo - Za tiskaru: Mevludin Hamzić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obvezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za I polugodište 2016. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 200,00 KM